

KARU

24

1940

Mūsų priešlėktuviniškai žydinčių kaštonų paunksmėje.
Vyt. Mazchio motr.

sventosios uostas vasarą. *L. Venkevičiaus motr.*

Skatindami mūsų visuomenę visokiais būdais remti kariuomenę, Respublikos Prezidentas Antanas Smetona iškelia nenutraukiamus ryšius tarp mūsų ginklo pajėgos ir tautos, nurodydamas: „Kuo drausmingesnė visuomenė, tuo ji prantesnė tautos reikalams, tuo mažesnis esti ir karinės vadovybės darbas: jis nenuskėstų visuomenės jūroje. Reikia, vadinasi, kad visuomenė suprastų ir gerbtų karinio auklėjimo svarbumą. Antra vertus, ir tvirto būdo kareivis, išėjęs iš kariuomenės, darosi auklėtoju visuomenei. Taip tad kariuomenė nėra uždaras organizmas valstybėje, ji daugybe gijų siejasi su visuomene, su visa tauta. Jei norime, kad kariuomenėje būtų drausmė ir susiklausymas, tai tų dorybių neturi stigti ir visuomenėje. To pasiekiamo, tvarkingai organizuodami visuomenę“. Kam gi reikia nuolatinių ryšių tarp kariuomenės ir visuomenės? Atsakydamas į šią klausimą Respublikos Prezidentas Antanas Smetona jau prieš kelerius metus visiškai teisingai įspėjo: „Jei kada kils karas, tai jis bus labai sukrėtingas. Karas žemėje, ore ir vandenyje, grumsis nebe vien kariuomenė su kariuomenė, bet tauta su tauta“ ir dėl to „Krašto vadovybės uždavinys yra paruošti karui ne tik ginklo pajėgos, bet ir visa tauta“.

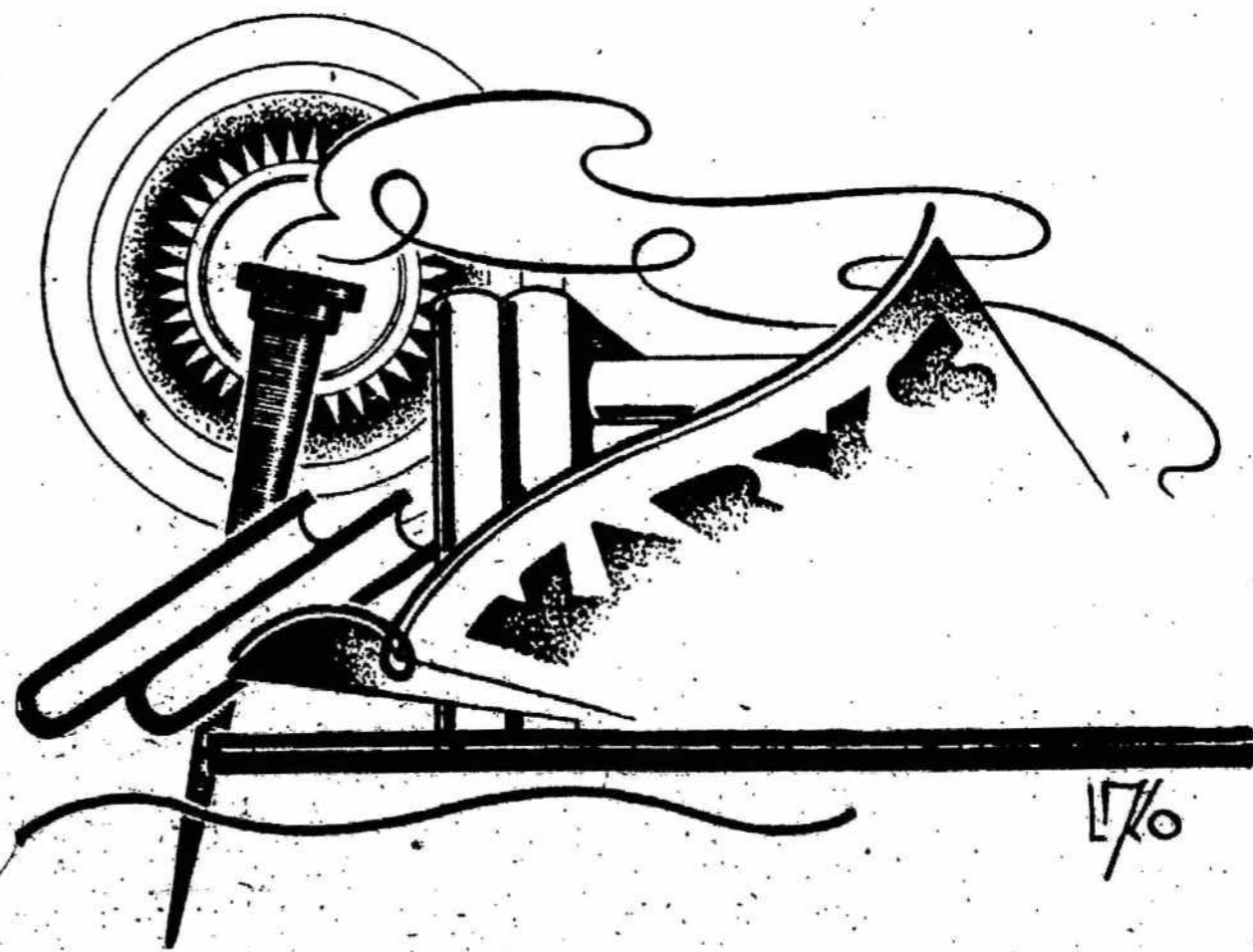
Jei taip, tai kariuomenės vadovybė ir visi karininkai turi būti tinkamai paruošti svarbioms bei atsakingoms pareigoms. Vadovybė ir karininkai turi domėtis visomis gyvenimo sritimis, jas suprasti ir iš jų išimti tai, kas reikalinga mūsų krašto saugumui. Apie tai kalbėdamas, Respublikos Prezidentas Antanas Smetona sako: *Vadovauti nereikia vien savo užsibrėžtoje srityje pasilikti. Šalia savo srities yra kitų gyvenimo sričių, kurios vadui reikia suprasti ir pažinti. Tada reikia įsidėti galvon ypačiai vadui karininkui. Juk atėjus rimtai valandai, ištikus karui, visa tauta dairosi į kariuomenės vadovybę, visas krašto gyvenimas į ją nukrypsta, viso krašto pajėgos apie ją telkiasi ir laukia iš jos išgelbėjimo. Taigi vadas karininkas, dirbdamas savo darbą taikos metu, privalo domėtis visu, kas dedasi aplink jį, kas kitose tautos gyvenimo srityse darosi“.*

Aišku, kad kariuomenės vadovybė, rūpindamasi tautos saugumu, negali nesirūpinti tais reiškiniais, kurie įvairiomis progomis stengiasi silpninti mūsų atsparumą. Taikos metu ji neturi būti abejinga tam, kas dedasi krašto viduje, nes taikos meto silpnumai labai neigiamai, o kartais net katastrofiškai atsiliepia į kariuomenę, iškilus pavojaus valandoms. Dėl to Respublikos Prezidentas Antanas Smetona visiškai teisingai 1938 m. lapkričio 23 d. pabrėžė: „Yra pažiūra, jog kariuomenė mažą ko bendro teturinti su politika. Toji pažiūra ligi tam tikro laipsnio teisinga. Kariuomenė, kaip ir kitos valstybinių sričių įstaigos, pirmučiausia privalo dirbti savo tiesioginį darbą, būtent kariškai auklėti ir mokyti jai pavestą tautos jaunimą. Kariuomenės vadovybė tačiau negali nejausti krašto politikos, negali būti jai abejinga, negali ją nesidomėti, nes karo metu jai tenka ne tik vadovauti ginklo pajėgai, bet kartais ir visa tauta tvarkyti“.

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona ne vieną kartą yra griežtai pasmerkęs tuos neišmanėlius, kurie mėgsta nurodinėti, kad mažųjų kraštų kariuomenės

negalinčios išgelbėti savo krašto laisvės. Žinome, kad tokios mintys yra mums svetimos žalingos propagandos padaras, bet jas pakuždomis mėgsta kartoti vyrai, dažniausiai patys besirūpiną tik savo karjera ir dėl to nutolę nuo gyvųjų tautos reikalų. Juos ir jų mintis smerkdamas, Prezidentas Antanas Smetona yra giliai įsidėmėtinai pasakęs: „Yra žmonių, abejojančių, ar verta mažoms valstybėms, kaip Lietuva, skirti daug lėšų kariuomenei, nes jos vis tiek neįstengsiančios atlaikyti prieš didžiųjų valstybių galią. Tokių kalbų buvo Lietuvai ginantis 1919 ir 1920 metų tarpe, jų nedinga ir šiandien. Sveikas nujautimas tuomet pasakė mūsų kariams savanoriams, kad tokios kalbos netiesios. Audringoje žmonijos jūroje kartais nuskęsta didi laivai, o maži išsigelbėja, jei gerai iriasi ir gerai suka vairą. Ir istorija rodo, kad mažos valstybės, tegu ir spaudžiamos didžiųjų, išlieka ir susitvarko. Taigi, nereikia pasiduoti abejojimams, ir reikia toliau budėti. Žmonės, kurie taip abejoja, vieni neišmano saugumo reikalo, ir gal jo neįvertina, kiti, nenorėdami, kad mūsų tautos laisvė gyventų, skleidžia mummyse nerimą ir stumia mus nusiminiman. Priešingai, mūsų krašto saugumu turi rūpintis visi ir visuose mūsų tautos sluogsnuose“. O kitoje vietoje, apie tai kalbėdamas, Respublikos Prezidentas Antanas Smetona griežtai pabrėžia: „Kai stipriname kariuomenę, tai nugirstame balsų, mefistofeliškai mums kuždančių į ausį, jog veltui dirbame“, dėl to, esą „ar ne verčiau tautos išdas vartoti visas jos kultūros reikalams?“ Tačiau mums „toks velniškas argumentas nebe naujiena. Juo buvo gundoma Lietuva, kai tik pasiskelbė nepriklausoma. Ji betgi nepaisė tų gundymų, ginklavosi kiek galėjo, kovėsi ir laimėjo. Laisvė ginklu įgyta, ginklu ir išsaugojama“.

Iš šitų Respublikos Prezidento Antano Smetonos minčių apie mūsų kariuomenę ir krašto saugumą matome, kad Jis visados atsidėjęs rūpinosi Lietuvos ginklo pajėgos galingumu, patvarumu ir visos tautos paruošimu ginti savo žemę ir savo laisvę. Už tai mums, kariams, Antanas Smetona yra ne tik Vyriausias Ginkluotų Pajėgų Vadas, bet ir mūsų nuolatinis mokytojas, rūpintojas ir stiprintojas. Sveikindami Vyriausiąjį Vadą vardinių proga, mes linkime Jam ilgo amžiaus, geros sveikatos ir energijos, stovint Lietuvos Respublikos priekyje.

TAIKINIŲ NURODYMAS IR ATSTUMŲ SPRENDIMAS

Apsukrus priešas, jei tik jis moka teisingai panaudoti uždangas ir išmano maskuotis, retai sudarys aiškų taikinį. Taikinio nurodymas turi būti toks, kad kiekvienas, nebūtinai betarpiškai netoli gulintis kovotojas, jį galėtų surasti. Akims kelią reikia nurodyti stambesniais, trumpiausiu keliu į taikinį vedančiais vietos daiktais. Taikinio nuotolis nuo vieno ar kito žymaus daikto turi būti tiksliai nusakytas, pvz.: „Prieš mus didelis ažuolas. — Du pirštai kairėn nuo jo — priešo kulkosvaidis.“ Arba: „Keturi pirštai kairėn nuo kelio, vedančio į priešo pusę, javų laukas su žaliu ruožu. — Žaliame ruože priešo šauliai. — Kairysis šaulys geltoname smėlio lauke“ ir panašiai.

Kad lengviau būtų susivokti apie taikinį, kartais partartina nurodyti ir taikinio nuotolį, pvz.: 600 m atstume matyti krūmai. Tada nurodoma: „Prieš mus krūmai, 600. — Dešiniame pakrašty kulkosvaidis“. Kartais kovotojai taikinį greičiau suras, jei skyrininkas pačs su lengv. kulkosvaidžiu apšaudys jį. Jei taikiny matyti tik pro žiūroną, ar visai nematyti, nurodomi ryškesni vietos ruožai ar plotai, kuriuose priešas tikrai ar spėjamai yra. Skyrininkas, nusakęs taikinį, jei gali, turi savo nuožiūra perduoti taikytojui pasižiūrėti. Toks nematomų taikinių apšaudymas turi būti dažnai mokomas, nes aiškius taikinius nereikės nei nurodinėti. Tik reikia kreipti dėmesio į šaudmenų eikvojimą, ribojant jį kuo tikslesniais taikinių nurodymais ir naudojant dūmines pėdsakines kulkas.

Tarpus matuojant pirštų ar plaštakos pločiu, reikia ranką neištemptą ištiesti ir matuoti nuo pagalbinio žymeklio krašto. Pirštinę nuimti. Nereikia pamiršti, kad nurodant taikinį pirštais, toliau į šalį gulintiems šauliams, dėl jų žvilgsnio kitokio kampo, nurodytas tarpas gali netikti — gali būti per didelis ar per mažas. Taikinį reikia nurodyti taip, kaip jis matyti: „Priešas kairėje“, bet ne: „Priešo dešinysis sparnas.“ Pasirodžius keliems taikiniams, apšaudomi pavojingiausi.

Pradžioj taikinių suradimą ir jų nusakymą gera mokyti artimuose atstumuose, vėliau vidutiniuose ir tik tada tolimuose. Taikinių nurodymas ir komanda turi būti aiški ir trumpa. Pirmiausia nurodyti bendrą kryptį: „Pusiaus dešinėn“, tada pagalbinį žymenį, nurodant kartu ir atstumą: „Atskiri kupstai, 300“, ir pagaliau taikinį: „Kulkosvaidis“. Taigi, suglaudus komanda bus tokia: „Pusiaus dešinėn, atskiri kupstai, 300, kulkosvaidis“.

Taikinių padėtis reikia pavaizduoti metodu „blogai — gerai“. Pvz.: puskarininkis aiškina jauniems kareiviams taisyklę: „Klaidinga yra atsigulti šviesiame lauke“. Jauni kareiviai turi patys tą taisyklę patikrinti ir nurodyti tokius blogai prie vietos prisitaikiusius taikinius. Sunkiai matomi taikiniai turi pasireikšti šaudydami arba judėdami.

Atstumų sprendimą reikia daryti iš visų padėčių ir gera pratintis spręsti viena akimi. Nusitaikius šautuvu į taikinį viena akimi, palyginti abiem akim, kaip atrodo taikiny, kaip kinta jo didumas, žiūrint viena ir abiem akim. Taikinių nusakymas ir atstumų sprendimas turi būti neatskiriami. Mokymas gali eiti tokiu keliu: 1) Svarbesnių kryptų ir žymesnių vietų nusakymas. 2) Taikinių nurodymas pagal ryškesnius vietos daiktus. 3) Taikinių nurodymas pagalbiniais taškais (pirštų pločiu ir pan.). 4) Sunkesnių taikinių nurodymas pradedant vietos daiktais nuo savęs pirmyn. 5) Taikinio nurodymas perduodant žiūroną ir nubraizant schemą. 6) Atstumų sprendimas: Kiek metrų daugiausia — mažiausia? Kur yra panašus atstumas? Taikiklio statymas. Kokio dydžio klaida padaryta? 7) Sprendimas pločių — atstumų (voros ilgis, fronto plotis). 8) Greitas atstumų sprendimas.

Mokymo metodas. Klaidingai: vienas jaunas kareivis sprendžia ir 15 j. kareivių žiūri. Laiko gaišinimas! Teisingai: Visi sprendžia greitai ir kuo daugiau. Geriau gulom. Atstumus spręsti pratintis šaudykloje, užsiėmimų aikštėje, žygyje. Žemesnieji vadai turi su savim turėti užsiėmimų apylinkės atstumų schemą. Lauke galima daryti tokį pratimą: Skyrius išskleisti pozicijon; vienam šauliui įsakyti nurodyti taikinį; visi sprendžia atstumą, stato taikiklį, skyrininkas tikrina, atstumas matuojamas. Daliniuose vedama atstumų sprendimo knyga, kurioje sprendimų klaidos apskaičiuojamos nuošimčiais. Klaidos nuošimtis apskaičiuojamas iš žemiau paduotos lentelės pagal formulę: „Klaida dauginama iš šimto ir dalinama iš tikrojo atstumo, — gaunamas klaidos nuošimtis“. Pvz., spręsta — 255 m. Tikras atstumas 300 m. Klaida — 45 m.

$$\text{Klaidos nuošimtis} = \frac{45 \times 100}{300} = 15\%$$

Visų darytų sprendimų klaidos % paimti vidurinį, kurio kareivio skaičius mažesnis, tas geriausiai sprendžia. Jauniems kareiviams įsidėmėti: Jei sprendi lengvai, tai sprendamas atstumą mažink. Jei sprendi sunkiai, tai sprendamas atstumą didink.

Klaidos nuošimčių lentelė.

Tikras atstumas metrais	S p r e n d i m o k l a i d a m e t r a i s																												
	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100	125	150	175	200	250	300	350	400	450	500
	K l a i d o s n u o š i m t i s																												
100	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100										
150	6,7	10	13,3	16,7	20	23,3	26,7	30	33,3	36,7	40	43,3	46,7	50	53,3	56,7	60	63,3	66,7	83,3	150								
200	5	7,5	10	12,5	15	17,5	20	22,5	25	27,5	30	32,5	35	37,5	40	42,5	45	47,5	50	62,5	75	87,5	100						
250	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	50	60	70	80	100					
300	3,3	5	6,7	8,3	10	11,7	13,3	15	16,7	18,3	20	21,7	23,3	25	26,7	28,3	30	31,7	33,3	41,6	50	58,3	66,6	83,3	100				
350	2,9	4,3	5,7	7,1	8,6	10	11,4	12,9	14,3	15,7	17,1	18,6	20	21,4	22,9	24,3	25,7	27,1	28,6	35,7	42,9	50	57,1	71,4	85,7	100			
400	2,5	3,8	5	6,3	7,5	8,8	10	11,3	12,5	13,8	15	16,3	17,5	18,8	20	21,3	22,5	23,8	25	31,3	37,5	43,8	50	62,5	75	87,5	100		
450	2,2	3,3	4,4	5,6	6,7	7,8	8,9	10	11,1	12,2	13,3	14,4	15,6	16,7	17,8	18,9	20	21,1	22,2	27,8	33,3	38,9	44,4	55,6	66,7	77,8	88,9	100	
500	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	25	30	35	40	50	60	70	80	90	100
550	1,8	2,7	3,6	4,5	5,5	6,4	7,3	8,2	9,1	10	10,9	11,8	12,7	13,6	14,5	15,5	16,4	17,3	18,2	22,7	27,3	31,8	36,4	45,5	54,5	63,6	72,7	81,8	91,9
600	1,7	2,5	3,3	4,2	5	5,8	6,7	7,5	8,3	9,2	10	10,8	11,7	12,5	13,3	14,2	15	15,8	16,7	20,8	25	29,2	33,3	41,7	50	58,3	66,7	75	83,3
650	1,5	2,3	3,1	3,8	4,6	5,4	6,2	6,9	7,7	8,5	9,2	10	10,8	11,5	12,3	13,1	13,8	14,6	15,4	19,2	23,1	26,9	30,8	38,5	46,2	53,8	61,5	69,2	76,9
700	1,4	2,1	2,9	3,6	4,3	5	5,7	6,4	7,1	7,9	8,6	9,3	10	10,7	11,4	12,1	12,9	13,6	14,3	17,9	21,4	25	28,6	35,7	42,9	50	57,1	64,3	71,4
750	1,3	2	2,7	3,3	4	4,7	5,3	6	6,7	7,3	8	8,7	9,3	10	10,7	11,3	12	12,7	13,3	16,7	20	23,3	26,7	33,3	40	46,7	53,3	60	66,7
800	1,3	1,9	2,5	3,1	3,8	4,4	5	5,6	6,3	6,9	7,5	8,1	8,8	9,4	10	10,6	11,3	11,9	12,5	15,6	18,8	21,9	25	31,3	37,5	43,8	50	56,3	62,5

Atstumų sprendimo klaidas galima skaičiuoti ir taškais. Vienu tašku skaitoma sprendimo klaida ligi 50 m, pusė taško — 25 m. Klaida nuo 1 iki 13 prilyginama 0. Nuo 13 iki 25 skaitoma pusė taško. Mažiausias taškų skaičius parodo geriausią sprendimą. Jei kelių kovotojų

klaidų taškų skaičius sutampa, tada nulemia atskiri sprendimai. Pvz.: kovotojas A: 1;1;2;2;2,5 taškai, viso — 8,5 taško. Kovotojas B: 0; 1,5; 2; 2; 5; 2,5 taškai, viso — 8,5 taško. Kovotojas B geriau sprendžia, nes jo atskiri sprendimai yra gerėsniai.

Z. R.

NAUJAS GINKLAS

Greitieji torpediniai motorlaiviai

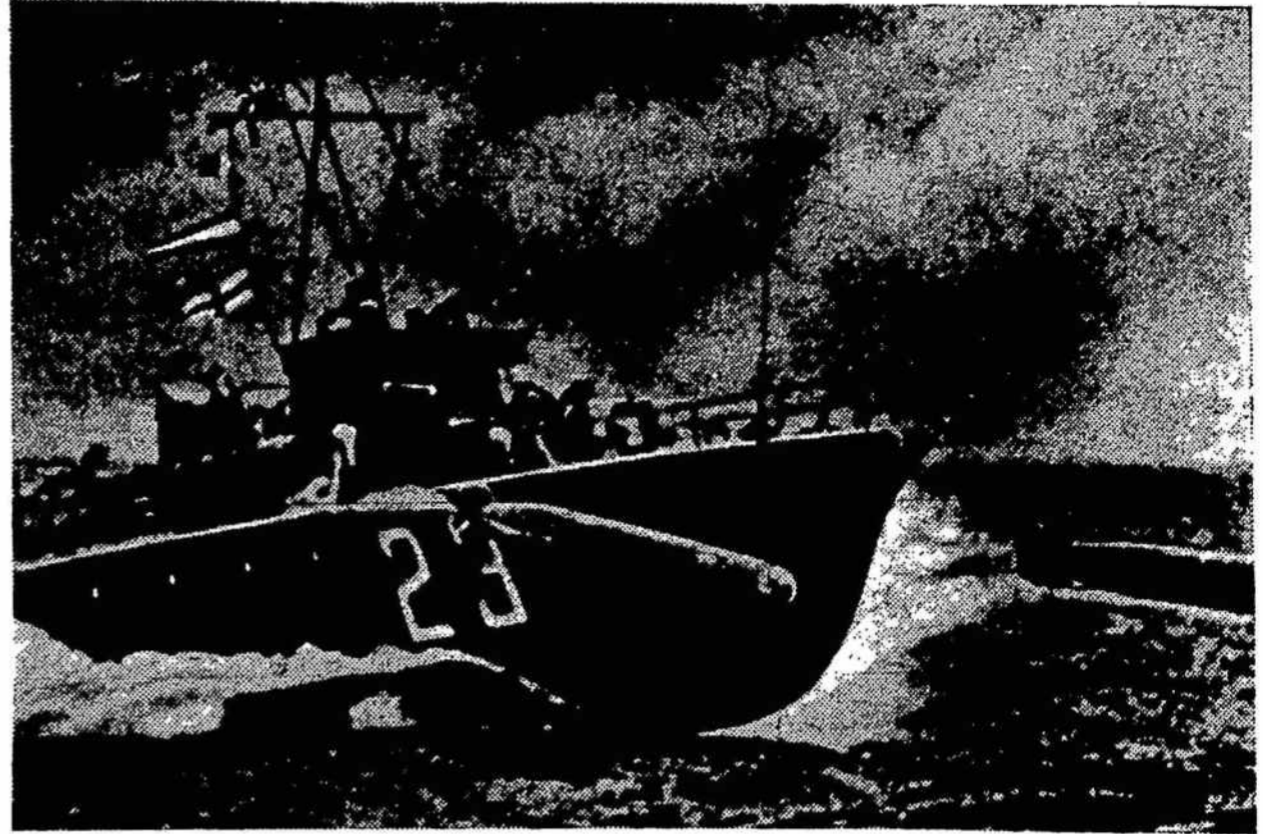
Kaip vokiečių kariuomenės vadovybė praneša, vien tik per dešimtį dienų vokiečių greitieji torpediniai motorlaiviai (Schnellboote) nuskandino 6 anglų karo laivus - naikintuvus, 1 povandeninį laivą nemažą skaičių transporto laivų ir keletą lėktuvų. Nemaža šio tipo laivai yra pasidarbavę ir Norvegijos pakrantėse, kur jie užėmė daugelį sėklesnių fjordų, kiekvienas ten iškeldamas po keliasdešimtį karių, paimtų iš toliau jūroje sustojusių transporto laivų.

Užsienio spaudoje spėliojama, ar šie laiveliai kaip tik nebus tas naujas ginklas, kurio pagalba vokiečių kariuomenė plačiau naudosis, puldama Angliją, ypač dabar, kai nuo Calais iki Anglijos tėra tik 32 km.

Vokiečių admiras Lutzow šiomis dienomis vienoje radijo paskaitoje plačiai išdėstė šių laivų tinkamumą panašioms operacijoms, o italų spauda juos jau yra pavadinusi „jūros Stukais“ (Stukai yra naujausio tipo vokiečių greitieji smingantieji bombonešiai).

Kas yra tie torpediniai motorlaiviai? Tai nėra naujas, bet iki šiol dar palyginti mažai naudotas jūros gink-

las. Jau Didžiajam karui įpusėjus, italai pirmieji sugalvojo pasistatydinti greitus, tylus motorlaivius ir, apginkla-

Torpedų paleidimo momentas iš britų greitojo torpedinio motorlaivio

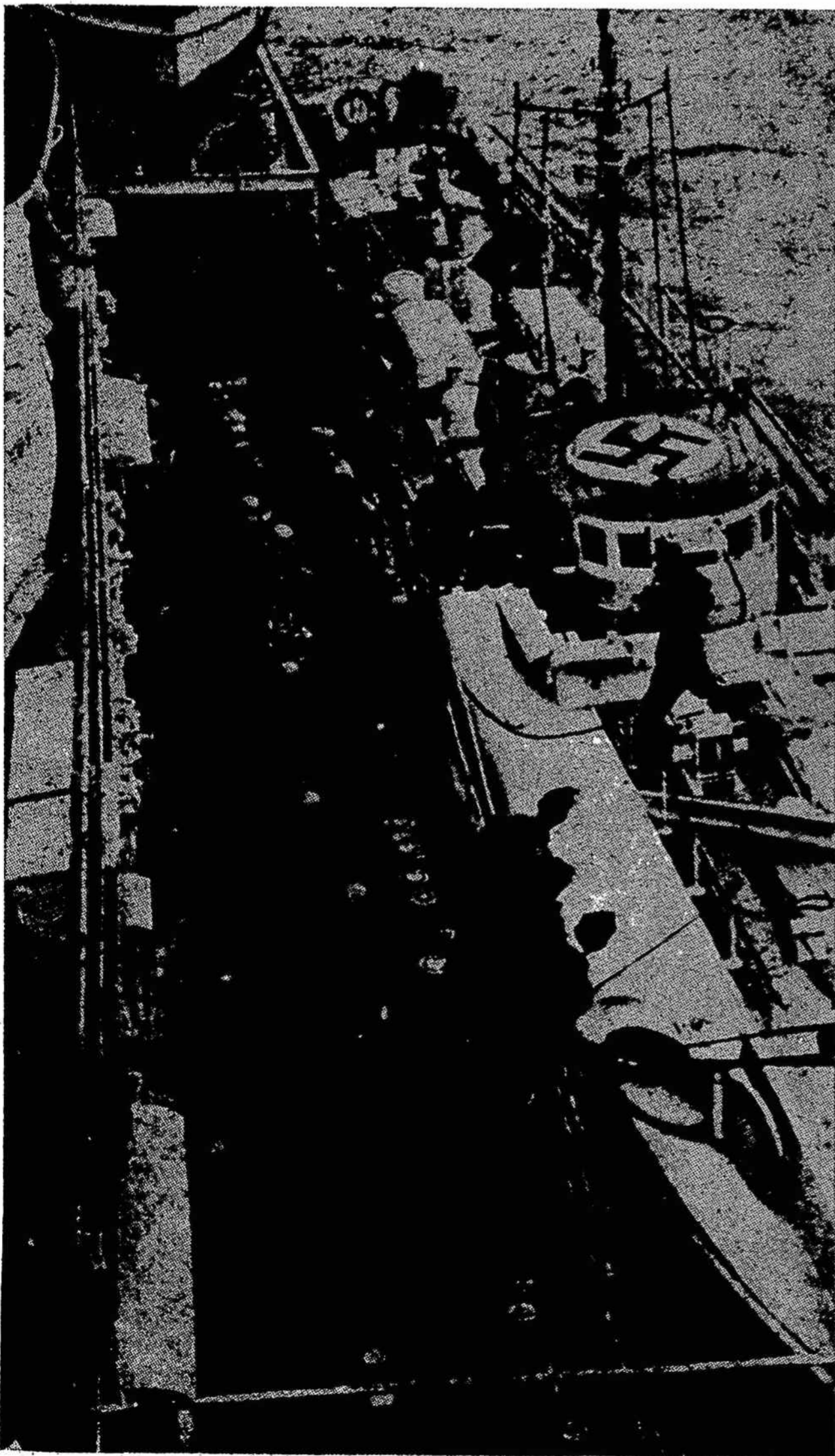
vę juos dviem torpedomis, leisti į priešų uostus didžiųjų laivų skandinti.

Italams tada teko kovoti su austrų laivynu. Garsusis italų karys - poetas Garbiele D'Anunzio, neseniai miręs admiras Ciano (dabartinio italų užsienio reikalų ministro tėvas), admiras Rizzo ir kiti šiandien žymūs jūrų karininkai yra atlikę daug gražių žygių Adrijos jūroje, nuskandindami savo mažaisiais laiveliais net tris šarvuotus kovos laivus su tūstantinėmis įgulomis. bei ne kartą savo puolimais išsklaidę krantus bombarduojančias bei kitokiais tikslais plaukiančias austrų karo laivų grupes. Tai buvo 12—16 tonų laiveliai, 16 m ilgio ir 3 m pločio, sėdį vandenyje 1 m (mūsų „Partizano“ dydžio), ginkluoti dviem torpedomis ir kulkosvaidžiais. Jie pasiekdavo 22—26 jūrmylių greitį (50 km per val.) ir turėdavo 6 patyrusių žmonių įgulą iš 2 karininkų ir 4 jūreivių specialistų. Šiandien jau ir italų torpediniai motorlaiviai plaukia po 49 jūrmyles (apie 90 km per val.), turi iki 12 žmonių įgulas ir, be torpedų, yra dar ginkluoti bombomis prieš povandeninius laivus bei kitais naujaisiais ginklais.

Prancūzų ir anglų torpediniai motorlaiviai šiandien yra daugiausia 20—30 tonų ir yra pasiekę 55 jūrmylių (100 km) greitį.

Apie vokiečių greituosius torpedinius motorlaivius yra nedaug žinių. Jie yra betgi kiek didesni už jau minėtų kraštų to pat tipo laivus, nes sveria apie 50—60 tonų, turi Diezeliu arba Daimler-Benz benzino motorus, yra ginkluoti, be didelio kalibro 500 mm torpedų, dar vienu 75 mm priešlėktuviniu pabūklų ir kulkosvaidžiais, gylio bombomis, dūmų uždangų aparatais ir visa eile kitokių jūrinių kovos priemonių, k. t.: hidrofonais, radijo ir radiogoniometrais, šviesosvaidžiais ir t. t. Tų laivelių įgulose yra 17—19 žmonių, gerai paruoštų šiai ypatingai tarnybai. Čia beveik kiekvienas turi mokėti pavaduoti vienas kitą ir žinoti ne tik vairininko, signalininko, jūrniko, artilerininko, torpedininko, kulkosvaidininko pareigas, bet taip pat motoristo, tolimatininko ir kt. darbus, nes vieniems žuvus, kiti turi užimti jų vietas.

Vėliausios statybos laiveliuose, kiek galima pastebėti, yra vietos ir desantinėms smogiamosioms grupėms iš kokių 20 žmonių sutalpinti, ypač kai plaukiama neperdaug toli bei geresnėse oro sąlygose. Nedidelė laivelių grėmzlė — vos per 1 m, leidžia šiems laiveliams priarti prie bet kokio kranto ir ten išleisti atveztąjį ar iš didesnio laivo iškeltąjį dalinį.

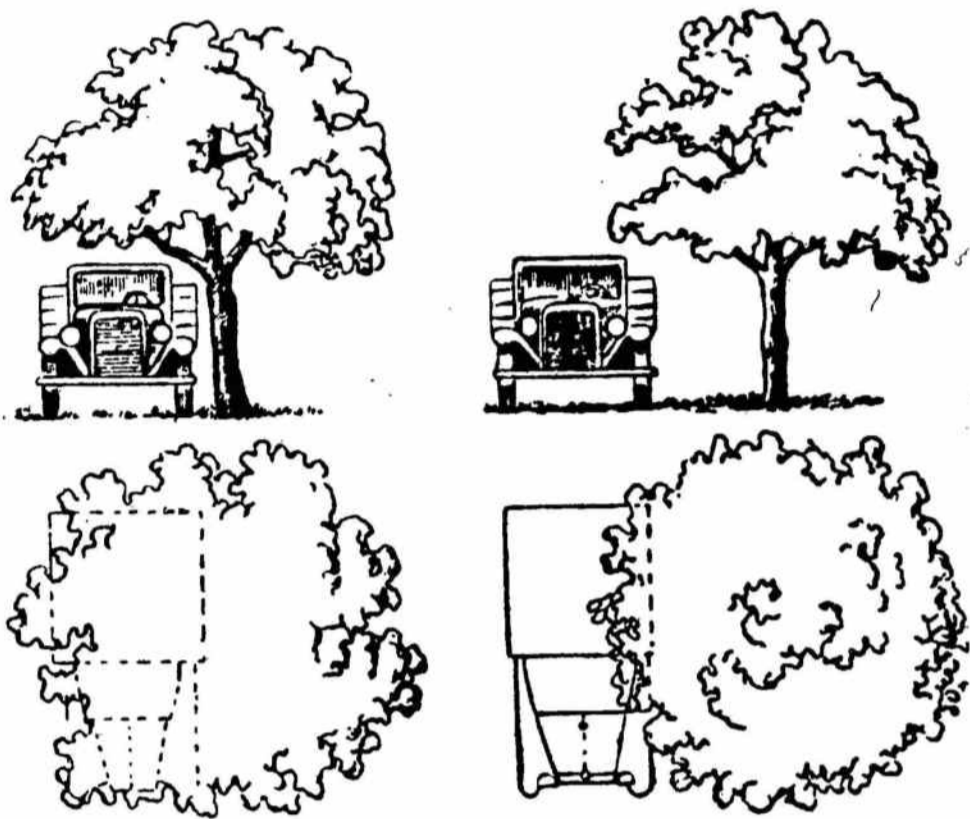

Smogiamasis vokiečių karių dalinys iš karo laivo perlipa į torpedinį motorlaivį

Autovežimių maskavimas

Be gero vairavimo ir priežiūros, susipratęs autovežimio vairuotojas turi mokėti savo autovežimą ir maskuoti. Auto transportas karo metu turi didelę reikšmę. Greitas ir prieš nelauktas stambių kariuomenės dalių ir junginių bei būtinų kautynių reikmenų autovežimiais permetimas dažnai nulemia operacijų pasisekimą.

Sąryšyje su auto transporto panaudojimo augimu, žymiai didėja pavojus, kad jį puls aviacija, o ypač bom-

1 pieš. Kairėje — teisingai po medžiu pastatytas autovežimis. Dešinėje neteisingai pastatytas (vaizdas iš priešakio ir viršaus)

barduojančioji ir naikinančioji, kurios kiekybę ir kokybę jokiū būdu negalima lyginti su tuo, kas buvo prieš dvidešimt šešius metus.

Prie auto transporto apsaugos gynimo priemonių nuo priešo iš oro, priklauso zenitinės priemonės, o svarbiausia, tai naikinančioji aviacija (naikintuvai), kuri yra svarbiausias gynėjas - pridengėjas auto voros judėjimo metu, o stovėjimo vietose priešlėktuvinė artilerija ir priešlėktuviniai kulkosvaidžiai. Taip pat didelę reikšmę auto transporto apsaugai sudaro panaudojimas vietinio priešlėktuvinio gynimosi — priešcheminės, priešgaisrinės, sanitarinės apsaugos priemonių, maskavimo, saugojimo, ryšių ir t. t.

Šiame rašinyje panagrinėsime autovežimių maskavimo reikšmę ir priemones. Pradžioje išsiaiškinsime žymes, pagal kurias galima iš oro lengvai aptikti judantį arba stovintį autovežimą.

Vasarą oro stebėtojui autovežimis atrodo lyg kokia nedidelė juoda teisingos formos dėmė, gi autovežimis padengtas brezentu, atrodo lyg šviesi dėmė. Jei autovežimių vora randasi smarkiai išvažinėtoje vietoje su dideliu kiekiu pravėžų, matomumas nusilpninamas, o ypač

Pataikyti iš didesnio laivo į atakuojantį ir zigzagais plaukiantį greitąjį torpedinį motorlaivį yra labai sunku. Jis pats gi su savo torpedomis, priešlėktuviniais pabūklais, kulkosvaidžiais ir gylis bombomis yra lygiai pavojingas dideliame karo laivui, lygiai povandeniniam ar prekiniam laivui, lygiai lėktuvui.

Šių metų pradžioje Prancūzija turėjo 8 motorlaivius ir 28 statėsi; Anglija turėjo 36 ir statėsi 18; Italija turėjo 62 ir statėsi 9; Norvegija 1 ir statėsi 7; Švedija 2 ir statėsi 4; SSSR turėjo apie 120. Vokietija 1939 m. greitųjų torpedinių motorlaivių turėjo apie 20. Kadangi tokių laivelių statyba gali būti serijinė, galima numatyti, jog šiandien Vokietija jų turi kelis šimtus.

P. Lbn.

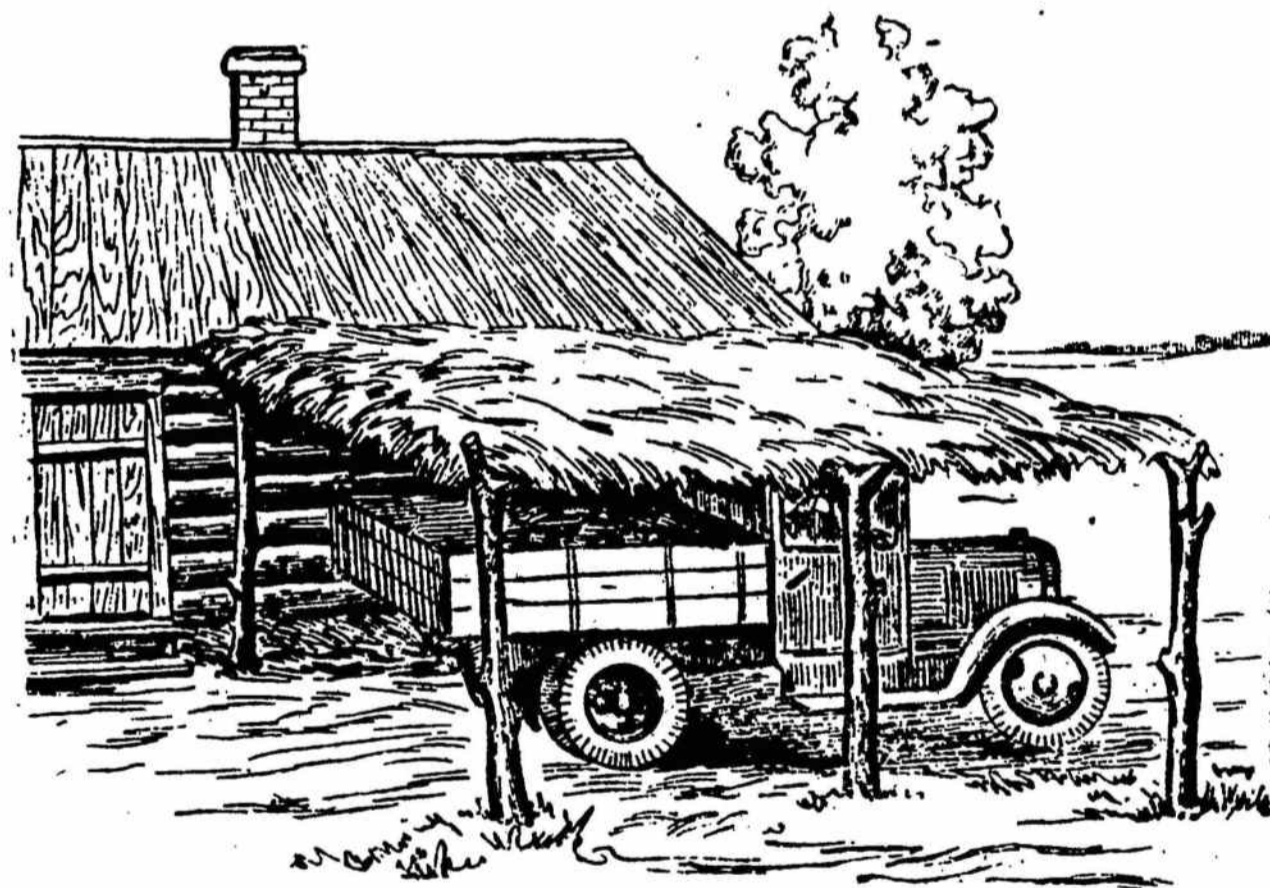
šlapiuose lauko keliuose. Važiuojant naktį reikia parinkti kelius, sunkiai pastebimus stebėtojams iš oro, o taip pat tuos kelius, kurie apsodinti medžiais.

Svarbiausios žymės, kurios palengvina aptikimą autovežimių stovėjimo vietos arba jų važiavimo, tai dulės ir šešėliai. Kai kada pagal dulkes galima nustatyti auto — voros judėjimo kryptį. Bet gi esant vėjui lygiagrečiai su keliu, dulės padengia autovežimius ir tuo pačiu tampa lyg maskavimo priemonė. Giedrą saulėtą dieną autovežimio šešėlis yra demaskavimo žymė. Jis suteikia galimumo ne tik aptikti autovežimą, bet ir atskirti prikraudą nuo tuščio. Demaskuojančios žymės naktį — pirmiausia tai priešakinių ir užpakalinių signalinių žibintuvų šviesos, elektrinių lempučių tvykstelėjimai, naudojantis žemėlapiu ir skaitant įvairius operatyvinius dokumentus, o taip pat ir rūkymas.

Auto voros judėjimą naktį ypač stipriai demaskuoja užpakalinio žibintuvo raudona šviesa. Ji tiek aiškiai matoma iš oro, jog net iš didelio aukščio priešas gali pagal raudonus taškus suskaičiuoti važiuojančių autovežimių kiekį.

Visais orinio puolimo pavojaus (auto vorų kelyje ir poilsio sustojimo vietose) atvejais būtinai reikia skubiai griebtis maskavimosi priemonių. Sustojant poilsiui reikia vengti autovežimius statyti tokiose vietose, nuo kurių yra netoli prieš aviacijai patogūs žyminiai (aplinkybės, padedančios surasti taikinį), o ypač upės, apgyventos vietos, kryžkelės.

Po to, kai poilsiui vieta išrenkama, būtinai reikia autovežimius išskirstyti ir jų kilnojimąsi iki minimumo

2 pieš. Autovežimio maskavimas po pastato stogu

sumažinti. Organizuojant įkrovimo ir iškrovimo sritis (rajonus), sandėlius ir kt., taip pat reikia stengtis išrinkti tokias vietas, kurios būtų natūraliomis autovežimių pridengimo vietomis. Geriausios ir patikimiausios vietos — miškas ir krūmai. Kad paslėptų autovežimius nuo priešos sekimo iš oro, reikia juos statyti medžių šešėliuose (žiūr. 1 pieš.), o apgyventose vietose (puntuose) — namų šešėliuose (žiūr. 2 pieš.), uždengiant visas žibancias ir nikeliuotas dalis. Žibintuvų stiklai uždengiami specialiais užvalkalais, o priešakinis stiklas — brezentu ar medžiagos gabalu. Didelėse poilsio sustojimo vietose naudojamos papildomos maskavimo priemonės. Autovežimio vairuotojas šiuo atveju autovežimą apdengia maskuojančiu tinklu (žiūr. 3 pieš.) ir po ranka pasitaikiusiais daiktais: medžių šakomis, šiaudais, šienų ir pan.

Maskuojant autovežimą po ranka pasitaikiusiais daiktais, reikia ypatingą dėmesį atkreipti į tai, kad medžių šakos, pastatytos prie autovežimio, keistų jo kontūrus (apybraižą), ypač būdinguose taškuose.

Kai kada kariuomenės iškrovimo arba įkrovimo rajonus, lauko sandėlius ir pan. galima nuo priešo iš oro užmaskuoti dideliais maskuojančiais tinklais, užtiesiant

3 pieš. Maskuojančiu tinklu apdengtas autovežimis

gan platų rajoną. Toks maskavimas gali būti pageidaujamas retai medžiais apaugusiuose rajonuose (žiūr. 4 pieš.). Šiuo atveju autovežiniai sustatomi po tinklu. Viena tokio maskavimo sąlygų — vengimas be būtino reikalo iš po maskuojančios priedangos rodytis, t. y., visas gyvenimas turi būti sukauptas po tinklu.

Autovežinių maskavimo reikalavimai ypač padidėja nakties metu. Naudojimas įvairiais apšvietimo prietaisais naktį griežtai draudžiamas. Būtinai reikia griežtai sekti, kad užpakaliniai žibintuvai turėtų dengiamus skydelius, arba kad lemputės būtų padengtos mėlynu popierium, medžiaga ar dažais nudažytos. Visais atvejais signaliniai žibintuvai ir „stok“ žibintuvai autovežinyje turi būti taip įrengti, kad jų iš viršaus nematytų.

Kautynių aplinkybėmis autovežinių kilnojimas nakties metu paprastai vykdomas su užgesintais žibintuvais 12—15 km/val. greičiu ir sutrumpintomis distancijomis — iki 15 metrų. Šiose sąlygose autovežinio vairuotojas priešakyje važiuojantį autovežinį mato pagal šviesą užpakaliniame signaliniame žibintuve, padengtame iš viršaus specialiu apsauginiu skydeliu, arba pagal užpakalinį kuzovo bortą (kraštą), ant kurio baltais dažais nupiešiamas ratas arba kvadratas, išsiskiriantis nuo dengiančio kuzovo fono.

Kai kuriais atvejais pervežant kariuomenę autovežimiais per upes arba daubas, galima panaudoti dūmų uždangas. Autovežinių vairavimas dūmuose iš vairuotojo reikalauja didelio drausmingumo, didžiausio atidumo ir atsargumo. Kad būtų galima išvengti užvažiavimo (užšokimo ant priešais važiuojančio autovežinio), būtinai reikia tarp važiuojančių autovežinių padidinti distanciją, duoti dažnus garsinius signalus ir naudotis dūminės uždangos prošvaistėmis, kad nenuklystų iš kelio. Šiose

4 pieš. Kariuomenės pakrovimo rajono maskavimas, pasinaudojant vietos sąlygomis

Divizijos generolas Raštikis grįžo į kariuomenę

Respublikos Prezidento birželio 7 d. aktu ats. divizijos generolas Stasys Raštikis vėl priimtas į tikrąją karo tarnybą ir paskirtas Vytauto Didžiojo Aukštosios Karo Mokyklos viršininku. Buvęs Vytauto Didžiojo Aukštosios Karo Mokyklos viršininkas b. gen. Vladas Karvelis atleistas iš einamųjų pareigų ir skiriamas Kariuomenės Štabo viršininko padėjėju.

sąlygose važiavimo greitis neturi būti didesnis kaip 8—10 km/val.

Žiemą autovežinių maskavimui statomi ypatingi reikalavimai. Sniego danga palengvina auto voros sekimą iš oro, demaskuoja autovežinius. Žiemą autovežinių vairuotojams reikia plačiai naudotis baltais apsiaustais, o autovežiniams reikia naudoti baltus tentus arba apdangalus. Be to, naudinga autovežinius apmėtyti sniego kuokštais, tuo pačiu juos padarant panašiais į bendrą vietos foną. Maskavimo drausmės aukštas lygis — būtinas reikalavimas, statomas visiems autovežinių vairuotojams.

Ne tik karys autovežinio vairuotojas turi mokėti autovežinius maskuoti, bet kiekvienas autovežinio vairuotojas, kuriam brangi artimųjų gyvybė ir tautos turtas.

V. P. Petrauskas

Pavasario žygis

Vikt. Šimaitis

Plaukit sau, upės, kaip skambios dainos,
Rūtomis želkit, eglių miškai!
Kvepiančiais kloniais žygin išeinam —
Vyru žaliūku smagūs pulkai!

Kaip lino žiedas mėlyną dangų
Skaidrina saulė ir vyturiai,
Žvilgančiom gretom, kaip vienas, žengiam
Gimtojo krašto šaunūs kariai!

Sodžiuje žydi pirmosios tulpės.
Greit vasarėjai dirvoj žaliuos —
Su plieno paukščiais ir švino kulkom
Budim Tėvynės laisvės keliuos.

Būkite ramios, tėvų pirkelės,
Arimų meilės pilna širdim!
Neveltui ugnį iš plieno skeliam —
Pasitikėkit mūsų eilėm!

Mylias nueinam mės nepavargę,
Nenusigastam kulku krušos —
Nepabijosim ir jūsų vargui
Žibančio plieno ginklu sumušt!

Tai plaukit, upės, kaip skambios dainos,
Rūtomis želkit, eglių miškai —
Šiandien į žygį smagūs išeinam
Vyru žaliūku šaunūs pulkai!

(Žiūr. „Kario“ Nr. 23)

— Jei nenorėtumei man atsakyti į tą klausimą, gali ir neatsakyti. Ar neverčiu. Bet mes turime vienas kitą gerai pažinti, Kriauciūne. Kitaip mes vienas kito niekada nesuprasime. Todėl aš ir klausiu tokių dalykų, kurių nereikia žinoti jokiam pašaliniam asmeniui. Aš esu tavo vadas. Man rūpi visi tie dalykai, kurie tamstą liečia. Aš noriu žinoti, kur tamstai sekasi ir kur nesiseka. Sakyk tiesiai, kaip vyras, kuris tiki savo vadui. Nebijok. Būk tiesus ir atviras. Gal pats jau ir nebesusivoki tuose reikaluose, kurie tamstą teliečia. Su tėvais nesusikalbi, su broliais ir seserimis nieko bendro neturi, draugų neturi, taigi esi vienu vieną, kaip iš dangaus nukritęs. O vienam gyventi labai sunku. Reikia su kitais bendrauti, reikia turėti draugų, pažįstamųjų, reikia rasti ką nors mylėti gyvenime. Taigi, mano mielas, aš ir noriu žinoti, ar yra nors vienas žmogus, vyras arba moteris, kuri tamstai būtų daug brangesnė už visus kitus? Pagalvok gerai apie tai ir man kitą kartą atvirai pasakyk. Dabar mes nebeturime laiko — pertrauka jau baigėsi. Ar taip, Kriauciūne, būsi man atviras?

— Taip, tamsta leitenante.

— Puiku.

Paskutinį žodį tardamas, leitenantas draugiškai paspaudė Kriauciūno petį. Jis pastebėjo, kad kareivio akys pilnos ašarų. Nieko daugiau jam nesakydamas, išsiėmė švilpuką ir skardžiai sušvilpė.

— Būrys į mane linijon!..

Dar tą pačią dieną buvo matyti, kad su eiliniu Kriauciūnu kažin kas atsitiko. Per likusį pratimų laiką jo akys dažnai kryptavo į leitenantą Radžiūną ir vadas matė tose akyse skausmingą netikrumą. Tokį, koks matyti akyse tų žmonių, kurie pirmą kartą patenka į didelį miestą. Jie dairosi, stebisi ir lyg netikėdami klausia patys savęs: ar visa tai tiesa, ką jie mato, ar jiems gal tik taip atrodo. Kriauciūnas tikrai klausė savęs, kaip tie žmonės, ar tiesa, kad tasai karininkas rūpinasi tuo, kuo nėsirūpino nei jo tėvas, nei motina; rūpinasi juo, visų paniekintu ir iš gyvenimo pusiau išbrauktu žmogumi. Jis nori žinoti viską apie jį. Net ir tai, kam ir kiek laiškų siūncia. Kam visa tai reikalinga jam žinoti? — Klausinėjo savęs Kriauciūnas. Atsakyti jis nemokėjo. Atsakymo ieškodamos, jo akys ir krypto į vadą.

Leitenantas Radžiūnas pasikalbėjimu su eiliniu Kriauciūnu buvo patenkintas. Jis, kaip gydytojas poligonio apžiūrėjimo, dar kartą pergaltavo visa tai, ką patyrė. Iš Kriauciūno atsakymų į duotus klausimus, leitenantas padarė tokią išvadą: jis jaučiasi gyvenime visiškai nereikalingas.

— Tėvas baigia pragerti ūkį, motina užguita ir silpna, broliai, seserys kiekvienas sau gyvena, draugų neturi, pažįstamieji jį niekina, visur nesiseka, ir nėra nė vieno kampo, kuriamė tasai vyras jaustųsi esąs ko nors

vertas. Ne tingėjimas dirbti, bet gyvenimo nepakentimas yra jo didžioji liga. Bausmės negali jo pagydyti. Atvirkščiai, bausmėmis jis dar labiau gramzdinamas į nusiminimą. Kiekviena bausmė gula jį, kaip akmuo ant vos bepakeliančio savo naštą elgetos pečių. Jeigu jis iki šiol galutinai nepalūžo, tai tik dėl to, kad žmogaus prigimtis yra priešinga savižudybei, o gal jis dar turi ir žiburėlį vilties į kokią nors širdį, kur tikisi rasti gyvenimo šilimos. Jį reikia skubiai gydyti. Vargšas tas mano Kriauciūnas... — Taip galvojo tada leitenantas.

Pasibaigus tos dienos pratimams, eilinį Kriauciūną apstojo skyriaus kareiviai ir ėmė jį klausinėti, ką su juo kalbėjo leitenantas. Kriauciūnas tylėjo. Tas jo tylėjimas kitus dar labiau skatino jį kamantinėti. Neištraukdami žodžio iš to, kurio klausinėjo, jie ėmė spėlioti, ką jam būrio vadas pasakė.

— Tur būt, davė tiek velnių, kad akys aptemo.

— Bet aš mačiau, kad ne velnių, o papirosą jam vadas davė.

— Tai, matyt, pirma davė velnių, o paskui papirosą.

— Na, brolau, jei duos velnių, tai papiroso nei dūmo pauostyti negausi.

Staiga kazematuose pasigirdo skardus kuopos budėtojo balsas:

— Tuoju visiems susirinkti į kuopos klasę.

Visi pasikalbėjimai nutrūko. Taip ir nesužinojo iš eilinio Kriauciūno jo skyriaus vyrai, ką su juo kalbėjo vadas. Jiems dar tebesukant apie tai galvas, naujas dalykas atkreipė jų dėmesį.

Kai visi kareiviai jau buvo susirinkę į klasę, eilinį Kriauciūną pašaukė į kuopos raštinę, o tuo tarpu į klasę įėjo leitenantas Radžiūnas. Kadangi tai buvo laisvalaikis, tai visi tikėjosi, kad jiems bus pasakyta kas nors nepaprasto. Klasėje buvo taip tylu, kad girdėjosi atskirų kareivių alsavimas.

Iš leitenanto veido tryško džiaugsmas. Geros akys žiūrėjo į kareivius, lyg sakydamos jiems, kad jūs esate labai puikūs vyrai. Tas vado žvilgsnis visus atgaivino. Kareiviai be žodžių suprato, kad „velnių“ negaus.

— Vyrai, — pagaliau tarė leitenantas, — aš turiu jums atidengti vieną paslaptį.

Vado balsas skambėjo giliu rimbumu. Nuo to kareiviai net kvapą sulaukė. Darėsi nepaprastai įdomu.

— Bet kaip kiekviena paslaptis, taip ir ši, kurią noriu jums atidengti, turi būti šventai saugojama nuo tų, kuriems nėra reikalo tai žinoti. Sakykite, ar

yra jūsų tarpe tokių, kurie neapsiima tos paslapties išlaikyti?..

Klasėje viešpatavo kurti tyla.

— Tai, ką aš jums pasakysiu, žinosite tikrai jūs ir visas kuopos kadras. Daugiau niekas. Ir jeigu kuris nors iš jūsų tą paslaptį išduos, tai bus vertas paslapčių išdaviko vardo. Nesvarbu, kad toji paslaptis kai kam ir atrodyt nelabai didelė. Todėl, kas nepasitiki savimi, — atsistokite ir išeikite, kad negirdėtumėte, ką pasakysiu. Ar supratote mane, vyrai?

— Supratome!.. Supratome!..

— Kas nori išeiti — stokite. Nieko nebijokite, už tai niekas negalės jūsų bausti.

Kareiviai žvalgėsi aplinkui, ieškodami tokių, kurie atsistotų, tačiau tokių neatsirado.

— Gerai, kad pasitikite savimi. Aš tikiu, kad nė vienas iš jūsų nepravers burnos ten, kur nereikia. Dabar klausykite, ką pasakysiu. Mūsų kuopoje yra vienas kareivis ne toks, kaip visi kiti. Jis kasdien skiriamas be eilės į darbus kaip nepataisomas apsilaidėlis, kasdien statomas su šautuvu už įvairiausius drausmės nusižengimus, niekas su juo nesielgia, kaip su lygiu, visa kuopa jį laiko pastumdėliu, niekam netikusiu vyru ir aš gerai žinau, kad jis tokio vardo užsitarnavo. Jis iš tikrųjų yra ir apsilaidęs, ir neklusnus, ir didelis tinginys. Man rodos, kad iš jūsų nė vienas nenorėtų tokiu būti ir nė vienas su juo nesimainytumėte. Bet ar jūs pagalvojote apie tai, kad ir tas kareivis, kaip ir mes visi, turi jausmus, turi širdį, kad ir jis galvoja ir gerai supranta, kad visi jį niekina, kad visi jį laiko niekam nevertu? Ar jūs pagalvojote, vyrai, kokie jūs pasidarytumėte, jei pradėdant viršininkais ir baigiant jūsų draugais bei pažįstamais, visi su jumis elgtųsi, kaip su niekam nevertais, netikusiais kareiviais? Ar jūs žinote, kad iš gero kareivio kartais išeina labai blogas ir iš labai blogo pasidaro labai geras? — Ne, jūs nė vienas apie tai nepagalvojote. Gal vienas kitas ir pagalvojote, kad jis, tasai kuopos apsilaidėlis, yra labai nelaimingas, bet iš jūsų neatsirado tokių, kurie tam nelaimingajam imtų kiek galėdami padėti. Šitai darydami, jūs sulaužėte vieną pačių svarbiausių gero kareivio gyvenimo dėsnių — draugiškumo dėsnių. Taip, vyrai, jūs visi su eiliniu Kriaučiūnu elgėtės labai nedraugiškai. Gal jis ir padarė vieną kitą nemalonumą visai kuopai, gal jūs turite už ką jo neapkęsti, bet šiaip ar taip jūs su juo turėtumėte elgtis kitaip. Štai šituo reikalu aš ir norėjau su jumis pasikalbėti. Nuo šios dienos prašau jus visus niekuo neišskirti Kriaučiūno iš savo tarpo. Elkitės su juo, kaip lygūs su lygiu. Jei matysite jį kur nors apsilaidžiant, gražiuoju perspėkite ir stenkitės padėti jam atlikti savo darbus. Žinokite gerai, kad tuo tarpu jis yra didelis dvasios ligonis. Nes argi sveikas vyras elgtųsi taip, kaip jis elgiasi? Jo liga yra jo įsitikinimas, kad jis gyvenime niekam nereikalingas, kad jis nieko nesugeba ir niekam netikęs. Ir jūsų blogas elgesys su juo dar labiau sustiprina jame tą įsitikinimą. Tuo būdu jūs jį stumiate į pražūtį. Jūs jį palengvėle moraliskai kankinate, žudote. Gal jūs apie tai ir nepagalvojote, gal to nesupratote, bet šandien jums tai turi būti aišku. Mūsų valstybė nėra didelė, ir kiekvienas žmogus mums yra labai brangus ir reikalingas. Tik, žinoma, žmogus darbštus, mylintis savo kraštą, savo kalbą, žmogus visomis jėgomis veržią-

sis prie geresnio rytojaus, žmogus kuriantis. O kiekvienas lepšis mums yra taip kenksmingas, kaip sumirdusios mėsos gabalas tarp sveikųjų mėsos gabalų. Tokį gabalą reikia kuo greičiausiai išmesti. Bet eilinis Kriaučiūnas yra žmogus. Negalime jo išmesti iš gyvenimo. Bendromis jėgomis turime jį atgauti savo tautai. Turime jį perdirbti, perauklėti, sulaukti tos dienos, kada ir jis bus veiklus ir energingas. Jis ne sumirdęs mėsos gabalas, o žmogus, nežinąs, kad ir jam yra pilna darbo, kad ir jis labai reikalingas kraštui.

Tokia buvo toji paslaptis, kurią leitenantas Radziūnas atskleidė kuopos kareiviams, pirma tuo reikalu susitaręs su kuopos vadu. Jis pradžioje kalbėjo tyliai, palengva, bet juo tolyn, tuo jo balsas ėjo smarkyn, kaip kylanti audra. Pagaliau jo žodžiai griaušte griaudė ir akys jo žibėjo, kaip ugnis. Jis kalbėjo visiems suprantamais žodžiais. Tie žodžiai buvo paprasti, bet iš jo burnos išėjo jie buvo kitojie. Kuopos kareiviai iki tol nieko panašaus nebuvo patyrę. Nustebę ir sužavėti klausėsi jie.

— Viskas, viskas priklauso nuo mūsų pačių, vyrai. Aš užtikrinu jus, kad jei visi sutartinai gelbėsime tą skęstantį žmogų, tai mes jį išgelbėsime. Jūs pamatysite stebuklą. Jūs būsite liudytojai to, kaip greit iš blogo kareivio pasidaro geras kareivis. Jūs suprasite, kad kiekviename žmoguje yra neišsemiamos jėgos vesti jį į didelius laimėjimus. Tik reikia mokėti tas jėgas pažadinti ir netrukdyti jų veikimo. Jūs netrukus vėl grįšite į kaimą ir smeigsite išlenktas žagres į lietuvišką žemę. Neužmirškite ir tada, ką šiandien jums sakau: žmogaus laimė yra jo paties rankose. Gaila, ne visi tą jaučia, ne visi tą žino. To nežino nei eilinis Kriaučiūnas. Jis turi tai sužinoti. Mes jį įtikinsime. O tada jis ir vienas eis per gyvenimą aukštai iškėlęs galvą. Žinau, kad kai kurie jūsų tais mano žodžiais dabar netikite. Bet ne aš, o pats eilinis Kriaučiūnas po vieno kito mėnesio jus įtikins, kad jis yra kitoks — naujai atgijęs žmogus. Prieš jūsų akis įvyks tasai stebuklas. Bet aš jus visus dar kartą prašau nuo šios dienos su juo elgtis kuo draugiškiausiai. Ar jūs mane supratote, vyrai?

— Supratome!..

Kai leitenantas Radziūnas išėjo iš klasės, kareiviai nustebusiomis akimis dairėsi vienas į kitą ir pašnibždomis kalbėjosi, ką čia dabar jų vadas sugalvojo. Kai kurie buvo bemėginą senu papratimu išjuokti eilinį Kriaučiūną.

— Mėšlas buvo, mėšlas ir pasiliks. Be reikalo čia mūsų vadas stengiasi...

— Tylėk, tylėk, ką čia pasakoji niekus. Prižadėjom vadui neskriausti to vargšo, tai ir nekalbėkime blogai apie jį. Jei pasakė, kad jis ligonis, tai ir elkimės taip, kaip su ligoniu, — sudraudė rimtesnis kareivis savo draugą išsišokėlį.

— Pabandykim, pagaliau. Pažiūrėsim, kas iš jo išeis. Juk mums pinigų nereiks už savo tylėjimą mokėti.

— Pabandykim... pažiūrėsim kas išeis...

O leitenantas Radziūnas nuėjo į kuopos raštinę. Ten jis rado eilinį Kriaučiūną, beskaičiuojantį krūvomis sudėtus sąsiuvinius. Tą darbą jam buvo pavedęs atlikti kuopininkas, kad jį užimtų tuo laiku, kai kuopos klasėje vyko aukščiau aprašytasis leitenanto pasikalbėjimas. Įėjęs raštinėn, vadas stabtelėjo ir

NARSIEJI VYRAI

Garbingo eilinio gatvė sostinėje

Vyčio kryžiaus kavaličius, a. a. eil. Jonas Treinys, gimė 1898 m. Šakių aps., Plokščių vl. 1919 m. balandžio 30 d. atvyko į Vilkaviškio komendantūrą, iš kur buvo pasiūstas į 1. atsargos batalioną. Išėjęs jauno kareivio mokymą, buvo perkeltas į Vilniaus komendantūros kuopą.

Tarnaudamas šioje kuopoje, pasižymėjo narsumu ir sumanumu, o duotus vadų įsakymus visuomet uoliai įvykdydavo, nežiūrint didžiausių sunkumų bei pavojų.

Jis dažnai sakydavo draugams, kad, gavęs uždavinį, pirmoj eilėj laiko pareigą kuo sąžiningiausiai įvykdyti uždavinį, o gyvybę tik antroj eilėj.

— Mes kariaujame, — dažnai sakydavo draugams, — kovoje žūti visai natūralu, bet įsakymo neįvykdyti, tai jau neleistina.

Nors a. a. eil. Treinys ir nebuvo baigęs mokyklos kuopos, tačiau, kaip sumanus ir drausmingas karys, buvo paskirtas skyrininku. Šias pareigas jis stengėsi visur kuo geriausiai atlikti, nes žinojo, kad nesąžiningumo ir apsileidimo pasekmės visuomet esti liūdnos.

1920 metais vyko atkaklios kovos su lenkais. Šiose kovose dalyvavo ir eil. Treinys. 1920 m. liepos 14 d., kautynėse dėl Vilniaus tarp Vievio—Lentvario, Treinys buvo pasiūstas su savo skyriumi užimti tiltą. Šis žygis buvo gan pavojingas, nes priešas taip pat stengėsi užimti minėtą tiltą. Tačiau eil. Treinys, nežiūrėdamas prieš kulka, drąsa ir pasiaukojimu keldamas savo draugų dvasia, ir toliau vykdė gautą uždavinį. Užimti tiltą buvo labai svarbu, nes jį užėmus priešui, lietuviams būtų buvęs žymiai apsunkintas susisiekimas. Tad viršininkai, žinodami eil. Treinio narsumą ir atkaklumą, pavedė jam šį uždavinį atlikti.

Lenkai, pamatę besiartinančius lietuvius, pradėjo smarkiai šaudyti. Jų jėgos buvo kelis kartus didesnės, negu lietuvių. Kai kurie mūsų kareiviai, pamatę didelį skaičių lenkų, norėjo trauktis, tačiau skyrininkas eil. Treinys sulaukė.

— Vyrai, mūsų pareiga kovoti ar žūti, — pasakė jis. — Kas bėgs iš kovos lauko, tą aš pats nušausiu.

Sulaukęs pakrikusius karius, tęsė puolimą, pats drąsiai eidamas pirmas. Priešo kulka sužeidė jo gal-

atidžiai pažvelgė į vyrą, kurio gerovei jis su tokiu įkarščiu sukėlė „ant kojų“ visą kuopą. Ir baugus nerimas apėmė leitenantą, pamačius, kaip lėtai dirba Kriaučiūnas. Jis iš viso atrodė pusiau gyvas, pusiau miręs.

— Ar jis manęs neapvils? Ar nesijuoks likimas iš visų mano pastangų?.. Ne! Aš kovosiu iki pergalės! — Griežtai nukirsdamas visus kylančius abejojimus, pats savyje nusprendė leitenantas ir po to tarė eiliniui Kriaučiūnui:

— Bėk, skubiai apsirenk ir tuojau grįžk. Mes abu eisime į miestą.

Kriaučiūnas apsidairė, manydamas, kad tie žodžiai ne jam taikomi, bet raštinėje buvo tik jie du: leitenantas ir jis.

vą, bet jis ir toliau vykdė uždavinį, nežiūrėdamas nei skausmų, nei gyvybei gresiančio pavojaus. Priešas smarkiai spaudė, tačiau mūsų kariai ir tą kartą buvo nenugalimi, tad prieš pastangos buvo veltui. Pagaliau eil. Treiniui atėjo pagalba dar vienas skyrius, kuris, užėmęs dešiniau tilto esantį kalnelį, atidengė į priešą ugnį. Eil. Treinys su savo skyriumi dar atkakliau pradėjo pulti.

Lietuvių spaudimo neatlaikęs, priešas traukėsi atgal. Lietuviai prisiartino prie pat tilto, bet prieš kulka sunkiai sužeidė skyrininko Treinio krūtinę. Būdamas sunkiai sužeistas, nesitraukė iš kautynių lauko, bet toliau kovojo, kol nebuvo galutinai įvykdytas uždavinys. Nuneštas į sanitarinį punktą, kuris buvo įrengtas sename sudaužytomis sienomis prekiname vagone, draugams sakė, kad yra didžiausias jo noras kuo greičiausiai pasveikti, grįžti į frontą ir toliau kovoti dėl Tėvynės laisvės. Tačiau likimas neleido įvykti šioms didvyrio svajonėms. Dėl sunkių žaizdų, į kurias kautynių įkaršty jis pats nekreipė dėmesio, nutekėjo daug kraujo ir kitą dieną jis mirė garbingąja karžygio mirtimi.

Pasiryžęs laimėti kovą, jis užmiršo pats save, savo žaizdas, ir paaukojo savo gyvybę dar prieš 20 metų mūsų kariuomenei žygiuojant į senąją Gedimino pilį — mūsų sostinę. Tą pat dieną, kada garbingo vyro eilinio Treinio siela susijungė su karžygių senolių sielomis, mūsų kariuomenės daliniai įžygiavo į Vilnių ir jo gatvėmis skambėjo lietuvių karių tvirtų gretų kojų dūžiai ir karinė laimėjimo daina. Kada po 19 metų kovos ir pasiryžimo Vilnius vėl grįžo mums, viena mūsų senosios sostinės gatvelių liko pavadinta šio didvyrio vardu.

Didvyrio vardui ir garbei pasiekti nereikia garsių vardų, aukštos visuomeninės padėties. Ir neįmanoma eilinio, paprasto darbininko ar ūkininko atliktas garbingas žygis bei darbas gaubia jo vardą garbės šviesa, tautos meile ir amžinu atminimu, ir jis lieka kilniu pavyzdžiu kartų kartoms.

Eil. J. Treinys už savo didvyrišką žygį apdovanojamas Vyčio kryžiumi. Jis yra palaidotas Kauno kapinėse, antrame karių skyriuje (paliai paminklą žuvusiems), paminklo dešinėje, trečiojo kapų eilėje, greta kitų, žuvusių 1920 m. liepos 14-15 d. kovose dėl Vilniaus. Eil. J. Treinio žygių aprašymą paėmiau iš Vyčio kryžiumi apdovanojimo lapo (iš archyvo).

A. Aštrauskas

Redakcijos prierašas: Kas turėtų eil. Jono Treinio nuotrauką, prašome atsiųsti „Kario“ redakcijai. Pasinaudoję gražintumėm.

— Aš tai sakau ne kam kitam, o eiliniui Kriaučiūnui, — pridūrė vadas.

— Klausau! — baimės ir netikėjimo apimtas tarė kareivis ir skubiai išėjo iš raštinės. Jo skubėjimas buvo aiškiai pastebimas. Kodėl jis skubėjo — nesuprato, tik jautė, lyg jo užpakalyje eitų leitenantas.

Į kareivinę įėjusį eilinį Kriaučiūną sutiko paslaptingi žvilgsniai. Visi, kurie tik jį pamatė, žiūrėjo į jį, kaip į niekada nematytą žmogų. Ir jie buvo nustebinti Kriaučiūno veiksmais. Niekam nieko nesakydamas, jis greitais žingsniais priėjo prie kabyklos, pasiėmė savo milinę, apsivilko, apsijuosė diržą, užsidėjo kepurę ir išėjo. Jį mačiusieji tvirtino, kad tą kartą eilinis Kriaučiūnas apsirengė labai greitai ir labai sklandžiai. Niekas jam netrukde, niekas net žodžio jam nepasakė.

(B. d.)

J. N.

Ypatingojo skyriaus santykiams su SSSR kariuomene Lietuvoje palaikyti viršininkas gen. št. plk. STASYS ZASKEVIČIUS

Lig šiol buvusias Lietuvos karo atstovas Sovietų Sąjungai gen. št. plk. St. Zaskevičius visai neseniai buvo iš Maskvos atšauktas ir paskirtas Ypatingojo skyriaus santykiams su SSSR kariuomene Lietuvoje palaikyti viršininku. Šias pareigas ligi šiol ėjo d. gen. Reklaitis.

Su šiuo naujuoju gen. št. plk. Zaskevičiaus paskyrimu taip pat sutampa ir jo 25-rių metų kaip karininko tarnybos sukaktis. Gen. št. plk. Zaskevičius taip pat yra vienas žymiųjų ankstesnių „Kario“ bendradarbių, savo svaria, uždegančia plunksna nemaža prisidėjęs prie mūsų savitraščio gyvinimo bei tobulinimo.

Gen. št. plk. Zaskevičius gimė 1892 m. rugpiūčio 21 d. Dzūkijoje, buv. Suvalkų Kalvarijos apskr., Rudaminos parapijoje, Rosurso vienkiemyje. Civilinius mokslus ėjo Suvalkų gimnazijoje ir Petrapilio universiteto matematikos fakultete, o karinius — Vilniaus karo mokykloje ir Prahos generalinio štabo akademijoje.

Karo tarnybą gen. št. plk. Zaskevičius pradėjo 1915 m. vasario 1 d. Kaip karininkas, Didžiojo karo dalyvis, pradėjo tarnauti 75 atsargos žygio batalione. 1915 m. birželio mėn. ši dalis stovėjo dabartinėje Varėnoje. Gen. št. plk. Zaskevičiui teko dalyvauti karo veiksmuose žinomo vokiečių Švenčionių prasiveržimo metu. Vėliau buvo perkeltas į 275 pėst. pulką, buvusį 69 pėst. divizijos, 38 korpo, X armijos sudėtyje, ir veikė rusų vakarų fronto įvairiuose būruose. Palaipsniui ištarnavo štabas - kapitono laipsnį, į kurį nebuvo pakeltas dėl revoliucinės suirutės carinėje rusų kariuomenėje.

Karo tarnybą rusų kariuomenėje baigė 1918 m. vasario mėn., būtent tuo istoriniu momentu, kada vasario 16 d. Zabrezje miestelyje (Ašmenos apskr., Voločino valsč.) buvo nuginkluotas rusų kariuomenės pulkas, kuriame buvo ir dabartinis gen. št. plk. Zaskevičius. Iš Didžiojo karo ir revoliucijos audrų St. Zaskevičius išėjo su bendra kontūzija ir dujomis užnuodytais plaučiais.

Kuriamąjį darbą nepriklausomos Lietuvos šūkiu Zaskevičius pradėjo dar 1917 m. pavasaryje, pirmosios revoliucijos metu. Jam teko organizuoti 38 korpo karius lietuvius, dalyvavo lietuvių karių vakarų fronto suvažiavime Minske, buvo atstovu istoriniame Petrapilio seime, o taip pat savojo pulko rėmuose būrė lietuvių karius - tremtinius ir kt.

Į Lietuvą St. Zaskevičius grįžo 1918 m. gegužės mėn. pabaigoje. Įsirašęs į karius - savanorius Vilniuje, pradėjo organizacinį darbą Vilkaviškio apskrityje, mokytojavo Marijampolės „Žiburio“ gimnazijoje, o 1918 m. pabaigoje pradėjo organizuoti Marijampolės miliciją.

Į vadinamąją II-ją Konferenciją Kaune 1919 m. pradžioje, kaip jos dalyvis, St. Zaskevičius atvyko su nemaža kuopa Marijampolės moksleivių - savanorių ir šiaip jaunimo. II-jame Lietuvos Ministrų kabinete Zaskevičius buvo krašto apsaugos viceministru. 1919 m. vasario mėn. pradžioje dalyvavo Nepriklausomybės kovose Jezno rajone. 1919 m. kovo mėn., atsistatydinus II-jam Ministrų Kabinetui, Zaskevičius buvo perkeltas į Vokietijos pasienį Suvalkijoje, o tą patį metų vasarą pradėjo eiti Vilkaviškio apskrities komendanto pareigas. Iki 1920 m. liepos mėn. pradžios jam teko išgyventi vokiečių atsitraukimą iš Lietuvos, spartakininkų sukilimą Lietuvos Vokietijos pasienyje, o taip pat ir kovas su lenkais, kurie mėgino brautis į mūsų kraštą per Suvalkijos pietų vakarų demarkacijos liniją. 1920 m. liepos mėn. perima tiekimų viršininko pareigas, o 1921 m. rugsėjo mėn. — ir pirmojo Šaulių Sąjungos karo instruktoriaus vietą.

Nuo 1922 m. birželio 1 d. iki 1924 m. vasario 1 d. Zaskevičius dirbo Užsienių Reikalų Ministerijoje, ypač kaip Lietuvos konsulas dabartiniame Leningrade, iš kur jam teko evakuoti į Lietuvą užsilikusius Rusijoje tremtinius ir optantus. 1924 m. vėl grįžta į kariuomenę, tarp kitko, pradėdamas lektoriauti Aukštuosiuose Karo Technikos Kursuose ir Karo Mokykloje. Pagaliau išvyksta į generalinio štabo akademiją Prahėje. Baigęs akademiją, 1926 m. vasarą paskiriamas Kariuomenės Štabo II Skyriaus viršininku. 1926 m. po gruodžio 17 d. perkeliamas į Karo Mokyklą lektoriumi. Eidamas šias pareigas pradeda daugiau dirbti karinėje spaudoje. 1928 m. rudenyje išeina atsargon. Ir atsargoje būdamas gen. št. plk. Zaskevičius iki 1930 m. rudens dirba Kariuomenės Štabe, lektoriauja Vytauto Didžiojo Karininkų Kursuose ir Karo Mokykloje. Šiuo metu taip pat dažnai rašinėja karinėje spaudoje ir skaito viešąsias paskaitas. 1931 m. pradžioje gen. št. plk. Zaskevičiui tenka pradėti vesti karinį skyrių Lietuviškojo Enciklopedijoje. Tų pačių metų pavasaryje iš atsargos vėl grįžta į Karo Mokyklą. 1931—1932 m. gen. št. plk. Zaskevičius eina 5. pėst. pulko vado padėjėjo ir laikinai to pat pulko vado pareigas.

Nuo 1932 m. iki 1939 m. gen. št. plk. Zaskevičius įsitraukia į pedagoginį darbą Aukštojo Karo Mokykloje ir kiek atspėdamas bendradarbiauja karinėje ir šaulinėje spaudoje, dalyvauja įvairiuose kariniuose pratimuose, skaito viešas paskaitas ir kt. 1939 m. rugsėjo mėn. gen. št. plk. Zaskevičius skiriamas Lietuvos karo atstovu Sovietų Sąjungai ir išvyksta į Maskvą. Pagaliau šių metų gegužės mėn. grįžta iš ligšiolinio paskyrimo, o birželio 1 d. paskiriamas Ypatingojo Skyriaus santykiams su SSSR kariuomene Lietuvoje palaikyti viršininku.

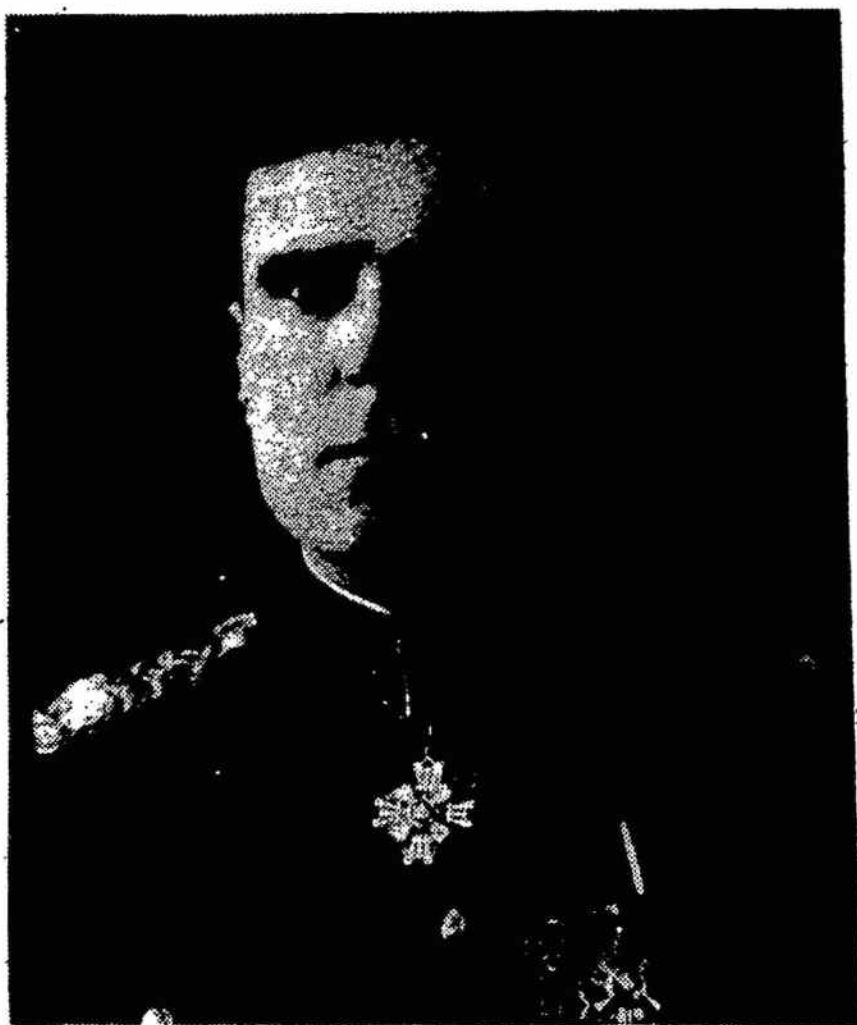
Taigi šio naujojo paskyrimo proga tenka pažymėti, kad šiomis dienomis Lietuvos kariuomenės pirmūniui ir savanoriui kūrėjui gen. št. plk. Stasiui Zaskevičiui suėję 25-ri karinio tarnybos metai yra prasminga sukaktis karininko gyvenime. Juo maloniau šią sukaktį paminėti karinei spaudai, kurios aktyviu bendradarbiu yra ir jubilijatas gen. št. plk. Zaskevičius. Daug išbarstytų jo studijų bei straipsnių randame Lietuviškojo Enciklopedijoje, „Mūsų Žinyne“, „Karde“, „Karyje“, „Trimite“ ir periodinėje karinėje spaudoje bei įvairiuose žurnaluose.

Tau, Tėvų Žeme! Margėnų pulko metinė sukaktis

Istoriniai bruožai. Birželio 15 d. 6. pėst. Pilėnų kunigaikščio Margio pulkas švenčia savo metinę šventę. Margiečių branduoliu tenka laikyti 2. pėst. pulko I batalionas, susikūręs 1918 m. gruodžio 5 d. A. Panemunėje. 1919 m. birželio 15 d. batalionas pavadinamas „Atskiru Mariampolės batalionu“, o tais pačiais metais lapkričio 20 d. iš Atskiro Mariampolės bataliono suformuojamas 6. pėst. pulkas, kuriam vėliau buvo suteiktas Pilėnų kunigaikščio Margio vardas.

Margiečiai Nepriklausomybės kare narsiai kovėsi įvairiuose frontuose ir turėjo nemažą aukų. Vyčio kryžiais bei jo ordinais buvo apdovanoti 26 karininkai (8 net dviems), 155 viršilos, puskarininkiai, grandiniai ir eiliniai.

1926 metais pulkas išformuotas. Pulkui yra vadovavę nuo pat užuomazgos iki 1921 m. galo plk. lt. Butkus, nuo 1922 m. iki 1926 m. vasario mėn. plk. lt. Tvaronas, po jo iki išformavimo plk. lt. Sprangauskas.

Plk. Andrašiūnas, 6. PP vadas

1934 metais gen. št. plk. Lanskoronskiui vyriausybės buvo pavesta atgaivinti margiečių šeimą. Atgyjančiai margiečių šeimai branduolis sudaromas iš 7. p. p. 1937 m. rugsėjo 26 d. pulkas pergyvena nepaprastą džiaugsmo dieną: Respublikos Prezidentas įteikia pulkui Vyčio kryžiaus ordino 3-čiojo laipsnio vėliavą.

Dabar pulkui vadovauja plk. Andrašiūnas.

Šaudymo sportas. Šaudymo srityje pulkas yra toli pažengęs ir turi gražių laimėjimų. Šaudymo lygiui pulke kilti daug padėjo aukštesniųjų vadų nuoširdi dvasinė ir medžiaginė parama. Buvęs pulko vadas gen. št. plk. Breimelis ne kartą visiems karininkams ir puskarininkiams yra pabrėžtinai pažymėjęs, kad kiekvieno kario švenčiausia pareiga gerai šaudyti. Taikli ugnis kautynių lauke yra kiečiausia siena, kurion sudūžta priešų ryžtingumas. Šaudymo sportas pulke gražiai išbujoja, apimdamas ne tik karininkus, bet puskarininkius ir kareivius. Pamegę šaudymo sportą, karininkai su atsidėjimu jį ima skiepyti kariams. 1936 m. 2-ra sunk. kulk. kuopa, lt. Matučio vadovaujama, priziniame kulkosvaidžių šaudyme netiesiu taikymu laimi kariuomenėje 1 vietą. 1937 m. priziniame šautuvų šaudyme pulkas savo šaudymo koeficientu stovėjo visos kariuomenės priešakyje. 1938 m. 1-ma sunk. kulk. kuopa, kpt. Guziko vadovaujama, priziniame kulkosvaidžių šaudyme netiesiu taikymu vėl iškovojo kariuomenėje 1 vietą.

Divizijos šaudymo rungtyne pulko karininkai ir puskarininkiai yra laimėję daug asmeninių ir ekipinių dovanų. III-čios pėst. divizijos šaudymo ekipas dažniausiai beveik išimtinai sudaro margiečiai, tuo aiškiai parodydami savo didelį šaudymo išprusimą prieš kitus divizijos pulkus.

Šaudymo lygiui kelti ir bendrai šaudymo sportui propaguoti daug prisideda ir KSS sporto klubo šaudymo sekcija. 1939. V. 30 d. — VII. 11 d. įvykusiose pasaulinėse šaudymo pirmenybėse Liucerne (Šveicarijoje) dalyvavo trys KSS nariai karininkai - leitenantai Kačergius, Miliauskas ir Jankauskas, įeidami į Lietuvos Šaudymo Sąjungos ekipą iš karinių šautuvų. Nepaisant to, kad Lietuva pirmą kartą dalyvavo tokio plataus masto rungtyne, visai neįprastose sąlygose, ekipa, kurios tikslai vienas narys buvo ne margiečių šeimos, iškovojo 9 vietą. Šiose rungtyne dalyvavo 17 valstybių. Individualiai pasaulinėse šaudymo rungtyne labai gražiai užsirekomendavo leitenantai Kačergius ir Miliauskas, abu laimėdami tarptautinį šaudymo meistro bronzos medalį ir Šveicarijos šaudymo meistro sidabrinį ženklą.

Švietimas. Karių dvasiniais reikalais yra ypač jautriai rūpinamasi. Karių mokslinimui ir bendrai jų kultūriniam, valstybiniam auklėjimui nesigailima nei darbo, nei lėšų. Ypač dabartinis pulko vadas ir švietimo vadovas sėkmingesniai ir našesniai kultūrinio darbo barui išvartyti plačiai bendrauja su visuomenės organizacijomis, kurios mielai patalkininkauja šiam gražiam tikslui. Iš antrosios pusės, pulkas stengiasi tuos saitus padaryti galimai glaudesnius ir įvairiomis progomis viešai pasirodo visuomenei savo meninėmis jėgomis, suruošdamas iš karinio gyvenimo vaidinimus ir kitus pasirodymus, kurie visada yra laukiami ir šiltai sutinkami. Plungėje daliniui išikūrus, šiame kultūrinio darbo bare labai aktingai talkininkauja vietos šaulių kuopa, bažnytinis choras ir gimnazija. Taip, pvz., tautinių švenčių proga šaulių kuopa ar bažnytinis choras kariams suvaidina atitinkamo turinio veikalą ir dainomis bei kitokiais pasirodymais pajvairina programą. Su karinio gyvenimo aktualijomis pulko vaidintojai visada yra laukiami šaulių kuopoje ir gimnazijoje. Pulko orkestras vasaros metu rengia lauke viešus koncertus, ypač tasai gražus paprotys buvo plačiai išbujojęs pulkui stovint Klaipėdoje.

Valstybės Teatro Šaulių skyrius, kiek medžiaginiai ištekliai leidžia, yra kviečiamas vaidinti kariams ir sezono metu kariai turi progos 5—6 kartus pasidžiaugti jo vaidinimais.

Didelį vaidmenį kultūrinio darbo bare atlieka knyga, kuri stengiamasi kuo plačiausiai kareivių tarpe paskleisti. 1934 m. atgaivinant pulką, kareivių bibliotekos užuomazgą sudarė gautos iš 7. P P 664 knygos ir iš 2. artilerijos pulko 4. baterijos 1396 knygos. Šis kuklus kareivių bibliotekos indėlis metai iš metų buvo didinamas, perkant knygas iš ekonominių sumų ir papildant gautomis iš Spaudos ir Švietimo Skyriaus knygomis. 1936 m. biblioteka buvo tiek pajėgi, kad dėl kareivių patogumo įsteigta atskira biblioteka II-rame batalione ir jai perduota 1102 tomai. 1938 m. karininkų susirinkimo nutarimu karininkų biblioteka nutarta likviduoti ir visos knygos perduotos kareivių bibliotekai, o taip pat ateityje skiriamas tam tikslui lėšas skirti kareivių bibliotekai, kad būtų galima plačiau patarnauti kareiviams. Kareivių bibliotekai karininkai perleido 586 toms ir 1938 m. pulko bibliotekos sąrašuose skaitėsi 4210 tomų. 1939 m. evakuojantis iš Klaipėdos, dėl laiko ir priemonių stokos buvo nutarta kareivių biblioteką palikti ir gelbėti brangesnį turtą. Kareiviai, matydami paliekamą biblioteką, ėmė kiek galėdami ją gelbėti, paimdami knygas į kuprines, duonmaišius ir, atvykus į dabartinę vietą, jas gra-

Dėl mūsų karių kapų kryžiuokų originalumo ir lietuviškumo

Vilniuje Antakalnio karių kapinėse yra didelis lenkų karių kapų sklypas, kuriame stovi cementiniai kryžiuokai, beveik visiškai tokie pat, kaip ir mūsų karių kapų kryžiuokai. Tokių kryžiuokų esą ir kitose lenkų karių kapinėse. Todėl daugelis šių kapinių lankytojų mano, kad mūsų kryžiuokai yra iš lenkų nukopijuoti. Tai netiesa.

Mūsų karių kapų kryžiuoko projektą padarė 1927 m. pavasarį dail. Aleksandravičius, Karių Kapų Tvarkymo Komisijos pirmininko plk. ltn. Buroko prašomas. Šis projektas dar buvo parodytas dail. A. Varnui, lietuviškųjų kryžių žinovui. Jis patarė pridėti prie kryžiuoko spindulius, kurių projekte nebuvo. Mat, spinduliai yra būdingas lietuviško kryžiaus pažymys.

Šiuo dail. Varno patarimu projektas buvo perdirbtas ir duotas krašto apsaugos ministrui patvirtinti. Nuo to laiko ir dirbami kryžiuokai pagal tą projektą.

1929 m. Vilniaus lietuvių skautų rūpesčiu ir Karių Kapų Tvarkymo Komisijos parama buvo sutvarkyti žuvusiųjų 1920 m. Vilniaus gynėjų, palaidotų Rusų kapinėse, kapai. Į Vilnių buvo nugabentas medinis mūsų karių kapų kryžiuoko modelis, pagal kurį vieno vokiečio cemento dirbinių dirbtuvėje buvo padaryti cementiniai kryžiuokai ir pastatyti Rusų kapinėse.

Matyti, tie kryžiuokai patiko lenkams, nes ir jie ėmė dirbintis tokius pat kryžiuokus savo karių kapams. Jau 1930 m. lenkų kariuomenės laikraščio „Żolnierz Polski“ Nr. 28 buvo įdėta Dunilovičių lenkų karių kapų nuotrauka su lietuviškais kryžiuokais. Kadangi tada jokių santykių su lenkais nebuvo, tai nebuvo daroma ir jokių žygių dėl lietuviškų kryžiuokų vartojimo. Tik 1931 m. „Kario“ Nr. 10 priede „Mūsų karių kapai“ buvo trumpai paminėta, kad lenkai puošia savo karių kapus lietuviškais kryžiuokais. Galima spėti, kad lenkams lietuviškus

kryžiuokus dirbdavo ta pati dirbtuvė, kuri dirbo mūsų kryžiuokus. Lenkai savo karių kapams nustatyto pavyzdžio kryžiuokų neturėjo ir statė tokius, kur kas kokius sugalvodavo.

Taigi visi abejojantieji dėl mūsų karių kapų kryžiuokų lietuviškumo ir originalumo gali lengvai įsitikinti, kad tie kryžiuokai yra grynos lietuviškos kilmės. O kad lenkai mūsų kryžiuokų pavyzdžiu pasinaudojo, nieko nuostabaus. Jie daug lietuviškų dalykų yra pasisavinę.

Mjr. Jakštas

Mirė Matas Šalčius

Gegužės 27 d. Bolivijoje, karo ligoninėje, mirė žinomas keltautojas ir laikraštlininkas Matas Šalčius. Apie šį daug nusipelnusį mūsų spaudai ir turizmui žmogų tenka paminėti bent trumpais bruožais.

Gimė 1890 metais. Nuo pat jaunystės buvo stropus lietuviškosios spaudos darbuotojas. Būdamas 14 m. amžiaus, jau bendradarbiavo užsienyje leidžiamuose laikraščiuose „Darbininke“, „Naujoje Gadynėje“ ir „Vilniaus Žiniuose“. Kiek vėliau redagavo prie „Lietuvos Žinių“ ir „Lietuvos Ūkininko“ ėjusį priedą „Mokykla“. Nuo 1914 metų bendradarbiavo Amerikos lietuvių laikraščiuose „Vienybėje“, „Tėvynėje“ ir Tilžėje leidžiamam „Varpe“, tuo pat metu redaguodamas Amerikos „Ateitį“. 1919 metais buvo „Švietimo Reikalų“ redakcijos sekretorius. Nuo tų pat metų gegužės 5 d. buvo Lietuvos Spaudos Biuro bendradarbis, o vėliau „Saulėtekio“ redaktorius. Nuo 1920 iki 1922 metų buvo „Lietuvos“ dienraščio redakcijos narys ir redaktoriaus pavaduotojas. Įsisteigus „Trimitui“, buvo pirmasis jo redaktorius. 1922 metais ėjo „Eltos“ direktoriaus pareigas. Nuo 1929 metų pradėjo keliauti po pasaulį. Per kelis metus apkeliavo daug kraštų, ką vykusiai aprašė savo šešių tomų knygoje „Večiuose pas keturiasdešimt tautų“. Grįžęs iš Afrikos ir Azijos, neilgai pabuvęs Lietuvoje, vėl išvyko į pasaulį — į Pietų Ameriką, iš kurios šiam energingam ir drąsiam lietuviui nebeteko grįžti. Nepriklausomybės kovų metu velionis buvo aktyvus ir drąsus šaulys pareigūnas, kurio drąsą mini ne vienas tų tautų kovotojas šaulys.

Anis

žino atitinkamiems pareigūnams. Tuo būdu pavyko išgelbėti biblioteką nuo galutinio žlugimo. Evakuacijos metu žuvo 1672 tomai (4606 litų vertės), be to, žuvo bibliotekos katalogai ir kartoteka, todėl, įsikurdinus I-mam batalionui dabartinėje vietoje, nebuvo galima duoti knygų skaityti ir teko kuo skubiausiai griebtis rašyti naują katalogą, ruošti kartoteką, gauti patalpą. Šiais metais balandžio mėn. biblioteka buvo galutinai baigta tvarkyti ir ėmė sistematiškai veikti. Dabartiniu metu I-mo bataliono bibliotekoje yra 1122 tomai, kitų batalionų bibliotekoje 1322 tomai, viso 2444 tomai. Bendras skaitytojų skaičius siekia per 400. Biblioteka, be tikrosios tarnybos kareivių, dar naudojasi karininkai ir civ. tarnautojai.

I-mas batalionas Klaipėdoje, Spaudos ir Švietimo Skyriaus padedamas, buvo įsisteigęs kiną, kurio aparatūra evakuacijos metu išgelbėta ir laimingai atsigabenta. Dabartinėj vietoj dėl patalpų stokos kinas negalėjo veikti, tačiau mieste pastačius erdvią parapijos salę, imtasi žygių atgaivinti kiną. Po ilgų derybų pavyko parapijos salę išnuomoti ir šių metų pradžioje pradėjo veikti pulko kinas „Audros“ vardu. Kinas turi per 600 vietų ir du kartus savaitėje rodo naujas filmas. Tikrosios tarnybos kareiviams bilietai kainuoja po 10 centų ir kareiviai plačiai naudojasi šia kultūringa pramoga. Turint galvoje, kad kinas moderniškai įrengtas, turi gerą aparatūrą, jį mielai lanko ir plačioji visuomenė. Gaunamos iš kino pajamos ne tiktai padengia visas su juo susijusias išlaidas, bet dargi neša pelną, kuris pirmoje eilėje irgi stengiamasi panaudoti kareivių kultūriniais reikalais, užsakant daliniams laikraščių, įrengiant radijo priimtuvus ir t. t. Daliniuose švietimo vadovo rūpesčiu organizuotas laikraščių skaitymas, kuriami spaudos kampeliai ir viso-

mis išgalėmis rūpinamasi, kad atliekamu tarnybos laiku kareiviai turėtų kuo palankiausias sąlygas dvasiniam tobulinimuisi.

KSS. Su sportine pulko veikla yra glaudžiai susijęs KSS klubas, įsisteigęs Klaipėdoje, kurio nariai beveik išimtinai yra margiečiai. Netekus Klaipėdos, KSS klubas ėmėsi darbo naujoje vietoje. Savaimė suprantama, kad sąlygos, kokias klubas turėjo Klaipėdoje ir kokias rado dabartinėse vietose, buvo per daug kontrastingos, kad reatsilieptų į klubo pajėgumą. Į Telšius perkeltas KSS centras, nes Telšiuose yra palankesnės sportinei veiklai sąlygos, o kitur įsteigti KSS skyriai. Dabar KSS vadovauja Telšių įgulos viršininkas plk. ltn. Urbonas. Klubas yra susiskirstęs šiomis sekcijomis, kurios aktyviai veikia: futbolo — vadovas ltn. Vitkus, šaudymo — vadovas ltn. Kačergius, lengvos atletikos — vadovas j. ltn. Bacevičius, teniso — vadovas j. ltn. Rauba.

Sportas. Kareivių fiziniams pajėgumui vystyti ir ugdyti kreipiama daug dėmesio į sportą, kuriam pulke vadovauja j. ltn. Bacevičius. Pirmoje eilėje čia tenka suminėti krepšinį, futbolą ir žiemos metu slidžių sportą. Šios šakos kareivių yra daugiausia mėgiamos.

I-mas batalionas iki šiol neturėjo sporto stadiono ir buvo priverstas sportuoti labai primityviose sąlygose. Tačiau pernai Žemaitijos Sporto Apygarda ėmė ruošti sporto stadioną, kuris dabartiniu laiku yra visai baigiamas. Šį stadioną įrengiant daug padėjo I-mas batalionas, todėl juo įgulai ir bus leista laisvai naudotis.

Sportuoją karininkai bei liktiniai puskarininkiai, kaip jau buvo minėta, buriasi po KSS sparnu.

Ltn. Arūnas-Šidlauskas

POLITIKOS APŽVALGA

LIETUVOS VYRIAUSYBĖS PASITARIMAI SU SOVIETŲ SAJUNGA

Kaip žinoma, praėjusią savaitę Sovietų Sąjungos liaudies komisarų tarybos pirmininkas ir liaudies užsienių reikalų komisaras Molotovas pakvietė Lietuvos ministrą pirmininką Merkį atsilankyti Maskvoje. Birželio 6 d. ministras pirmininkas Merkys, lydimas divizijos generolo Reklaičio ir užsienių reikalų ministerijos referento Dr. Mačiulio, traukiniu pro Vilnių išvažiavo į Maskvą. Kauno geležinkelio stotyje ministrą pirmininką palydėjo vyriausybės nariai, kariuomenės vadovybė, Sovietų Sąjungos pasiuntinybės Kaune nariai, Latvijos ir Estijos pasiuntiniai ir eilė kitų asmenų. Pravažiuojant pro Vilnių, ministras pirmininkas buvo trumpai sustojęs Vilniaus stotyje ir pasikalbėjo su divizijos vadu b. gen. Černiumi, apskrities viršininku plk. Šlepečiu ir kitais pareigūnais.

Į Maskvą ministras pirmininkas Merkys atvyko birželio 7 d. 11,20 val. Gudijos geležinkelio stotis, į kurią įvažiavo traukinys, buvo papuošta Lietuvos ir Sovietų Sąjungos vėliavomis. Ministrą pirmininką stotyje susitiko Sovietų Sąjungos liaudies komisarų tarybos pirmininko pavaduotojas Višinskij, liaudies užsienių reikalų komisaro pavaduotojas Dekanozov, liaudies užsienių reikalų komisariato protokolo direktorius Barkov, departamento direktorius Lysiak, Maskvos miesto komendantas generolas Reviakin, polpredas Pozdniakov, Latvijos pasiuntinys Kocinš, Estijos pasiuntinys Rey ir Lietuvos pasiuntinys Natkevičius drauge su pasiuntinybės nariais.

Birželio 10 d. į Maskvą išvyko ir užsienių reikalų ministras Urbšys. Jį atvykti pakvietė ministras pirmininkas Merkys dalyvauti pasikalbėjimuose, kuriuos jis veda su Sovietų Sąjungos vyriausybe.

ITALIJA STOJO Į KARA

* Birželio 10 d. 16,30 val. Italijos užsienių reikalų ministras Čiano priėmė Prancūzijos ir Didžiosios Britanijos ambasadorius, kuriems atskirai pranešė, kad Jo Didenybė karalius ir imperatorius pareiškia, kad Italija nuo ryt dienos, birželio 11., laiko save karo stovyje su Prancūzija ir Didžiąja Britanija.

* Birželio 10 d. Venecijos aikštėje Mussolinis pasakė istorinę kalbą. Kreipdamasis į visus Italijos kovotojus ir į visus italus, Mussolinis pabrėžė, kad jau išmušusi sprendimų valanda. Priminę ligšiolinę Italijai nedraugingiausią būklę iš demokratinių vakarų valstybių pusės, Mussolinis priminė tas Italijos pastangas, kuriomis buvo siekiama išvengti šio naikinančio karo. Priminė atmestas sąjungininkams Hitlerio pasiūlymą, nugalėjus Lenkiją. Toliau buvo pabrėžta, kad išsprendus Italijos sausumos sienas, dabar griebiamasi ginklo jūrų sienų problemai išspręsti. Apskritai, tai esanti vaisingų ir jaunų tautų kova prieš nevaisingas ir pasmerktas išnykti tautas. Italija tačiau nemananti įtraukti į karą kitų tautų, turinčių su Italija bendras sienas. Taigi, Šveicarija, Jugoslavija, Turkija, Graikija ir Egiptas turi šiuos Mussolinio žodžius išidėmėti, nes jie bus patvirtinti veiksmais. Baigdamas Mussolinis pabrėžė, kad Italija stojanti šalia vokiečių tautos ir jos nugalėtos kariuomenės. Atsistoja tvirta ir pasiryžusi kaip niekuomet, todėl ir nugalėsianti. Tada ateisias ilgas taikos ir teisingumo laikotarpis Italijai, Europai ir pasauliui. „Italų tauta už ginklo! Parodyk savo ištvermę, savo drąsą ir visą savo sugebėjimą!“

Tuojuo po karo paskelbimo kancleris Hitleris su Mussoliniu pasikeitė nuosirdžiomis telegramomis. Italijos įstojimas į karą Berlyne sukėlė didžiulį triumfą abiejų kovojančių tautų draugyste.

Reuterio žiniomis, prieš pat karo paskelbimą Rooseveltas telegrama ispėjęs Mussolini, kad Italijai stojus į karą, pagreintu jį ir kitų valstybių isikišimą, o jų tarpe ir Jungtines Valstybes.

KALBĖJO IR ROOSEVELTAS

Sužinojęs apie Italijos įstojimą karan, birželio 10 d. Amerikos prezidentas Rooseveltas pasakė kalbą. Kreipdamasis į visus amerikiečius pabrėžė, kad šiandien liečiama visų Amerikos kartų ateitis. Toliau pasmerkęs jėgos ir karo principą, Rooseveltas pareiškė, kad Amerikos simpatijos esančios su sąjungininkais, kurie aukoja savo gyvybę, norėdami išgelbėti tai, kas dar liko Vakarų pasaulyje. Nurodęs pastangas taikingai palenkti Italiją, prezidentas sako, kad pastaroji jau paniekino kitų tautų teises ir saugumą. Taigi Jungtinės Valstybės teiks materialinę paramą tiems, kurie kovoja prieš jėgą. Baig-

damas Rooseveltas pažymėjo, jog Amerika kietai dirbs, kad būtų gerai pasirengusi. Visur dabar reikia veikti labai greitai. Visi turi imtis atsakomybę už bendrą darbą, „Laisvės meilė yra tikėjimas“.

ITALIJOS KARO TIKSLAI

Italijos užsienio reikalų ministerijos organas „Relazioni Internationali“ visai neseniai, tarp ko kito, rašė: „Demokratinė Europa, kuri paniekino ir neapkentė italų tautos, gali būti tikrai sunaikinta“. Italų tauta prieš Londono ir Paryžiaus plutokratus kovosianti iki paskutinių savo jėgų. Šis karas turis Italijai atnešti išsprendimą teritorinių klausimų, kurie reiškiami vardais: Nica, Korsika, Tunisas, Džibutis. Italų tautos gyvenimas visą laiką buvęs prancūzų kontrolėje. Italų tauta turinti sau garantuoti nepriklausomybės teises jūrose ir savo imperiją. Romos ir Berlyno ašis, remiama ginklų žvangesio, diktuosianti taiką.

CHURCHILLIO KALBA APIE PRALAIMĖJIMA

Birželio 4 d. atstovų rūmuose Anglijos ministras pirmininkas Churchillis pasakė kalbą, kurioje pavaizdavo Boulogne ir Calais igulų aršų ir narsų gynimąsi. Pav. iš 4000 Calais igulos narių buvo išgelbėta tik 30. Pagaliau Belgijos karaliaus Leopoldo pasidavimas priešui — atidengęs sąjungininkų fronto sparnus. Prasidėjus baisiam vokiečių spaudimui iš žemės ir oro, atrodė, kad didelė ekspedicinė britų kariuomenė nepasieks savųjų krantų. Tačiau stebuklingu būdu, vis dėlto, buvo evakuota 335.000 prancūzų ir britų karių.

Toliau ministras pirmininkas pabrėžė, kad nors karas evakuavimu nelaimimas, tačiau, vis dėlto, tai esąs britų oro laivyno pajėgų triumfas. Britų nuostoliai esą: 30.000 užmuštų, sužeistų ir dingusių be žinios. Be to, netekta 1000 patrankų, visų tankų ir vežimų. Baigdamas Churchillis pabrėžė, kad nors sąjungininkai patyrę milžinišką karinį negandą, tačiau reikia pasirengus laukti naujo smūgio. Prancūzija ir Didžioji Britanija esančios pasiryžusios kovoti iki paskutiniųjų ir niekad nepasiduoti.

KARALIAUS LEOPOLDO MEMORANDUMAS

Italų laikraščio „Lavoro Fascista“ specialus Briuselio korespondentas praneša, kad neseniai karalius Leopoldas Belgijos sostinėje dar esantiems Italijos ir Jungtinių Valstybių ambasadoriams ir popiežiaus muncijui įteikęs memorandumą. Tas memorandumas esąs tikras kaltinamasis aktas sąjungininkų vadovybėms. Jau po Cambrai žlugimo karalius painformavęs Londoną apie pavojingą padėtį. Gegužės 21 d. sąjungininkų pajėgos buvo atskirtos, o belgų kariuomenei buvo pavestas kruvinas uždavinys jas dengti. Gegužės 23 d. anglų puolimas prie Arraso likęs be pasekmių. Gegužės 26 d. anglų ir prancūzų traukimas išigijęs bėgimo pobūdį. Gegužės 27 d. frontas buvęs pralaužtas penkiose vietose ir tą dieną nebuvo galima pasiekti nei gen. Gorto, nei gen. Blauchard'o, kurie pasitraukę į nežinomas pozicijas... Tuo būdu, norint išgelbėti belgų kariuomenę, kapituliacija buvusi neišvengiama.

REYNAUD KALBA

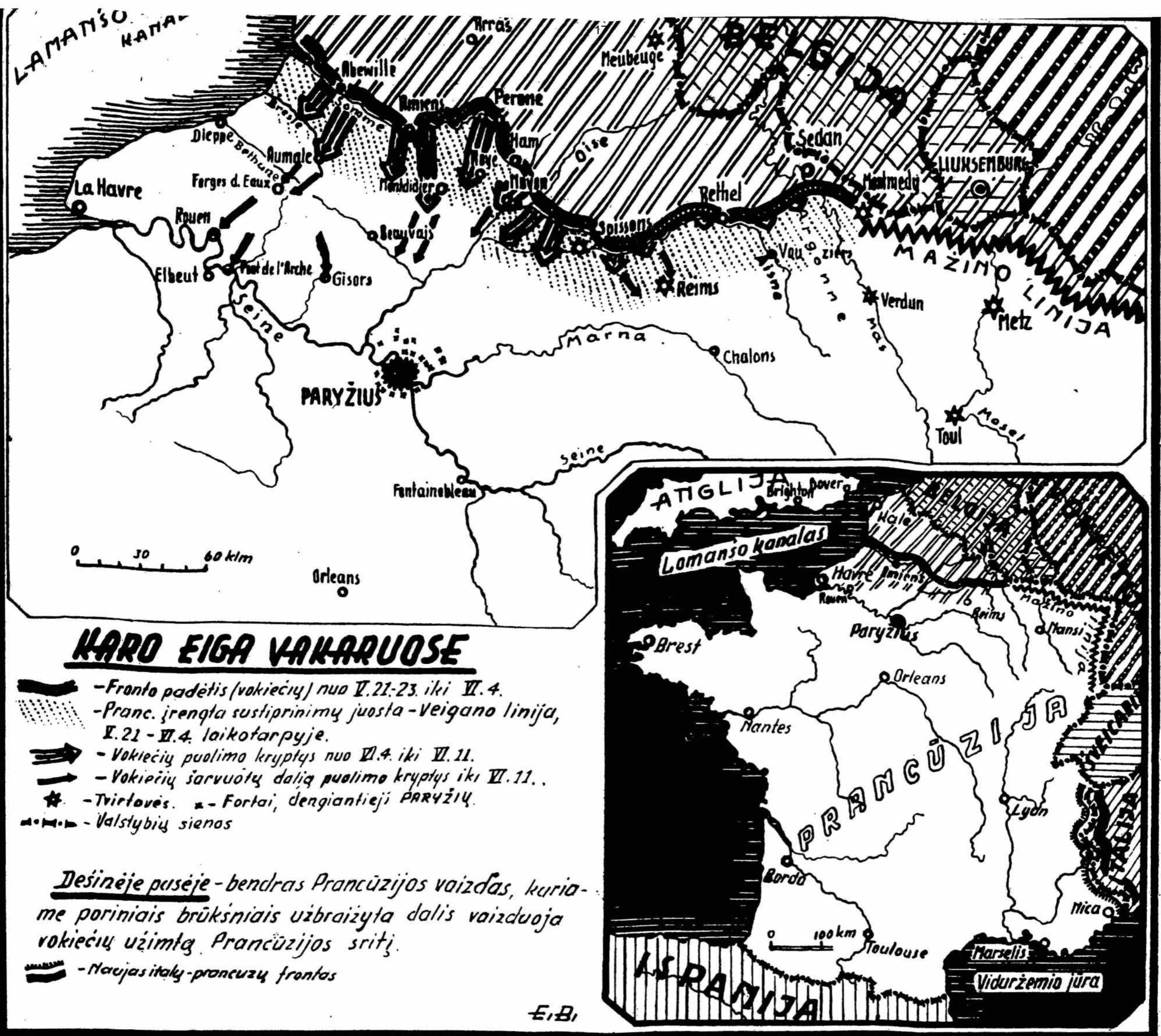
Birželio 6 d. 20 val. Prancūzijos ministras pirmininkas Reynaud per radiją pasakė kalbą, kurioje pirmiausia priminė sunkų sąjungininkų pralaimėjimą Flandrijoje ir pažymėjo, kad Vokietija, smūgis po smūgio, vėl žengianti trimis kryptimis. Toliau ministras pirmininkas pažymėjo, kad paskiausių žygių akivaizdoje sąjungininkų kariuomenių moralė atsigavusi. Dunkerque kovos esančios įrašytos į istoriją. Tos moralės nepalaužęs nei pirmasis Paryžiaus bombardavimas. Į puolimą buvę atsakyta puolimu. Anglų bombonešiai puolė Ruhro krašto fabrikus ir žibalo atsargas. Dabar vyksta didysis Prancūzijos mūšis. Kovos pradžia gen. Weygand esąs patenkintas. Esą sunaikinti šimtai vokiečių šarvuočių. Šių metų birželio mėnesio mūšiai, pasak Hitlerio, nulemsią pasaulio likimą, gal būt, šimtams metų.

Baigdamas Reynaud pažymėjo, kad „viena pirmųjų mūsų pareigų yra pripažinti savo klaidas, pasireiškusias buvusiųjų vyriausybių veikloje. „Mūsų kariai Somme ir Aisne upių fronte kaujasi už kitų šalių laisvę. Nėra tautų, su kuriomis Prancūzija negalėtų taikiu būdu išrišti tas problemas, kurios jas skiria“. „Mes patys stipriau negu bet kada pasitikime mūsų kariuomenės pajėgomis“.

AŠIES VALSTYBIŲ IR ISPANIJOS INTERESAI

„Berliner Boerzen Zeitung“ diplomatinis korespondentas, tarp kitko, rašo, kad Gibraltaras bus išspanų. Ašies valstybių ir Ispanijos interesai šiuo atžvilgiu sutampa. Turėti greta savęs kaip draugą naujojoje Europoje didelę, išdidžią ir nepriklausomą Ispaniją — atitinka ne tik tas tris valstybes jungiančius moralinius ryšius, bet ir Ispanijos naują misiją ir realius ašies valstybių interesus.

KARO VEIKSMAI

Birželio 4 d., vokiečiams užėmus Dunkirque uostą, kovos Flandrijoje ir Artois srityje pasibaigė. Tuo baigėsi ir pirmasis šio karo etapas, nulėmęs didelį smūgį sąjungininkų jėgoms ir jų kraštų moralei. Vokiečių teigimu, į nelaisvę pateko 1 milijonas 200 tūkstančių prancūzų, anglų, belgų ir olandų karių. Daug priešų karių žuvę ir nuskendę. Be to, 75—80 sąjungininkų divizijų apranga, ginklai, su sunkiosiomis patrankomis, tankais ir automobiliais atiteko vokiečiams. Vokiečių aviacija nuo V. 10 iki IV. 3 numušusi 1.843 sąjungininkų lėktuvus. Apie 1.600—1.700 lėktuvų buvę sunaikinta žemėje. Gelbstint ekspedicinį korpusą, padaryta didelių nuostolių sąjungininkų karo laivynui. Lėktuvų bombomis nuskandinti penki kreiseriai, septyni naikintuvai, trys torpediniai laivai, devyni karo ir 66 prekių ir transporto laivai. Apgadinta: 10 kreiserių, 24 naikintuvai, 3 torped. laivai, 22 karo laivai ir 117 prekių ir transporto laivų.

Iš vokiečių pusės kovose žuvo 10.252 kariai ir 8.463 dingo. 42.523 kariai buvo sužeisti. Vokiečių aviacija nuo V. 10 iki VI. 2 neteko 432 lėktuvų. Karo laivynas nuostolių neturėjo. Tuo tarpu sąjungininkai pažymėjo, kad jų armijoms labai narsiai laikantis tiesiog stebuklingu būdu buvę evakuota 335.000 ekspedicinio korpuso karių. Tačiau, vis dėlto, pripažįstama, kad visa artilerija, tankai ir transporto priemonės pasilikusios vokiečių rankose.

Suvedus šį baisų balansą, Vokietijos kancleris Hitleris kreipėsi į vokiečių tautą ir kariuomenę. Savo atsišaukime ir įsakyme iškėlęs milžinišką kariuomenės ir Vokietijos laimėjimą, Hitleris pabrėžė, kad neduodant priešui pailsėti vėl pra-

dedami karo veiksmai. Ir, iš tikrųjų, tuojau po Hitlerio atsišaukimo prasidėjo naujasis milžiniškas vokiečių pajėgų puolimas prieš vadinamąją Weygand liniją, greitomis organizuotą Senos ir Aisnės upių riboje. Pradžioje prancūzų pasipriešinimas buvęs sėkmingas, nes gen. Weygand naujos kovos pradžia buvęs patenkintas. Tačiau dviejų milijonų vokiečių kariuomenės masėms spaudžiant — prancūzų pasipriešinimas, palyginti, greitai buvo palaužtas, ir vokiečių šarvuotosios divizijos pradėjo veržtis į fronto gilumą keliomis kryptimis: Ruen, Paryžius, Reims'as. Sąjungininkų teigimu, šiose atkakliose kautynėse vokiečiai nustojo apie 900 tankų. Sąjungininkų, ypač britų, aviacija naktimis pradėjusi energingiau bombarduoti šiaurės ir vakarų Vokietijos vietas. Ešą net buvusios bombarduotos lėktuvų dirbtuvės Berlyno priemiesčiuose. Vokiečiai pakartotinai praneša apie tų bombardavimų netvarkingumą ir nesėkmę, nepaliečiant karinių tikslų, o tik atviras gyvenvietės.

Havaso pranešimu, pats didžiausias mūšis Prancūzijoje vyksta tarp jūros ir Chemin des Dames. Vokiečių veržimasis tarp Breslė ir Oisė upių buvęs pats baisiausias visoje žinomoje karo istorijoje. Neišlaikydama plūstančių vokiečių divizijų, prancūzų kariuomenė pradėjusi trauktis. Šiuose mūšiuose dalyvauja apie 2 milijonai karių — apie 100 divizijų, ir apie 4000 tankų. Birželio 11 d. žiniomis, atskiros šarvuotosios vokiečių dalys ties Ruen jau pasiekusios Senos upę. Vokiečiai taip pat jau artinasi prie Reimso priemiesčių. Sąjungininkai būklę Prancūzijoje laiko kritišką, bet nebeviltišką. Situacija, žinoma, visiškai pasikeičia Italijai stojus Vokietijos pusėje.

Birželio 9 d. baigėsi karas šiaurėje. Norvegija kapituliuo. Vokiečiai užėmė Narviką. Norvegijos karalius išvyko į Angliją. Nuskandintas anglų lėktuvnešis „Glorius“. Norvegijos kariuomenės vadas liko krašte ir tariasi su Vokietija dėl kapituliacijos sąlygų.

Pragaras Vakarų fronte

UŽ KIRTĮ — KIRČIU!

Radijo ir laikraščių pranešimai apie paskutinės savaitės kautynes — tiesiog sensacingi. Negirdėtas istorijoje kovotojų skaičius, o taip pat moderniausių ginklų kiekis yra įvestas į Vakarų fronto kautynes, kuriose sprendžiama milijoninių tautų ateitis.

Apie 4.000.000 karių su geriausiais ginklais grumiasi nuo Atlanto vandenyno kranto ligi Šveicarijos sienos.

Ten, kur praeina šios kariuomenės, nelieka akmenų ant akmenų. Neįsivaizduojamo galingumo metaliniai kumščiai remiasi ir smogia vienas kitą.

Už kirtį — kirčiu atgal. Prieš atkaklumą — atkaklumas. Prieš didvyriškumą — didvyriškumas. Ir begaliniai smūgiai prieš smūgius!

PER SUGRIAUTUS MIESTELIUS

PIRMYN

Karo korespondentai šiame kare dirba ne tik užnugaryje, bet ir pačiose pirmutinėse linijose. Su foto ir kino aparatais jie sėdi tankuose, lėktuvuose, skraido viršum besikaunančių ir iš čia teikia daug vaizdų.

„Mažas prancūzų kaimelis į pietus nuo Charleville.

Plati, centrinė gatvė, kurios šonus puošė vietos valdžios būstinė, kelios krautuvės, restorano stiklinė siena ir balti turistų namai, pavirtusi dabar juodų, sudegusių sienų gatve.

Nei vieno sveiko namo. Daugybė betono luitų, plytų ir sudaužytų čerpių krūvomis guli gatvėje.

Pionieriai prakasė ir nuvalė tik patį vidurį. Juo be paliovos žygiuoja kariuomenės būriai.

Saulė negailestingai kerta. Jos spinduliai lūžta ant kreidiniai baltos žemės, kurioje tai vienoje, tai kitoje pusėje metosi šalmai, durtuvų makščiai, iššaudytos tūtelės.

Su sunkaus ir ilgo žygio pėdsakais kareiviai eina nesibaigiančiomis virtinėm. Jas dažnai pertraukia ir pajvairina sunkvežimiai, patrankos, sanitariniai automobiliai.

Priešais, Argonų miškų link, nepaliamajam griaudžia. Atrodo, lyg ten siaustų perkūnija, nepertraukiamą savo galybę rodydama. Tačiau dangus toje pusėje šviesus. Tik keli dideli gaisrai, juodais dūmų stulpais viršum pakilę rodo, kad ten jau karo veiksmų zona.

Gatvės kampe su savo automobiliais sustojusi teatro grupė. Ką ji gali čia, fronto šešėlyje, veikti?

Iš sunkvežimių iškišti garsiakalbiai, kurie be paliovos transliuoja linksmą muziką ir skambius kupletus.

Kareiviai, praeidami ir nueidami savo keliais, niūniuoja išgirstus motyvus. Jie šypsosi, nes pilkoje žygio realybėje kiekviena skaidresnė minutė suteikia jiems naujų jėgų.

Toliau stovi kareiviai, o taip pat ir vietiniai gyventojai — moterys su vandens kibirais.

Kareiviai net nesustoja, tačiau labai vikriai perima puodelius su vandeniu, atsigeria ir eina, eina, eina...

Modernus karas reikalauja greito ir skubaus tempo. Dėl to ir toks darbas — troškulio numalšinimas — vyksta tik einant.

Per voras perbėga šnabždesys.

— Čia yra vyriausias kariuomenės vadas...

Prie didelio kalibro artilerijos sviedinio perskeltos vyno daryklos stovi patys aukščiausi kariuomenės viršininkai. Vadas ir jo štabo karininkai, tamsiai žaliais apsiaustais, aiškiai stebi praeinančias dalis. Dar daugiau. Vyr. kariuomenės vadas čia pat praeinantiems dalija cigarečių dėžutes.

Rankos pakyla, paima dovanėlę ir nutolsta. O priešakyje vis sunkiau ir sunkiau dreba žemė. Ten eina kova ir ton kovon žygiuoja visi kiti, kad ją lemtų...

Į KITĄ PUSĘ SOMMĖS

Vokiečiai rašo apie kautynių vaizdus prie Sommės upės, kuri nepaprastai pragarasėjo per Didįjį karą, pradedant 1916 m. Čia buvo paleista pirmieji tankai ir jais buvo tikėtasi karas greit baigti... Čia taip pat įvyko kelios aršios ofenzyvų, norint pralaužti frontą ir tuo būdu galutinai išspręsti karą.

Sommės upės liniją ir šį kartą, kaip į anais karo metais, prancūzai stipriai paruošė ginti.

Gerai įrengtos pėstininkų pozicijos žemėje, kulkosvaidžių lizdai, o taip pat įtvirtintos ir užmaskuotos artilerijos pabūklų ugniavietės.

Puolimas per Sommę sunkus. Kiekviena vietovė, kiekvienas miškelis, kiekvienas kelias ir akmuo prancūzų yra gerai žinomas. Šaudymo atstumai apskaičiuoti, viskas parengta.

4 val. 30 min. prasideda puolimas. Visų kalibrų prancūzų artilerija kerta į pietinį Sommės krantą. Per visą naktį skamba ši būgninė kanonada.

Į mūsų siaurą ruoželį, — pasakoja korespondentas ir kautynių dalyvis, — 4 ar 5 penkios baterijos be pertraukos granata už granatos šaudė ir šaudė.

Šiuo sunkiu ginklu prancūzai ypač moka pasinaudoti ir jį labai pajaučia vokiečių pėstininkai.

Dar nakties metu divizijos žvalgyba nustato, kad tiltas per upę nesusprogdintas.

Tai geležinkelio tiltas, per kurį gali pereiti ir šarvuočiai.

Per visą naktį dirba pionieriai nepertraukiamoje ugnyje. Jie tiltą išdėsto trumpom, storum lentom. Taip jis paruoštas žygiavimui.

Tuo pačiu metu įvairiose Sommės upės vietose pėstininkai su guminiiais laiveliais, ginklus ir municiją sutvarkę, pasiruošia forsuoti Sommę, kuri savo dydžiu yra beveik tokia pat, kaip Maasas.

4 val. 30 min. puolimas prasideda. Pėstininkai šoka į gumines valtis, nepaprastai greit dirba irklai ir valtelių motorų sraigtai.

Ryto rūkas guli virš vandens. Ugnis žaibuoja aplink ir kulkosvaidžiai kapoja šimtais kulkų vandens paviršius.

Geležinkelio tiltą taip pat labai greit pereina pėstininkai ir metasi gilyn, anojon pusėn... Tačiau prancūzų artilerija daugiausia daužo užpakalį, vis dar neperkeldama ugnies į čia. Bet dabar ugnis staiga sustiprėja. Jis pastebi, kad mes šioje pusėje. Granatų lietus taško rudą Sommės kranto žemę.

Jo ugnis ieško svarbiausias mūsų puolimo kryptis.

Pėstininkai greit braunasi pirmyn. Kulkosvaidžiai dengia karių artėjimą prie mažo miškelio. Viskas taip primena manevrus.

Pėstininkai plečia puolimą. Geležinkelio tiltu rieda šarvuočiai. Viens paskui kitą, barskėdami jie bėga antrojon kranto pusėn.

Kitoje pusėje įsitvirtina prieštankiniai daliniai ir pasiruošia atremti prancūzų šarvuočių kontrataką.

Saulė pakyla virš Sommės. Šiandien bus puikus oras.

Lyg jos spindulių vedami, staiga 500 ar 600 metrų aukštyje pasirodo 4 prancūzų bombonešiai, lydimi 8 naikintuvų. Prabyla priešlėktuvinė artilerija. Mašinos sukasi virš upės ir ieško tilto.

Trys pirmosios išmeta savo krovinį ir tada didžiausiu greičiu lekia tolyn.

Bombos krinta į sodžių prie upės ir namų stogai su galinga detonacija lekia viršun. Viena bomba teška į upės vagą ir išmeta milžinišką putoto vandens stulpą.

Ketvirtoji puola, paleidžia bombas, apsisuka ir dar kartą puola tiltą. Paskui ko greičiausiai tolyn, nes priešlėktuvinių

Greitųjų torpedinių motorlaivių ataka

patrankų sviediniai aplink drąsų prancūzų lėktuvą seka vis tankiau.

Šarvuočiai bėga ir bėga per upę nesibaigiančia vortine.

Labai greit ir gausiai šaudo vokiečių artilerija, tildydama prancūzų ugnies lizdus ir padėdama pėstininkams. Ore prasideda kelių lėktuvų kova. Diena eina vis karštyt ir visu Sommės krantu vis stipriau baubia visų pabūklų ugnis.

Kuo greičiausiai tolyn ir pirmyn. Išsklaidyti ir išardyti prieš pastangas ir laimėti kaip galima didesnį Sommės krantą.

LE BUORGET PUOLIMAS

Le Buorget vienas didžiausių pasaulio aerodromų, gulintis už nedaugelio kilometrų Paryžiaus šiaurės rytuose.

Taikos metu čia sueidavo oro linijos iš viso pasaulio. Vienoje Le Buorget aerodromo pusėje stūkso įspūdinga, beveik visa iš stiklo, trijų aukštų aero stotis, o kitoje aerodromo pusėje pilki, apskritais stogais karo aviacijos eskadrilių angariai.

Ir šio straipsnio autoriui yra tekę būti Le Buorget aerodrome ir matyti, koks didelis darbas čia vykdavo. Lėktuvai iš Londono, Afrikos, Amsterdamo, Romos, Berlyno atėdavo viens po kito beveik kas minutė. Tuo pačiu metu savo kasdieninio darbo atlikti kildavo ir leisdavosi stambių liemenų bombonešiai, pro kuriuos pranerndavo sidabrinės spalvos mažučiai prancūzų oro pašto lėktuvai.

Didžiulis, žalias aerodromo plotas išsitiesdavo prieš žiūrovo akis, stovinčio ant aero stoties rūmų stogo aikštelės. Užpakalyje aerodromo, amžinai pilkame rūke stūksojo milžiniško 4 mil. gyventojų Paryžiaus vaizdas, dūmų aptrauktame horizonte atrodas, kad jis kyla iš po žemių ir skaisčiai mėlyną prancūzišką dangų.

Kai prasidėjo naujoji Vakarų fronto kautynių fazė, kurios šūkis: „Pirmyn į Paryžių ir Prancūzijos širdį“, — vokiečių aviacija tuojau puolė Paryžiaus apylinkes. Čia yra įrengta, be Le Bourget (skaityt Le Burže) aerodromo, dar daug kitų mažesnių aerodromų, nes juk perskristi iš šio aerodromo į kitame šone gulintį Paryžiaus aerodromą, aplink miesto ribas reikia padaryti 60 kilometrų.

Kaip atrodė Le Bourget, didžiojo pasaulinių oro kelių centro bombardavimas, — pasakoja to žygio dalyvis.

„Le Bourget anksčiau komercinės ir karo aviacijos bazė, dabar vienas stipriausias vidurinės Prancūzijos oro jėgų punktas.

Kareivinės, angariai, dirbtuvės, sandėliai ir didžiuliai degamosios medžiagos tankai — viskas tinka mūsų bombai. Čia suspiesta nemaža bombonešių eskadrilių.

Skrendama didžiame aukštyje. Iš visų pusių eina keliai į metropolijos širdį — Paryžių. Akys plačiai dairosi. Plėntai, galėžinkeliai, prancūzų gausūs sodžiai.

Debesys stovi, kaip katedrų kupolai. Dangus jų tarpuose begaliniai šviesus.

Artėjame. Įtemptai pradėdame laukti pirmojo prancūzų naikintojų puolimo. Tačiau nuostabiai tamsu lėktuve, lyg mes sėdėtume už šarvų.

Pirmasis šūvis į mus. Aiškiai matyti apacioje ugnis. Raudona žvaigždė lekia į mus ir greit sprogo, išnykdama juodame dūmų debesėlyje. Ramusis skridimas pasibaigė.

Bet viską reik užmiršti. Akių vyzdžiai labai greit ieško La Bourget aerodromo ploto.

Skridimo greitis didelis ir aerodromas išsitiesia prieš mūsų akis. Tai vieta, kur prieš 1' metų pirmą kartą lėktuvas nusileido pakilęs iš Amerikos.

Kažkaip keista, kai prisimeni dabar Charles Lindbergą ir jo skridimą. Kiek daug aviacija pasiekė per tuos tryliką metų.

Ir tuo metu, kai sirenos baubia savo galingais balsais viršum Paryžiaus stogų, į aerodromą iš bombonešių pasipila tikras bombų lietus.

Sekundė vėliau matome, ką padarėme. Dūmų ir ugnies debesys kyla penkiakampiame plote. Oro uosto krašte šauna raudonos liepsnos, jas tuoj paskandina juodas sprogimo debesys.

Trys ar keturi taškai šauna iš aerodromo. Tai kyla prancūzų lėktuvai, kurie nori būti sunaikinti bombų.

Už kelių kilometrų ore naikintuvas vejasi kitą. Sukame, nes bombų nėra. Artilerija iš žemės šaudo be paliovos ir tuojau skaidrus dangus pavirsta išmurzintas juodais, sproginių granatų debesimis.

Pilkai žalias miestas lieka užpakalyje. Grįžtame atgal. Aštriu siluetu lydi mus Eifelio bokštas. Plačios avenue (alėjos) darosi vis siauresnės ir mažesnės. Paryžius greit pranyksta lėktuvų užpakalyje. Dar kelios granatos vejasi mus, bet kova jau visai baigta.

„IŠIKABINKIT Į PRANCŪZIJOS

ZEMĘ!“

Gen. Veigandas, kuriuo prancūzai begaliniai tiki ir kuris laikomas pačiu didžiausiu Prancūzijos karo vadu, turi šiuo metu tėvynės likimą savo rankose. Nuo jo sprendimų, nuo kareivių ištvermės ir nuo visos tautos pasiaukojimo priklausys karų galas.

Vakarų frontuose spaudimas yra milžiniškas. Vokiečių kariuomenės geležinis kumštis tiesiog laužta laužia frontą ir jį tegali ilgiau ar trumpiau išlaikyti tik nepaprastas prancūzų karių atkaklumas, pareikštas fronto apkaše, granatų duobės, tarpmiškio grumtynėse ar durtuvų kovoje rytmečio ūkanoje.

Gen. Veigandas savo kariuomenei išleido įsakymą, pabrėždamas šių paskutinių dienų kovų svarbumą.

„Išikabinkit į Prancūzijos žemę — sako vadas savo kariams. — Kelio atgal jau nebėra“.

Ir kaip daugelis pavyzdžių rodo, prancūzų kariuomenė rodo retą istorijoje pavyzdį gynimosi kovose. Niekas jose nesvarbu, bet tik viena — kaip galima ilgiau sulaukyti didelį ir stiprų priešą.

Lille miesto kovos parodys vieną tų atkaklių epizodų.

„Atsitraukiantieji dingsta miesto namų jūroje. Iš visų pusių prie jos slenka persekiojantieji. Atsargumas ir pasirengimo veiksmai, nes kiekvienu metu gali įvykti kontrataka čia buvusių stiprių rezervų. Bet jos nėra. Tad turi prasidėti gatvių kovos.“

Trim pagrindinėm kryptim puolamas miestas. Tarp 9 ir 19 val. žvalgai išiveržia į Hellemane, Faubourg de Fives gatves. Žvalgybos šarvuoti automobiliai ir patuliai gręžte išgręžia į miesto vidurį. Pereinama dvylikos bėgių stoties linija. Prasideda kova už kiekvieną gatvę.

Prancūzai traukiasi į miesto centrą, nepertraukiama ugnimi stabdydami puolimą. Kiekvieną metrą reikia užimti jėga.

Miesto burmistras kreipiasi į vokiečių kar. valdžią. Reikia dėti pastangas ir ne-

Cardington'o aerodrome paruošti priešlėktuvinių užtvartų balionai

vykdyti kovų mieste, kad galėtų išgelbėti gyventojus ir namus.

Jis pasiunčiamas vokiečių automobiliu į prancūzų linijas kaip parlamentaras, kad būtų sustabdyta ugnis.

Tačiau prancūzai apšaudė automobilį, net nekreipdami dėmesio į jo baltą vėliavą. Tai reiškia — jokios kalbos. Tik kova! Ji ir vėl prasideda.

Miesto rajonuose daužosi artilerija ir maži pėstininkų pabūklai. Nuo stogų ir iš langų be paliovos kerta kulkosvaidžiai, skaldydami grindiniuose ugnį. Nukautus peršokę, gyvieji veržiasi vis pirmyn ir pirmyn.

— Gražios miesto aikštės imamos durtuvais. Net sužeisti ir perkritę — šaudo prieš save, kol tik rankos sugeba išlaikyti ginklą.

Respublikos aikštė paimama. Tai miesto vidurys.

Iš visų pusių suspaudžiami prancūzai miesto citadelėje. Jie visi beviltiškai kovoja, nes vokiečių nepalyginamai daugiau.

15 v. 40 min. vienos vokiečių kuopos du būriai minomis išsprogdina ligi mirties besiginančių citadelę ir išiveržia plačiu vandens latakų į ją. 250 prancūzų kareivių, paskutiniai kas liko, paimami nelaisvėn.

Bet atskiri daliniai mieste grumiasi atskira iniciatyva. Jie pasiduoda tik tada, kai neblicia šovinių. Prancūzų karininkų akyse matyti ašaros, kad jie negali kovoti toliau.

Parkai, žolynai, gatvės, aikštės užverstos griuvėsiais ir sužaloti granatų duobėmis.

Visame mieste ligi vidunakčio aidai šūviai. Nemažai aukų puolantieji padeda, ligi jie pagaliau miestą užvaldo. Tik nedaug iš besiginančių prancūzų paimama nelaisvėn. Visi kiti su nepalaužiamu atkaklumu lieka gulėti garbės lauke.

Ne ką reiškia asmeninė auka, kai sprendžiamas tėvynės likimas ir ateitis.

Baisių pastangų juosta padalijusi Vakarų frontą į dvi puses. Vienoje puolantieji, kitoje besiginantieji. Ir laimės tie, kurie bus geriausi ligi paskutinio raumens įtempimo, paskutinio šovinio ir paskutinio valios įtempimo laimėti.

KARIŲ LAISVALAIKIO SUNAUDOJIMAS

Kariuomenės laikas yra ypatingai tiksliai paskirstytas ir branginamas. Ir, nenuostabu: juk tie keliolika kariuomenės tarnybos mėnesių yra tokie trumpi ir taip greitai prabėga, o tuo tarpu visi naujoviški ginklai kas kartas vis daugiau tobulėja; jiems pažinti ir išmokti juos gerai naudoti, reikia kas kartas vis daugiau laiko. Kitėja kovos būdai — reikia nuolatinių pratybių, tada tinkamas kovotojo parengimas reikalauja ypač daug laiko ir darbo. Taigi visai suprantama, kad tokiomis sąlygomis atėję jauni kareiviai į kariuomenės dalis jau iš pirmųjų dienų tuojau įtraukiami į įtemptą darbą, o darbą dirbant dienos nepastebimai šuoliuoja praeitin. . . Tačiau, nežiūrint gausaus ir įtempto darbo, tikslus laiko ir mokomųjų dalykų paskirstymas palieka kariams ir laisvalaikio valandų.

Visas darbas kareivinėse, mokymas, įvairūs pratimai yra vykdomi pagal lenteles, planus, tvarkaraščius, kuriuos nustato dalių bei dalinių vadovybė, kai tuo tarpu karių laisvalaikiai tik iš dalies yra viršininkų tvarkomi bei prižiūrimi. Daugiausia laisvės čia paliekama patiems kareiviams, ir čia gali laisvai reikštis karių iniciatyva, čia gali kiekvienas gilinti savo žinias, lavintis savo specialybėje, įvairiose sporto šakose, muzikoje, literatūroje ir t. t.

Suprantama, laisvalaikio dalis bus skiriama mokymuisi, asmeniniam susitvarkymui, dangos bei ginklų valymui ar priežiūrai ir asmeninei higienai. Tačiau ir visa tai sutvarkius bei pamokas parengus, ar kitą kurį skirtą uždavinį atlikus, dar liks nemaža laiko, kuris ir sudarys tą tikrąjį laisvalaikį, kurį čia noriu kiek aptarti.

Kiekvienas yra, be abejo, girdėjęs būdingą posakį: „Laikas — pinigai“. Visose gyvenimo srityse jis gali būti puikiai taikomas, o juo labiau tinka kariuomenėje, kur ypač tenka branginti laiką ir stengtis kuo tikslingiausiai jį išnaudoti. Čia ir pasistengsiu kiek panagrinti, kaip reikia tvarkyti ir išnaudoti tą tikrąjį karių laisvalaikį, kad kiekviena laisvalaikio skirtoji valanda būtų tikslingai išnaudota, teiktų kariams sveiką ir malonų poilsį ir drauge tiek dvasiniu, tiek fiziniu požiūriu stiprintų karių - kovotojų ir didintų jo fizinę ir moralinę vertę.

Visos kariuomenės dalys turi turtingas bibliotekas, karių skaityklas, gaunančias beveik visus mūsų periodinius leidinius, sporto sales bei aikštes, įvairius sporto įrankius, orkestrus bei šiaip įvairių muzikos instrumentų rinkinius, suorganizuotus chorus, vaidintojų kuopeles, literatūrai bei menininkų būrelius ir panašiai. Tai yra pagrindiniai dalių kultūrinio gyvenimo veiksniai ir priemonės, skiriamos kariams laisvalaikio suteikti sveiką ir naudingą poilsį, didinantį karių žinias ir jėgas.

Be šių, galima sakyti, visoms dalims bendrųjų kultūrinio gyvenimo sričių, dalys dažniausiai turi dar savo atskiras toms dalims būdingas kultūrinio gyvenimo sritis, pritaikytas tų dalių dvasiai, tradicijoms bei ginklų rūšies savybėms. Tuo būdu kiekvienoje kariuomenės dalyje yra pakankamai daug įvairių kultūrinio gyvenimo sričių, kuriose kiekvienas karys, atsižvelgiant į jo išsilavinimą, gabumus ir polinkius, laisvalaikio gali kūrybiškai pasireikšti.

Laisvalaikio sunaudojimas gali būti dvejopas: talkinis ir vieninis. Talkinis laisvalaikio sunaudojimas, kaip taisyklė, yra visada viršininkų, ir ypač jaunesniojo kadro, prižiūrimas. Tai gali būti įvairūs talkiniai žaidimai (sportiniai ir pramogos), rungtynės, mankšta, šachmatų žaidynės (turnyrai), dalyvavimas chore, orkestrėlyje, specialybės dalykų rungtynės, konkursai, organizuotas radijo programos klausymas ir panašiai. Vieniniam laisvalaikio sunaudojimui tarnauja knygos, žurnalai, laikraščiai, atskiri muzikos instrumentai, dienoraštis ir t. t.

Tai yra, tarytum, trumpas sąrašas visų svarbiausiųjų sričių, iš kurių laisvalaikio kiekvienas karys gali sau pasirinkti tinkamiausią bei mėgiamiausią.

Kaip iš viso gyvenime svarbus yra planas, sistema, taip lygiai ir čia, norint, kad laisvalaikis būtų naudingiausiai praleistas, yra reikalingas nuoseklumas. Pavyzdžiui: pradėjai sportuoti, treniruotis — ir treniruokis sistemingai, nuolatos, sek savo rezultatus, gerink juos, taisyk klaidas pats ar paprašyk, kad kiti pataisytų. Arba vėl: dalyvauji orkestrėlyje — dirbk sąžiningai, atsidėjęs, nepraleisk progos lavintis, skambinti savo instrumentu. Panašiai ir kitose srityse. Reikia vengti nepastovumo, blaškymosi. Dažnai pasitaiko, kad kas, pavyzdžiui, pasišauna labai uoliai skaityti knygas, netrukus meta ir imasi muzikos ar sporto, tačiau ir čia dirba be jokios sistemos, nuosekliai, jokių rezultatų nepasiekia, pagaliau tai įgrįsta ir vėl ieško naujų pramogų ar priemonių laisvalaikio sunaudoti. Bendroje išvadoje — nieko neišmoksta, jokios pažangos nepadarą, laisvalaikis jo nedžiugina ir jokio poilsio jam neteikia.

Žinoma, labai gera ir naudinga yra derinti kelias sritis, pavyzdžiui, skaitymą, sportą, dainas, muziką ir panašiai. Tačiau būtina, kad kiekvienoje srityje būtų daroma pažanga ir nebūtų blaškymosi. Pirmiausia vietą laisvalaikio reikia skirti knygoms, karinei spaudai. Dalių bibliotekos turi pakankamai puikių ir naudingų knygų; daug gaunama ir periodinės spaudos leidinių. Ypač reikia skaityti savo ginklo rūšies specialybės knygas, apie mūsų krašto praeitį, mūsų kovas dėl nepriklausomybės. Reikia gerai pažinti savo dalies istoriją, jos kūrėmus, žygius. Iš viso skaitymas turi būti nuoseklus. Labai naudinga yra peržiūrėti esamą bibliotekoje knygų katalogą, surašyti svarbiausias skaitytinas knygas, jas atitinkamai suskirstyti — sudaryti tam tikrą skaitymo planą ir pagal tą planą knygas skaityti. Skaityk atidžiai, neskubėdamas, bet kiekvieną mintį, kiekvieną sakinį apgalvodamas, kiekvieną vaizdą išgyvendamas. Tik taip skaitant, knyga didina mūsų žinias, plečia mūsų akiratį ir teikia meniško pasigrožėjimo.

Skaitymas gali būti ir talkinis. Galima laisvalaikio organizuoti karinės spaudos, laikraščių ir net knygų skaitymą didesniai karių skaičiui: skyriui, būriui ar panašiai. Žinoma, šiuo atveju būtina sąlyga, kad skaitytoju būtų parinktas geros, taisyklingos tarenos asmuo, o skaitant bet kuriuos dailiosios literatūros kūrinius, pats skaitymas, be to, turi būti meniškas. Tokiam skaitymui parenkami skaitytojai iš pačių kareivių tarpo.

Skaitant laikraščius ar žurnalų trumpesnius straipsnelius, galima skaitytojus keisti, įtraukiant į skaitymą didesnę kareivių skaičių. Tai pajavirins bei pagyvinis patį skaitymą, sukels tam tikrą rungtyniavimo nuotaiką, kiekvienas stengsis geriau, aiškiau perskaityti ir tuo pačiu didesnis kareivių skaičius turės galimumo garsiai skaityti. O toks skaitymas yra geriausia priemonė skaitymo technikai lavinti ir savo tarenos bei kirčiavimo klaidoms pastebėti ir pataisyti.

Meninis dailiosios literatūros išisinių veikalų ar atskirų jų vietų skaitymas suteikia galimumo geriau suprasti patį veikalą, pažinti veikiančiuosius asmenis, pagrįsti kalbos grožį, stiliaus poetines priemones. Tuo pačiu toks skaitymas visus klausytojus nejučiomis patraukia į skaitymą ir stiprina knygos pamėgimą.

Kaip organizuoti tokį talkinį skaitymą, jau pareis nuo vietos sąlygų: kiekvienoje dalyje ar dalinyje jos bus įvairios. Vienoje, pavyzdžiui, dalyje laikraščių skaitymas buvo atliekamas vakarais, būriuose — jų klasėse, o vieno jaunesniojo puskarininkio iniciatyva buvo sumaniai išnaudotas laikas bendroje valgykloje, kuopai belaukiant pietų ar vakarienės, ir jų metu. Čia buvo perskaityta nemaža mūsų dailiosios literatūros nuotaikingų kūrinių ir net keli didesni veikalai.

(Bus daugiau)

Ltn. G. B. Klausutis

SAVANORIŲ KŪRĖJŲ S-GOS SKYRIŲ PIRMININKŲ SUVAŽIAVIMAS. Birželio 9 d. Kaune, Karininkų Ramovėje, įvyko visuotinis L. K. Kūrėjų Savanorių Sąjungos skyrių pirmininkų suvažiavimas. Centro valdybos pirmininkas ats. plk. ltn. P. Gužas perskaitė šiemet vasario 16—17 d. Vilniuje buvusio visuotinio Savanorių Kūrėjų S-gos atstovų suvažiavimo nutarimus ir pranešė, kas iš jų jau įvykdyta ir kas bus stengiamasi ateity vykdyti.

Į suvažiavimą atvykęs ministro pirmininko pavaduotojas p. Bizauskas padarė pranešimą iš šių dienų mūsų aktualijų. Taip pat jis atsakė ir į savanorių kūrėjų klausimus.

Seimo atstovas savanoris kūrėjas J. Viliušis paaiškino apie pakeistą savanorių kūrėjų medalio statutą. Centro pirmininkas perspėjo savanorius, dar negavusius medalio, kad jie nesiduotų save apgauti įvairiems „tarpininkams“, pasišaukiantiems už didelį atlyginimą savanorių kūrėjų medalį išrūpinti. Kas jau-

čiaši turįs teisių medalį gauti, tegu kreipiasi į savo komendantūrą, kuri patars, kas reikia atlikti medaliui gauti.

Suvažiavime buvo iškelta aktualių klausimų tautos vieningumui stiprinti, tautiškučiai kelti, Vilniaus reikalu ir pačių savanorių kūrėjų reikalais.

Suvažiavimui pasibaigus, Šaulių Sąjungos salėje buvo bendri suvažiavimo dalyvių pietūs, o po jų kinas „Romuva“ parodė filmą iš mūsų kariuomenės žygio į Vilnių ir 1938 m. savanorių kūrėjų kongreso.

UGNIAGESIŲ SUVAŽIAVIMAS. Birželio 8—9 d. d. Kaune, Karininkų Ramovės didžiojoje salėje, įvyko Lietuvos Ugniagesių Organizacijų atstovų suvažiavimas. Suvažiavimo atidaryme dalyvavo vidaus reikalų ministras ats. b. gen. Skučas, Vidaus Reikalų M-jos generalinis sekretorius ats. plk. Giedraitis, Susisiekimo Ministerijos generalinis sekretorius inž. Jankevičius, Krašto Apsaugos Ministerijos atstovas b. gen. Barzda, Kauno m.

burmistras ats. plk. Rusteika ir kiti svečiai.

Suvažiavime vidaus reikalų ministras pasakė kalbą, kurioje nurodė didelę Lietuvos Ugniagesių Organizacijos reikšmę kraštui, pažymėjo ugniagesybos įstatymo reikalingumą ir palinkėjo geriausios kloties suvažiavimo darbuose. Dar kalbėjo b. gen. Barzda, inž. Jankevičius ir ats. plk. Rusteika.

Suvažiavimo metu buvo apdovanotos juostomis ugniagesių komandų vėliavos: „Ugniagesių kryžiaus“ juosta Kauno Miesto Savivaldybės ugniagesių komandos vėliava, „Artimui pagalbon“ II laips. juostomis Kauno ir Vilkaviškio savanorių ugniagesių komandos vėliavos.

Suvažiavime buvo išrinkta nauja taryba iš 41 atstovo ir revizijos komisija, aptarti įvairūs klausimai ir išklausti šie referatai: 1) „Vandens gaisro reikalams parūpinimas“, 2) „Gaisrinės žarnos“ ir „Reikalingos priemonės lėktuvinio pavojaus atveju“. Suvažiavimą baigus, dalis atstovų sudarė ekskursiją į Vilnių.

Pirmojo Lietuvos Prezidento Karo Mokyklon įstojimo tvarka

1. Į Karo Mokyklą kariūnais priimami Lietuvos piliečiai:

- tinkamos karo tarnybai sveikatos,
- teisimo nebausti ir netardomi,
- baigę aukštesniąją mokyklą,
- ne jaunesni kaip 18 ir ne vyresni kaip 25 metų amžiaus,
- nevedę,
- išlaikę konkursinius egzaminus iš lietuvių kalbos ir Lietuvos istorijos gimnazijos kurso ribose.

2. Pirmenybė stojant į mokyklą duodama liktiniams puskarininkiams, tikrosios tarnybos ir atsargos puskarininkiams.

3. Norint stoti Karo Mokyklon kariūnais, prašymus rašo J. E. Respublikos Prezidento vardu ir prisiunčia Karo Mokyklos viršininkui iki liepos 5 d.

Prie prašymo turi būti pridėta:

- aukštesniosios mokyklos baigimo atestatas (originalas arba notaro patvirtintas nuorašas, arba laikinas pažymėjimas),
- gimimo metrika,
- viena fotografija,
- savo ranka rašytas curriculum vitae.

P a s t a b a. Netarnaujantieji kariuomenėje, duodami prašymą, kreipiasi į savo apskrities viršininką, prašydami prisiųsti Karo Mokyklos viršininkui jų ištikimybės liudijimą.

- Kandidatai į priėmimo komisiją stoja š. m. liepos 10 d. 0900 v. Karo Mokyklos rūmuose.
- Priimtieji tuoj bus pasiųsti į kariuomenės dalis atlikti stažui.
- Maistu, kol bus priimti (apie savaitę laiko), turės apsirūpinti patys. Patalpas gaus Karo Mokykloje.
- Smulkesnių nurodymų galima gauti Karo Mokyklos raštinėje kasdien darbo valandomis.

Priedas Nr. 1 prie 1940 m. įsak. Kar. Nr. 45.

Karininkų ir liktinių puskarininkų uniformos dėvėjimo lentelė

Uniformos pavadinimas	Galvos apdaras	Munduras	Kelnės	Avalynė	Apsijuosimas	Pirštinės	Pistoletas	P a s t a b o s
1) Tarnybinė:								
a) Rikiuotės	Pošalmis ar kepurė	Munduras ar palaidinė	Trumpos	Batai ar pusbačiai su getrais	Diržas	Odinės, žiemą vilnonės. Psk. gali būti medžiaginės	Prie diržo	
b) Lauko	Šalmas su pošalmiu	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	
c) Parado	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	— „ —	Visi garbės ženklai.
2) Netarnybinė	Kepurė	— „ —	Trumpos ar ilgos	Batai, pusbačiai su getrais ar kamašai	— „ —	— „ —	Kišeniuje	Palaidinė tik prie trumpųjų kelnų. Prie munduro leidžiama nešioti ordinų baretės.
3) Išėiginė	— „ —	Munduras	Ilgos	Kamašai	Juosta Psk. diržas	Baltos	— „ —	Baretės ar visi garbės ženklai, o įsakius, prie barečių — vyr. ordinas

- P a s t a b a:**
- Tarnybinėje uniformoje (rikiuotės, lauko, parado) nerikiuotėje, galvos apdaras — kepurė, pistoletas leidžiama turėti kišeniuje;
  - Karininkai ir liktiniai puskarininkiai rikiuotėje dėvi tokį galvos apdarą ir tokius viršutinius drabužius, kokius tuo metu dėvi rikiuotėje dalyvaujantieji kareiviai.
  - Visose uniformose aviacijos specialybės karininkai be juostų; vietoje batų aviacijos karininkai ir liktiniai puskarininkiai dėvi vengrines ar pusbačius su getrais ir vietoje kamašų — pusbačius.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

I ATOSTOGAS

Vėl po didelių ir vertingų darbų ateina moksleivio atostogos. Su pasitenkinimu palydime savo bendradarbius ir skaitytojus, o taip pat ir visą lietuviškąją moks-

apsčiai reikalaujančius laikus gyvename, kad galėtume išstisus mėnesius rankas sudėję sėdėti. Daug problemų, daug naujų planų kelia ir siūlo naujieji laikai. Dėl jų

vos vietas, metalo laužo rinkimas, pagalba šaulių, skautų, jaunimo ir kitoms organizacijoms, įnešant į jų programas karinių ir patrijotinių nuotaikų, darbo talkos, pagalba namiškiams ir giminėms ūkio darbuose — tai vis plati veikimo dirva, daugumoje surišta ir su fiziniu užsiėmimu, savo kūno stiprinimu, taigi, kaip tik atitinkanti atostogų dvasią, nuotaiką ir reikalavimus. Kartu, žinoma, nenorime, kad moksleivis pamirštų ir kitas sritis, kurios tiesiogiai nepriklauso karinio rengimo sričiai. Kiekvieno individualūs gabumai, lietuviškoji knyga, spauda vasarą taip pat negali būti pamiršta. Žmogus auga ir kultūreja tuomi, kad jis, kaip skruzdėlė, kasdien nors po mažutėlį šapelį atneša į savo dvasinio turto lobyną. Kartu tas jo išipareigojimas ugdo pareigingumą, tvarkos ir programos meilę. O į tai įpratęs žmogus jau negalės apvilti nė vieno, kas į jį kokių nors vilčių deda. Tikime, kad ir „Kario“ draugai ypač šią vasarą mūsų neapvils.

Gero kelio, geros vasaros su poilsiu ir darbū! K. Zupka

Lėktuvų ir lakūnų draugystėje

leiviją į laukus ir pievas — į vasarą, nes tikime, kad vertai praleidote žiemą, kad daug ir „Kario“ puslapiuose paskelbtų šūkių išdėjote į širdis ir pasiryžote nunešti į naujosios Lietuvos gyvenimą. Tikėjome ir tikime jūsų gyvastingumu, energija ir kūrybiškumu. Visiems, kurie kuo nors padėjo „Kariui“, kurie jaučiasi bent šiuo tuo pagyvinę karinio rengimo darbą moksleivijoje, nuoširdžiai dėkojame. Kartu tikime ir naujiems mokslo metams visus grįšiant dar energingiau mums talkininkauti ir Tėvynės gynimo darbo dirbti.

Palvdėdami į atostogas, nenorėtume matyti savo jaunosius bičiulius be jokio plano, be jokio tikslo vasarai išklystant. Pustrečio mėnesio vienam žmogui jau ilgas laiko tarpas. O kiek dienų į draugę surinks visa Lietuvos moksleivija! Ir tai tik betiksliai? Ne! Perdaug ypatingus ir iš mūsų

bandyta išsitariti ir „Kary“ skyrium. Krašto pažinimas, ekskursijos į Vilniją, pajūrį ir kitas Lietu-

Susidomėjimas lietuviškoju lėktuvu

VYSK. T. MATULIONIS — vyr. kariuomenės kapelionas

Š. m. gegužės 16 d. savo metinėje kapelionų konferencijoje išlydėjome buvusį vyr. kar. kapelioną kán. Adolfą Sabaliauską ir sutikome savo dabartinį vyr. kar. kapelioną Jo Eksc. vyskupą T. Matulionį.

Kariai katalikai, nors ir pažįsta savo dalių kapelionus, juo labiau turi susipažinti su savo dvasios vyriausiuoju šefu.

Pirmą kartą Lietuvos kariuomenės priešaky vyr. kapeliono pareigose atsistojo vyskupas.

Vyskupas Matulionis yra gimęs 1873 m. Kudoriškių kaime, Aluntos par. Pradžios mokslus ėjo Antalieptėje, vėliau mokėsi Daugpilio realinėje gimnazijoje ir baigė Petrapilio kunigų seminariją. 1900 m. buvo įšventintas į kunigus.

Nuo 1901 m. iki 1909 m. vikaravo bei klebonavo Latvijoje. 1910 m. atkeltas į Petrapilį, kur pradžioje buvo prie šv. Kotrynos par. ir tais pačiais metais gavo kurti parapiją už Nevos Vartų, ten pat pastatydamas bažnyčią. Nuo 1910 m. iki 1933 m. jis ir buvo šios Šv. Jėzaus Širdies parapijos klebonas, nekalbant apie ištrėmimo ir kalėjimo ketverius metus už savo religinius įsitikinimus. 1929 m. buvo konsekruotas vyskupu, o 1933 m. grįžo Lietuvon.

Kas pažįsta Jo Eksc. veiklą, tas žino, kad vysk. T. Matulionio kelias buvo erkėčiais nuklotas. Savo ruožtu jis, klebonaudamas Petrapily, būrė apie save ten esančią darbininkiją, nes parapija buvo pramonės rajone, o taip pat ir inteligen-tiją.

Jis veikliai dalyvavo Petrapilio lietuvių seime, kuriame buvo reikalaujama Lietuvos nepriklausomybės; gi ypač savo par. ribose išplėtė kultūrinę bei labdaros veiklą. Jo žinioje ir globoje buvo 4 mokyklos, 2 vaikų ir 1 senelių prieglauda, 1 siuivykla ir 1 valgykla.

Malonu pabrėžti, kad Jo Eksc. vysk. Matulionio dosnumu naudojosi mūsų pabėgėliai Didžiojo karo metu. Be to, jis savo parapijoje jau anuomet po sumos įvedė maldą už Tėvynę, kurioje prašoma „nepriklausomybės ir liuosybės“.

KAUNO V GIMNAZIJA

Jau įsisteigė seniai lauktoji Žalgirio tunto D. L. K. Jonušo Radvilos draugovė, kuriai vadovauja pskl. A. Gintautas.

J. Skl.

DIDELĖ MOKINIŲ ŠVENTĖ

Birželio 5 d. mokslo metų baigimui atžymėti Kauno miesto pradžios mokyklų mokiniai turėjo iškilmingą dainos ir sporto šventę, kurioje pasirodė apie 3.000 vaikų. Į šventę atsilankė ir kalbą pasakė Prezidentas A. Smetona ir kiti vyriausy-

bės nariai. Programa praėjo įspūdingai ir su pasisekimu. Iškilmės baigtos prie Nežinomojo Kareivio kapo, kur vaikai padėjo gėlių ir pagiedojo giesmę „Marija, Marija“. Birželio 14 d. tokia pat šventė bus Vilniuj.

KONKURSAS „KODĖL BŪTI CIVILIU LAKŪNU“

pratęsiamas iki rugsėjo 15 d., nes per mažai terasta patenkinamų rašinių. Reikalinga iškelti modelizmo, civilių lakūnų parengimo reikšmę ir naudą karo aviacijai, sportui, propagandai, kariniam auklėjimui ir pan. Taip pat nepamiršti Liet. Aero Klubo nuopelnų ir įvykdytų darbų. Premijos: trys paskraidinimai ir aviomodelių brėžinių. Iš viso penkios premijos.

KARINIAI PAVEIKSLAI VILNIJOS

MOKYKLOSE

Nukabinus lenkiškuosius paveikslus ir plakatus, Vilnios mokyklos kurį laiką buvo likusios tuščiomis sienomis. Dabar jos visos jau yra gavusios Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriaus išleistų karinio turinio plakatų, vinječių ir paveikslų. Vilniečiai mokiniai jais labai patenkinti ir skyriui dėkoja. Šiomis dienomis Karklėnų pr. mokykla tokią padėką atsiuntė net su mokinių parašais. Be to, Vilniaus miesto mokykloms, prašiusioms, buvo nusiųsta, kiek turėta, įrištų „Kario“ komplektų.

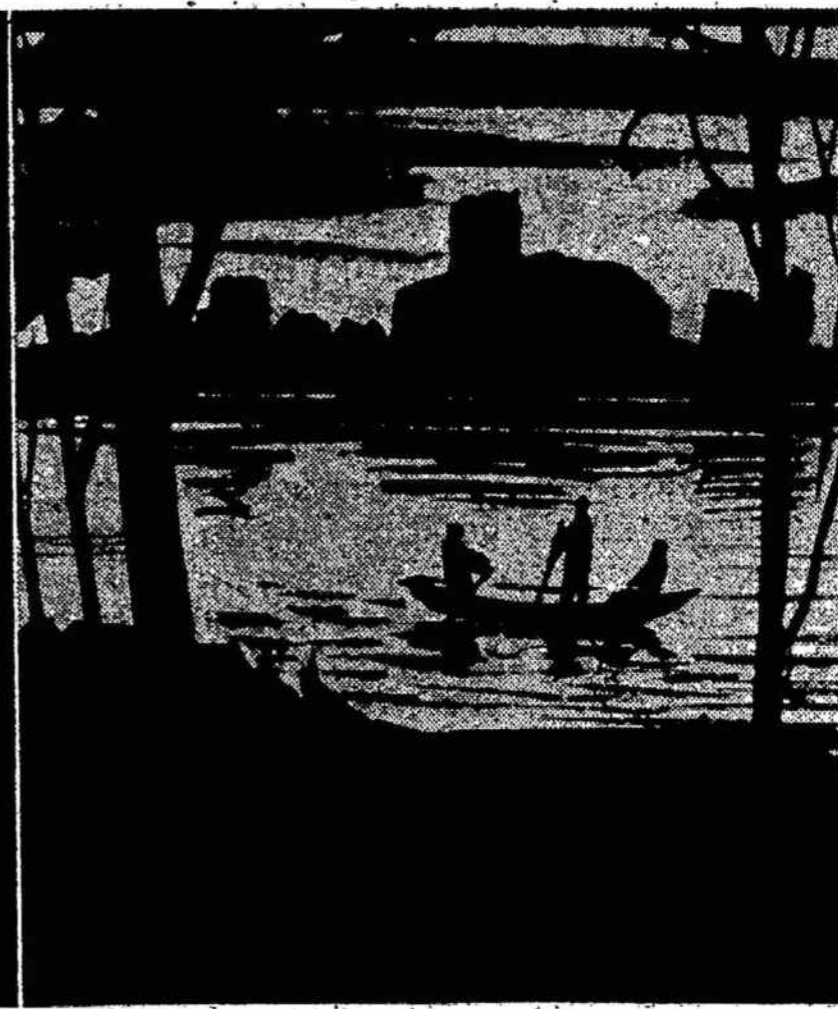
Į VILNIJĄ

Nauji laukai, miškai ir upės,
seni ir apleisti keliai,
smutkeliai kryžkeliuos suklupe
čia rymo gūdžiai ir gailiai. —
Tai lenkų nuterotos žemės,
tai vis čia mūsų Lietuva,
tai mūs pirkutės — mažos, ramios
su amžiais širdimi gyva.
Tai mūs čia broliai, mūsų sesės,
kentejė, vargė svetimuos.
Ar kur kitur tiek ryžto rasis,
ar kas už laisvę tiek kovos?
Sveiki, po jungū nepalinke,
po lenkų smurtu ir klasta,
naujų planų rytojui rinkit:
tai žengia mūsų Lietuva!

Taip vieškeliais, laukais ir sodžiais
priėjo ežerus melsvus,
o akys jaunos, guvios, godžios
stebės krantus, salas, laivus.
— O kas ten tūno? — klausia vienas,
Visi nukreipia tuoj akis.
— Tai Trakai, tai pilių ten sienos —
Kęstučio, Vytauto pilis!
Sveika, sveika, didi senove,
skelbėja saulėtų laikų,
taveš nei priešas nesugriovė,
nei vėjai iš plačių laukų.
Tu amžtų ateičiai paliksi
vaikų vaikams bylót, kalbėt,
kokiū garsu mūs vardas bliksi,
kokia didžios šalies garbė.

Gyvenk, stovėk, kalbėk lietuviui,
liepk būti laisvu amžinai.
Te visa į žemės sugriūva,
mes kilšim saulėn, kaip kalnai!
Mes degsim Vytauto siekimais,
mes marių, mes laukų šalis,
širdis senovėj peno imas —
drąsi, jauna jaunų širdis.
Paskui salon berniukai irės,
iš bokšto žvalgės ežeruos:
vanduo, kaip skliauto šilkas tyras,
čia supė ir gaivino juos.
O ten, toliau, krantai, kaip uolos —
tai girių linija tamsi
į skliauto pakraštį įpuola
ir visa neša ilgesin.
(B. d.) M. Pavalkis

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

KARIUOMENĖS PIRMŪNŲ MEDALIO KOMISIJA JAU DIRBA. Kariuomenės pirmūnų medalio komisija jau turėjo pirmąjį savo posėdį. Buvo apsvaistyta per 20 prašymų pripažinti pirmūnais.

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ. Gegužės 31 d. rinktinės liktiniai puskarininkiai kareiviams nemokamai suvaidino B. Sruogos 3 veiksmų dramą „Baisioji naktis“. Kitą dieną ta pati drama buvo suvaidinta įgulos karininkams, liktiniais puskarininkiams, civiliams tarnautojams, jų šeimoms ir visuomenei. Ypač gražiai vaidino psk. Talandis ir kiti. Veikalui pritaikytas dekoracijas piešė „Kario“ skaitytojams gerai pažįstamas savo šaržais dail. Kontrimavičius. Nors antrą dieną galima buvo įeiti tik su bilietais, bet karių irgi buvo daug. Gautas pelnas skiriamas karių švietimo ir bibliotekos reikalams.

Gr. Prapuolenis

2. ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKAS. Birželio 1 d. ulonų pulko sporto aikštėje įvyko draugiškos krepšinio rungtynės tarp 7. pėst. pulko griežikų komandos ir birutėnų griežikų. Nors birutėnai ir silpnesni buvo, bet sukovojo drąsiai, ypač antrame puslaikyje. Rungtynės baigėsi 19:10 (13:3) 7. PP griežikų naudai.

P-a J-s

PRIEŠLĒKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. Birželio 4 ir 6 d. įvyko rinktinės karininkų, liktinių puskarininkų ir jų kandidatų sportinio šaudymo rungtynės iš karinių šautuvų priešlėktuvinės apsaugos r-nės geriausio 1940 metų šaulio vardui įgyti. Rungtynes laimėjo ir įgijo geriausio rinktinės šaulio vardus: pirmąją vietą — j. ltn. Žerolis, antrąją — j. ltn. Vizgirda ir trečiąją — j. ltn. Virkutis (iš karininkų). Iš puskarininkų pirmąją vietą laimėjo psk. Kasperavičius, antrąją vietą — psk. Balčiūnas ir trečiąją vietą — j. psk. Puskunigis.

Birželio 4 d. priešlėktuvinės apsaugos rinktinės didžiojoje aikštėje įvyko pirmosios šiais metais draugiškos futbolo rungtynės tarp priešlėktuvinės apsaugos rinktinės ir I inžinerijos bataliono, kurias laimėjo priešlėktuvininkai 4:3 (2:1).

Priešlėktuvininkas

RADVILIŠKIO ĮGULA. Gegužės 27—30 d. Šiaulių Sporto Apygarda buvo suruošusi V. K. K. ženkliui įgyti egzaminus, kuriuose gausiai dalyvavo įgulos kariai, Linkaičių šaulių „Aras“ ir kiti vietos klubai. Egzaminai gražiai pavyko ir sąlygas atliko beveik visi sportininkai.

Eduardas A.

2. INŽINERIJOS BATALIONAS. Gegužės 31 d. karius aplankė Panevėžio berniukų gimnazijos ekskursija. Moksleiviai apžiūrėjo kareivines, sporto salę, virtuvę ir pionierių bei geležinkelių specialybių klases.

Ta pačia proga buvo surengtos draugiškos krepšinio, tinklinio ir futbolo rungtynės. Visas rungtynes laimėjo kariai. Krepšinį 18:21 (10:6), tinklinį 2:1 (15:4), (6:15), (15:4) ir futbolo (2:0 (0:0)).

Birželio 2 d. įvykusiose vietinės apygardos futbolo pirmenybių rungtynėse batalionas nugalėjo šarvuočių rinktinę 2:0 (0:0).

Tą pačią dieną įvyko ir krepšinio pirmenybių rungtynės tarp b-no karių ir

vietinio „Šaulio“. Rungtynės buvo karštos, bet kariai turėjo nusileisti stipresnei „Šaulio“ komandai 44:21 (12:12). Pažymėtina, kad „Šaulio“ ekipoj žaidė žinomas krepšininkas Variakojis.

Gr. J. Prakapas

VAIDOTĖNAI ATLIKO SPORTINĮ ŠAUDYMĄ. Birželio 3—4 d. pulko šaudykloje įvyko 8. PP karininkų ir likt. puskarininkų sportinio šaudymo iš šautuvų rungtynės. Šių rungtynių tikslas: individualinių — pulko, pėst. divizijos būstinės ir priskirtų prie pulko, komendantūrų 1940 metams geriausio šaulio vardui įgyti, o grupinių rungtynių — 1940 metams pulko atskirai stovinčių įgulų pirmenybėms laimėti.

Birželio 3 d. buvo prarastos karininkų ir liktinių puskarininkų individualinės rungtynės. Tose rungtynėse, kaip ir buvo laukiama, pirmąsias vietas laimėjo: karininkų ltn. Narijauskas, puskarininkų — vrš. Skerys.

Birželio 4 d. įvyko karininkų ir puskarininkų ekipinės šaudymo rungtynės tarp pulko batalionų. Tas rungtynes laimėjo: karininkų — I bataliono ekipa, laimėdama pereinamąją dovaną, kuri perėjo nuosavybėn, kaip laimėta du kartus iš eilės. Puskarininkų — II bataliono ekipa, laimėdama pereinamąją dovaną antrą kartą be eilės. Pereitais metais buvo laimėjusi I bataliono puskarininkų ekipa.

Laimėjusiems individualines rungtynes buvo įteiktos asmeninės dovanos. Dovanas įteikė pulko vadas plk. Butkūnas.

Iš geriausių pulko šaulių bus sudarytos ekipos, kurios gins pulko garbę divizijos dalių sportinio šaudymo rungtynėse birželio 14 ir 15 d.d. **Vrš. L. Griškevičius**

KAS RADOTE VEIDRODINĮ FOTO APARATĄ?

Gražinus bus atlyginta.
Skambinti tel. 27588.

2. P. D. L. K. ALGIRODO PULKAS — KARO AVIACIJA 2:0 (1:0). Birželio 5 d. kariuomenės stadione įvyko draugiškos futbolo varžybos tarp 2. PP ir karo aviacijos. Algirdėnai, būdami techniškai stipresni, varžybas laimėjo 2:0.

J. psk. Gedvila

VARNIŲ ĮGULA — VARNIŲ Š. S. K. Birželio 2 d. įvyko krepšinio ir orinio draugiškos rungtynės tarp minėtų komandų. Įgulos komandos, būdamos žymiai pranašesnės, rungtynes laimėjo: krepšinio 53:12 ir orinio 2:0. **Krepšininkas**

DŪKŠTAS. Praėjusį rudenį šiai apylinkai grįžus prie Lietuvos, buvo pradėtas steigti Dūkšto šaulių būrys ir jo pirmuoju vadu paskirtas A. Bivainis. Sukurti ir sujudinti gyventojus rašytis į šaulių eiles, buvo pačių Dūkšto apylinkės vyrų noras. Bematant susispietė didžiausias skaičius vyrų į šaulių būrį. Įsteigtas dūdų orkestras, kuriam vadovauja Mikėnas, o taip pat buvo suruošta visa eilė viešų vakarų, kurie šiek tiek praturtino būrio kasą. **Petras Lašas**

KARO MOKYKLA (Švenčionėlių poligonas). Švenčionėlių visuomenė labai šiltai sutiko į poligoną atvykusią Karo Mokyklą. Gegužės 30 d. prie garbės vartų

stovinti minia entuziastiškai sveikino, o pradžios mokyklų mokiniai su mokytojais apdovanojo kariūnus gėlėmis. Švenčionėlių stotis ir gatvės buvo papuoštos tautinėmis vėliavomis bei žalumynais. K. Mokyklos bataliono vardu miesto visuomenei už malonų sutikimą padėkojo bataliono vadas gen. št. plk. ltn. Listopadskis.

Pirmoji ekskursija. Molėtų progimnazija pirmoji aplankė K. Mokyklos poligoną Švenčionėliuose. Svečiai buvo supažindinti su ginklais, stovyklos įrengimu ir kariūnišku gyvenimu poligone. Atitinkamą žodį tarė mjr. Racka. Svečiams itin patiko kariūniškos dainos. Ekskursijai vadovavo mokykl. L. Balčiūnas.

Kiekvieno sekmadienio rytmetį Švenčionėlius prikelia žygio dainos — kariūnai ir aspirantai žygiuoja pamaldų. Per pamaldas vargonais griežia ir gieda kariūnai ir aspirantai. **Es**

MENO VALANDA LIGONIAMS. Birželio 5 d. A. Panemunėj, L. R. Kr. sanatorijoje, kur gydoma ir daug karių, buvo suruoštas koncertas. Koncerto programą atliko Valstybės operos, dramos ir baletu artistai: Arnastauskienė, Marijošius, Čaikauskas, Kublickaitė, Velbaitis, Tamošiūnas ir Maziliauskas. **VI. Viltis**

2. P. D. L. K. ALGIRODO PULKO BIBLIOTEKA. 1939 m. skaitytojų buvo 765 asmens. Perskaityta knygų 13.488 tom. Knygų bibliotekoje yra 3.324 tom.

Lietuvių rašytojų labiausiai buvo mėgiamos šios knygos: Vaidilutės „Tėviškė“, Piliponio „Kamera Nr. 5“ ir „Antrasis pasaulio tvanas“, L. Dovydeno „Ieškau gyvenimo draugo“, Zbarsko „Moters stiprybė“, K. Plačnio „Pulkim ant kelių“. Be to, gausiai buvo skaitomas dar šių rašytojų knygos: Mikolaičio-Putino, Marcinkevičiaus, Simonaitės, Inčiūros, Butenio ir kt.

J. psk. Gedvila

Mūsų jūreiviai karo laive

IŠĖJO Į ATSARGĄ PUSKARININKIS VAIDOTĖNAS. Birželio 1 d. iš vaidotėnų tarpo išėjo į atsargą likt. san. psk. Stasys Budrevičius. Jis į tikrąją karo tarnybą buvo pašauktas 1934 m. gegužės 5 d. ir 1935 m. balandžio 3 d. baigė sanit. puskarininkių mokyklą. Po to atvyko tarnybai į 8. pėst. pulką.

Atlikęs karinę prievolę, kaip gabus ir sumanus puskarininkis buvo paliktas pulke liktiniu sanit. puskarininkių pulko ligoninėje. Tarnaudamas pulke, 1939 m. gegužės 2 d. prie Karo Ligoninės baigė instrumentatorių ir narkotizatorių kursus.

Kada dar pulke buvo susiorganizavusi artistų mėgėjų kuopelė, psk. Budrevičius buvo jos nuolatinis bendradarbis. Dabar jis tarnauja Šiaulių aps. ligoninėje apskrities felčeriu. **Vrš. L. Griškevičius**

KĖDAINIŲ ĮGULA. Gegužės 31 d. kariai surengė ekskursiją į Ž. Ū. Akademiją Dotnuvoje.

Akademijos vadovybės paskirtieji pareigūnai parodė kariams akademijos patalpą, parką, selekcijos stotį, lauko bandymo st., daržus, dvaro žemės dirbimo įrankius, suteikdami išsamių paaiškinimų.

Ž. Ū. Akademijos choras, p. Budriūno vedamas, sudainavo gražių, originalių dainų, o pulko orkestras pagriežė įvairių muzikos dalykėlių. **Š. V.**

2. P. D. L. K. ALGIRDO PULKO jauni kareiviai birželio 4 d. prisiekė. 8 val. algirdėnų gretos nužygiavo į Šančių įgulos bažnyčią. Iškilmingas priesaikos apeigas atliko pulko kapelionas. Grįžusius iš bažnyčios karius pasveikino pulko vadas ir pasakė kalbą. **J. psk. Gedvila**

7. PĖST. ŽEM. KUN. BUTEGEIDŽIO PULKAS. Birželio 6 d. daugelis mūsų karių buvo nuėję pažiūrėti valstybinio Šiaulių teatro vaidinimo. Teatras vaidino P. Vaičiūno „Naujieji žmonės“. Kariai meniškai vaidyba buvo labai patenkinti. Reikia pažymėti, kad švietimo vadovo iniciatyva valstybinio teatro gastrolės visad aplankomos. Tą pat dieną baigėsi pulko krepšinio varžybos. Stipriausios krepšinio komandos pasirodė pulko orkestro komanda ir auto būrio komanda. (Abi komandos surinko po lygiai taškų). Sekanti 2. s. kulk. kuopos k-da.

Birželio 6 d. baigėsi pulko batalionų ir atskirų kuopų grupės ekipinės iš pistolečių šaudymo varžybos, kurias laimėjo II batalionas ir gavęs pereinamąją dovaną. **K. K. Saulėnas**

6. PĖST. P. K. MARGIO PULKAS. Gegužės 31 ir birželio 1 d. pulke įvyko sportinio šaudymo iš karinių šautuvų karininkams ir likt. puskarininkiams rungtynės. Rungtynėse pirmąsias vietas laimėjo iš karininkų: I. — kpt. Guzikas, II. — ltn. Jankauskas, III. — j. ltn. Bacevičius. Puskarininkių: I. — san. j. psk. Šuša, II. — vrš. Traškevičius ir III. — vrš. Bružauskas. Per sportinio šaudymo pratimus daugiausia taškų surinkę pirmaisiais išėjo: 1. ltn. Kačergius, 2. kpt. Guzikas, 3. ltn. Vilkutaitis (iš karininkų). 1. vrš. Traškevičius, 2. vrš. Bružauskas, 3. psk. Daugėla (iš puskarininkių). Per karininkų ir likt. puskarininkių ypatinguosius šaudymus pirmąsias vietas laimėjo šie šauliai: 1. ltn. Kačergius, 2. ltn. Jankauskas, 3. kpt. Guzikas (iš karininkų). 1. vrš. Traškevičius (treči metai iš eilės), 2. psk. Daugėla ir 3. vrš. Saukontas (iš puskarininkių). Visų pratimų rezultatai gana aukšti ir žymiai geresni, kaip praėjusiais metais. Birželio 2 d. pulko šaudykloje įvyko tarp

KSS sporto sąjungos skyrių draugiškos šaudymo iš karinių šautuvų rungtynės. II batalionas rungtynėms išstatė dvi ekipas: vieną karininkų ir vieną likt. puskarininkių. I batalionas išstatė keturias ekipas, po dvi iš karininkų ir likt. puskarininkių. I bataliono šauliai sportininkai su žymia persvara nugalėjo II batalioną.

Psk. A. Šukys

TECHNIKOS DALIŲ RINKTINĖ — PRIEŠLĒKTUVINĖS RINKTINĖ. Birželio 8 d. įvyko krepšinio ir futbolo rungtynės tarp technikos dalių ir priešlėktuvinės apsaugos rinktinės. Krepšinio rungtynės laimėjo 15—19 priešlėktuvinė (pirmas puslaikis 5—8 technikos naudai). Futbolo rungtynės laimėjo technikos dalių rinktinė 4:1 (3:1). **Vl. G.**

3. DRAGŪNŲ GELEŽINIO VILKO PULKAS. Birželio 2 d. pulko likt. puskarininkiai su šeimomis ir svečiais padarė iškylą į Verkus. Gražiamė Verkų miške, griežiant pulko orkestrui, buvo suruoštas šeimyniškas pasilinksminimas — šokiai ir nuotaikingai praleistas šventadienio laisvalaikis.

Pulke prasidėjo krepšinio rungtynės tarp dalinių pulko pereinamai dovanai laimėti. Minėta dovana įsteigta 1938 m. Tais metais ją laimėjo SKesk, o 1939 m. — 3. Esk.

Birželio 9 d. iš Vilniaus radiofono buvo transliuojamas kariuomenės pusvalandis, kurį išpildė 3. dragūnų pulkas. Labai savotišką ir įdomų vaizdelį „Budėtojas pragare“ parašė to pat pulko c. t. Karpavičius. Vaidino pulko kariai: c. t. Karpavičius, psk. Antanaitis, psk. Matulevičius, psk. Garliauskas, gr. Šimaitis, eil. Tekutis, j. k. Vaičaitis, j. k. Meiliūnas ir j. k. Ožys. **Psk. Garliauskas**

9. PĖST. L. K. VYTENIO PULKAS. Šiais metais sportinio šaudymo rungtynės buvo būdingos, nes atskirai karininkams ir likt. puskarininkiams — geriausiems šauliams — buvo skirta po dvi dovanas: surinkusiems daugiausia taškų per visus šaud. pratimus ir surinkusiems daugiausia taškų paskutiniame (sportiniame) šaudyme.

Iš karininkų daugiausia taškų surinko kpt. Šližauskas; paskutiniame pratime — j. ltn. Demikis. Iš likt. puskarininkių — vrš. Sisas ir vrš. Adomaitis.

Dėl kpt. Šližausko, vrš. Siso ir vrš. Adomaičio tenka pastebėti, kad yra geriausi pulko šauliai, nes jau keletą metų iš eilės šaudymo sporte turi pirmąsias vietas. **Vytenėnas**

ŠAULIŲ GYVENIMAS

LIETUVOS KUNIGAİKŠČIŲ ŽENKLUS, kuriuos jie vartojo įvairiais oficialiais atvejais, Šaulių Sąjungos štabas iškabino Šaulių Sąjungos salėje. Jų iš viso yra 26. Ženklus pagamino Kauno valstyb. amatų mokyklos mokiniai, prižiūrėti mokyto. dail. Č. Janušo.

PABRADĖJE IR ŠVENČIONĒLIUOSE Šaulių S-gos štabo kultūros ir švietimo skyrius birželio 9 d. surengė meno vakarus. Programoje tarp kitų dalyvavo V. Operos solistai A. Staškevičiūtė ir St. Sodeika, V. Dramos artistas Mackevičius ir kt.

ŠAULIŲ S-GOS CHORAS, N. Martino diriguojamas, birželio 2 d. kartu su V. operos solistais per lietuvių tautos pasiaukojimo Jėzaus Širdžiai minėjimą atliko bažnytinius kūrinius.

Margėnų pulko papuošimai vasaros stovykloje

AUKA SINTAUTŲ ŠAULIŲ BIBLIOTEKAI. Plk. ltn. V. Steponaitis Sintautų šaulių būrio bibliotekai papildomai paauciojo knygų ir žurnalų. Šio būrio bibliotekai plk. ltn. V. Steponaitis iš viso jau yra paauciojęs 1000 knygų.

UTENOJE BIRŽELIO 2 D. ĮVYKO ŠAULIŲ AVIACIJOS ŠVENTĖ, kurioje dalyvavo per 10.000 žmonių. Šauliai lakūnai parodė aukštąjį skridimą, lėktuvų rikiuotę, šokimą su parašiotu ir t. t. Paskraidinta 120 žmonių.

ATIDARYTAS „GELEŽINKELININKŲ PAVĖSIS“ VILNIUJE. Geležinkelių rinktinės moterų šaulių taryba, siekdama suburti geležinkelininkus į vieną šaulinio darbo talką, prie Geležinkelių Valdybos rūmų Vilniuje atidarė svetainę poilsiui. Svetainė pavadinta „Geležinkelininkų pavėsiu“.

LENTVARIO GEL. ST. ŠAULIŲ BŪRYS su vietos miesto šaulių būriu atidarė šaulių seklyčią. Seklyčion pareina keli dienraščiai ir žurnalai. Be to, yra kultūrinių žaidimų. Netrukus bus įgytas radijo imtuvas.

RADVILIŠKIO GEL. ST. KUOPA PERIMA MIESTO SODĄ, turintį 6.400 m². Sodas yra apleistas. Šauliai ryžosi sodą paversti kultūringa poilsio vieta. Su miesto savivaldybe sudaryta sutartis 3 metams.

GELEŽINKELIŲ RINKTINĖS ŠAULIAI, netarnavę ir seniau tarnavę kariuomenėje, šiomis dienomis 2 p. pulke atliko 10 dienų kursus. Vadovavo kpt. Valys. Kursininkai, baigę mokslą, aplankė Vilnių, kur susipažino su jo įžymybėmis.

PASVALIO ŠAULIAI BIRŽELIO 2 D. ATLIKO 30 KM ŽYGI. Lydėjo kuopos dūdų orkestras, š. Bartkevičiaus vadovaujamas. Drauge su pėsciaisiais dalyvavo kuopos dragūnų būrys.

ALYTAUS RINKTINĖ birželio 3 d. prie Alytaus surengė 10 dienų karinio rengimo ir sprogdintojų stovyklą. Vadovauja kpt. Tamulevičius.

VISUOMENĖ LABAI MĖGSTA ŠAUDYBĄ. Žeimelis (Šiaulių ap.). Vietos šauliai, rengdami gegužines, be meninės dalies, į programą visada įtraukia prizinį šaudymą. Tuo būdu pramogoje atranda veiklos ir nešokantis jaunimas, senimas ir taiklūs šauliai, kurie visi šaudymu labai domisi, daug šauda ir gausiai lanko gegužines. **Myk. Žeimelis**

SPORTAS

ZIRGINIO SPORTO RUNGTYNĖS. Birželio 9 d. buvo antrosios žirginio sporto rungtynės Kauno hipodrome. Šį kartą rungtynėmis susidomėjimas buvo dar didesnis, nes žiūrovų prisirinko apie 10.000. Kitos rungtynės bus šį ketvirta-

dienį. Rungtynės bus darbo diena todėl, kad kauniečiams nereikėtų atsisakyti nuo sekmadienio išvyktų iš miesto. Per rungtynes taip pat gyvai veikė lažybos.

Šių rungtynių nugalėtojai: I lenktynės risčia važiuojant 1500 m kelio. Visiems Lietuvoje augintiems ristiesiems žirgams. 1 vietą laimėjo Svilo žirgas Uosis II, 2 vietą Bieliūno kumelė Žvaigždė.

II lenktynės lygumoje. 1500 m kelio Visiems Lietuvoje augintiems žirgams. 1 vietą laimėjo uteniškio Rakausko kumelė Stirna, jojo Butvydas, 2 v. St. Andriūnienės kumelė Saulutė, jojo Civinskas.

III lenktynės risčia važiuojant. 1800 m kelio. Lietuvoje augintiems žirgams, pradedant ketvergiais. 1 v. laimėjo uteniškio Rinkevičiaus kumelė Laimutė III, 2 v. mažeikiškio Tarnausko kumelė Laimutė II.

IV lenktynės žabitorinės. 1800 m kelio. Lietuvoje augintiems žirgams, pradedant ketvergiais. 1 v. laimėjo kauniečio Petruičio kumelė Laimė, jojo Šikeris, 2 v. laimėjo kauniečio Dačkaus kumelė Voverė, jojo Petruitis.

V rungtynės kliūtinės. 1 gusarų pulko vrš. ir psk. 700 m kelio, 12 kliūčių, nuo 1,20 m iki 3 m aukščio. Nugalėtojai 1. arklys Rimbas, jojo psk. Adomonis, 2. arklys Rūstus, jojo psk. Petrulis, 3. arklys Irklas, jojo psk. Sakalauskas.

VI lenktynės lygumoje. 1800 m kelio. 1. gusarų pulko karininkų žirgams. 1 vietą laimėjo kumelė Virginija, jojo ltn. Civinskas. 2 v. plk. ltn. Ugiansko kumelė Palestina, jojo kpt. Stravinskas.

A RINKTINĖ — B RINKTINĖ 3:3. Birželio 6 d. Kaune buvo futbolo A ir B rinktinių rungtynės, kurių pelnas buvo paskirtas kovai su džiova. Rungtynės baigėsi lygiomis 3:3.

IŠ KAUNO APYGARDOS I KLASĖS FUTBOLO PIRMENYBIŲ. Birželio 8 d. buvusios I klasės futbolo rungtynės tarp C JSO ir Tauro baigėsi lygiomis 1:1.

Birželio 9 d. buvusios I klasės futbolo rungtynės tarp LGSF ir LFLS baigėsi lygiomis 0:0.

DVIRAČIŲ LENKTYNES LAIMĖJO JSO. Birželio 9 d. buvo 100 km dviračių lenktynės Kaunas — Marijampolė — Kaunas. Lenktynėse dalyvavo 25 dviratininkai. Nustatyta laiką (3 val. 20 min) iš visų dalyvių pasiekė tik 6 dviratininkai. Pirmas tris vietas laimėjo: 1. St. Severinas (Fredos JSO), pravažiavęs per 3:04:45 val., 2. A. Juodžbalis (Fredos JSO) — per 3:04:45,5 val. 3. Kuratavičius (Vilniaus JSO) — per 3:04:46 val.

KAUNO GIMNAZIJŲ LENGVOSIOS ATLETIKOS VARŽYBOS buvo birželio 6 d. Berniukų varžybas laimėjo: 1 v. Jėzuitų gimnazija surinkusi 26 taškus, 2 v. „Aušros“ gim. — 19 taškų ir 3 v. IV gimnazija 15 t. Mergaičių varžybas laimėjo: 1 v. IV gimnazija surinkusi 20 taškų, 2 v. M. Pečkauskaitės gimnazija — 10 taškų.

STUDENTŲ BAIKARIŲ PIRMENYBĖS. Birželio 5 d. buvo studentų pavasario baidarių pirmenybės. Kelio ilgis vyrams 4 km ir moterims 2 km. Vyrų grupėje nugalėtojais liko: 1 v. „Jūra“ surinkusi 93 taškus, 2 v. „Fraternitas Lituanica“ — 46 t., 3 v. „Ramovė“ — 38 t. Individualiai laimėjo: 1 v. Stundžia — Adomaitis (Jūra) 23:42 min., 2 v. Šeštakauskas-Zelenkevičius (Jūra) 23:50 min.

Moterų grupėje nugalėtojais liko: 1 v. „Patria“ surinkusi 77 taškus, 2 v. „Jūra“ — 44 t., 3 v. Studentų Skaučių D-vė — 19 t. Individualiai: 1 v. laimėjo Savickaitė-Katelytė (Patria) per 13:18 min., 2 v. Rimšaitė — Radzevičiūtė (Stud. Skaučių D-vė) — 13.26 min.

KAS NAUJA LIETUVOJE

15.000 LIETUVIŲ IŠ SSSR. Pagal Lietuvos vyriausybės ir Sovietų Sąjungos sutarimą iš SSSR valdomų sričių į Lietuvą leista išsikelti pirmajai 15.000 lietuvių grupei.

PRIE SSSR KARIUOMENĖS DALINIŲ LIETUVOJE jau įsteigtos mūsų policijos nuovados ir paskirti pareigūnai.

STEIGIA LAIVAMS STATYTI ĮMONĖ. Lietuvos Baltijos Lloydas Kaune steigia upių laivams statyti įmonę. Vėliau Šventojų numatoma statyti ir jūros laivų dirbtuves.

GAUSIOS AUKOS LIETUVOS AERO KLUBUI. Be nuolatinės paramos, kurią mūsų civilinė aviacija smulkesnėmis sumomis gauna iš visuomenės, šiomis dienomis stambiomis sumomis Lietuvos Aero Klubą parėmė didžiosios įmonės. „Maitas“ paskyrė 10.000 Lt, Pienocentras — 2.000 Lt, Valst. Draudimo įstaiga — 5.000 Lt, Draudimo B-vė „Kooperacija“ — 500 Lt ir k.

IŠ METALO RINKIMO TALKOS. Kauno gatvėse pastatytos didelės dėžės, į kurias gausiai dedamas nuliekamas metalas. Provincijoje rinkimas organizuojamas aplankant namus, metalą gabenant į savivaldybės įstaigas, į šaulių namus ir p. Visuomenė puikiai įvertina šią talką.

PERTVARKYS VILNIAUS KUNIGŲ SEMINARIJĄ, kadangi ligi šiol į ją tebuvo priimami lenkai ir tai daugiausia iš Lenkijos gilumos. Tokiu būdu seminarija buvo paversta lenkinimo lizdu.

JŪROS ŠVENTĖ KAUNE BUVO SUORGANIZUOTA birželio 9 d. Programoje pasirodė solistai, „Prezidento Smetonos“ jūreiviai, šaulių choras „Perkūnas“, orkestras ir k. Programinę kalbą pasakė plk. J. Šarauškas.

KIEK ĮREGISTRUOTA ATBĖGĖLIŲ. Nors registravimas dar nėra baigtas, tačiau turimais duomenimis Lietuvoje išregistravo apie 12.000 atbėgėlių lenkų ir 11.000 žydų. Į šiuos skaičius neįeina ateiviai iš kitų Lenkijos vietų. Jų priskaitoma apie 96.000 lenkų, 1000 — gudų ir 12.000 žydų. Didžiausias jų nuošimtis — darbininkai.

SUSIPAŽINDAMI SU VILNIAUS ŽEMĖS ŪKIŲ, vietos ūkininkus lanko Žemės Ūkio Rūmų komisija.

DAŽNOS MOKSLEIVIŲ EKSKURSIJOS važinėja į Rytų Lietuvą ir iš ten į Kauną. Iš Vilniaus miesto po vieną pradžios mokyklą kasdien atvažiuoja į Kauną.

VILNIAUS SRITY JAU 33 VAIKŲ DARŽELIAI. Jų 18 išlaiko šv. Kazimiero d-ja, „Lietuvos Vaikas“ — 13 darželių, „Lietuvos Koritas“ — 2. Visuose darželiuose auklėjami 1.583 vaikai.

33 JAUNŲJŲ ŪKININKŲ RATELIAI jau veikia Vilnijoje. Gyvai domimasi naujais ūkininkavimo būdais ir ūkio kultūros pažanga.

SUIMTAS VYR. POLICININKO BLAZIO ŽUDIKAS ir aiškinami kiti šįmet nužudyme dalyvavę kaltininkai.

KARINĖS ŽINIOS

LENKŲ KARO LAIVŲ LIKIMAS. Sovietų Sąjungos karo laivyno organe „Morskoj Sbornik“ pranešta, kad pr. m. rugsėjo mėn., vokiečių-lenkų karo metu, buvo paskandinti šie lenkų karo laivai: naikintojas „Wicher“ ir minininkas „Gryf“ Gdynėje, kanonieriniai laivai „Komendant Piłsudski“ ir „Generał Haller“ — Jastorijoje, 1 minų gaudytojas — ten pat, povandeninis laivas „Wilk“ — Gdynėje. „Piłsudski“, „Haleri“ ir minų gaudytoją paskandino vokiečių karo aviacija; kiti laivai paskandinti artilerijos ugnimi nuo kranto ir aviacijos bombomis. Visi jie stovėję ant inkarų lenkų karo uostuose.

Torpedininkai „Grom“, „Błyskawica“ ir „Burza“, o taip pat povandeninis laivas „Orzeł“ paspruko į Angliją ir buvo įtraukti į D. Britanijos laivyno sąrašus. Vėliau „Orzeł“ buvo vokiečių paskandintas ties Norvegija. Povandeniniai laivai „Semp“, „Rys“ ir „Zbik“ karo metu atplaukė į Švedų uostus ir ten buvo internuoti.

NAUJI PRIEŠTANKINIAI PULKAI. Anglijos kariuomenėje susirūpinta specialiųjų prieštankinių pulkų organizavimu. Jie turi padidinti divizijų atsparumą prieš prieš tankų puolimą. Dienraščio „Times“ žiniomis, prieštankinį pulką turės kiekviena divizija. Naujo tipo pulkas susideda iš 4 batalionų. Pulko ginklai: 48 prieštankinės patrankos, Breno (Brno) kulkosvaidžiai ir prieštankiniai šautuvai.

Nauja patranka pasižymi dideliu greitšovumu ir dideliu sviedinio galingumu. Patranka vežama tam tikro sunkvežimio, kuriame telpa ir pabūklininkai.

KARIAI KUNIGAI PRANCŪZIJOJE. Daugiau kaip trečdalis visų kunigų, taigi net 17.077, karo pradžioje buvo mobilizuoti. Kai kuriems pavestos karo kapelionų pareigos. Įdomu, kad Prancūzijoje karo kapelionai paprastai nešioja ne karinius drabužius, o sutaną. Daugelis dvasininkų yra karininkais, kiti — eiliniai kariai. Visi jie stengiasi, nors ir fronte būdami, kasdien laikyti Mišias. Prancūzų kariuomenės vadovybė kareiviams-dvasininkams paprastai paveda kareivių ramovių vedimą, darbą lavinimosi kursuose, skaityklų vedimą ir t.t.

Prancūzijoje sąjunga, kuri stengiasi aprūpinti mobilizuotus kunigus kilnojamaisiais altoriais, iki šiol surinko 2,9 mil. frankų. Ji parengė 3.735 kiln. altorius ir dar 6.000 paketų su įvairiais liturginiais daiktais.

NAUJIEJI LEIDINIAI

Int. mjr. Vl. Baršauskas, Tarnybų taktinė veikla pėstininkų ir kavalerijos dalyse ir artilerijos grupėse. Atspaudas iš „Mūsų Žinyno“ Nr. Nr. 1, 6—7, 3, 1939—40 m. Kaunas, 1940 m., 77 psl.

Šiame atspaude iš keleto „Mūsų Žinyno“ numerių surinktieji rašiniai bus labai naudinga ir patogi medžiaga šios taip reikšmingos karybos srities žinių gilinimui bei tarnybų studijoms. Turinyje randame: I. Bendrybės. II. Mitybos tiekimas. III. Šaudmenų tiekimas: pėstininkų šaud-

menų tiekimas, artilerijos šaudmenų tiekimas, ginklavimo reikmenų tiekimas ir evakuacija. IV. Sveikatingumo tarnyba ir sužeistųjų evakuacija: bendrybės, dalies skaidinyje, pėstininkų pulkas, kavalerijos pulkas, artilerijos grupė, įsakymai ir kiti nurodymai. V. Veterinarijos tarnyba: bendrybės: pėstininkų pulkas, kavalerijos pulkas, artilerijos pulkas.

Visi šie rašiniai pailiuoti reikalingiausiomis ir labai ryškiomis schemomis. Viso yra 26 įvairaus didumo schemas.

Karo Archyvas, XII t. Redagavo pik. ltn. V. Steponaitis, Kariuomenės Štabo, Spaudos ir Švietimo Skyriaus leidinys. 1940 m.

Šiame storame 303 psl. tome randame šiuos istorinius rašinius: Jonas Matusas — Prūsų žemės nukariavimas; M. Urbšienė — Susisiekimas, paštas ir pasai Lietuvoje Didžiojo karo metu; M. Urbšienė — Sveikatos priežiūra vokiečių okupuotoje Lietuvoje Didžiojo karo metu; Kan. Kazimieras Pakalniškis — Rusų vokiečių karo užrašai; Dr. Z. Ivinskis — Šarvuotas auto divizionas; Dr. A. Vasiliaskas — Žaslių — Daugų operacija; Jurgis Ramanauskas — 1918—1920 metai Seinų krašte; Vl. Aravičius — Iš lenkų okupacijos Perlojoje; Br. Stosiūnas — Trasnykų dienos.

Taigi be ilgo istorinio Jono Matuso rašinio apie Prūsų žemės nukariavimą, randame visą eilę įdomių ir naudingų rašinių iš Didžiojo karo, vokiečių okupacijos ir Nepriklausomybės karo laikų. Atitinkami rašiniai papildyti reikiamais žemėlapiais, dokumentais ir istorinės vertės foto nuotraukomis. Tuo būdu šiame turiningame „Karo Archyvo“ tome randame gausios medžiagos tiek mūsų karo istorijai, tiek bendrajai Lietuvos praeičiai ir mūsų žmonių Didžiojo karo bei okupacijos išgyvenimams pažinti ir jiems tirti. „Karo Archyvas“ gaunamas Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriuje.

Dr. M. Vorobjovas, **Vilniaus Menas**. Spaudos Fondo leidinys, 1940 m. Fotografijos J. Bulhako ir E. Zdanauko. Viršelis J. Kurminsko. Kaina 5 lt.

Atgavus savąją sostinę Vilnių, pradėjo rodytis įvairūs leidiniai ir leidinėliai, vaizduojantieji mūsų senąjį Gedimino miestą ir jo gyvenimą. Didžiausi istoriniai turtai, be abejo, slepiasi gausiuose Vilniaus meno paminkluose. Iš iki šiol išleistųjų leidinių apie Vilniaus meną, iš tikrųjų, yra geriausia Dr. M. Vorobjovo paruošta Vilniaus meno vaizdų knyga — „Vilniaus menas“. Tai didelio formato puikiai išleistas veikalas, kurio didžiąją dalį sudaro puikūs rinktiniai Vilniaus meno paminklų ir miesto vaizdų paveikslai, atspausti gerame popieriuje moderniaja giliaspaude.

Knygos prakalboje pabrėžiama, kad „kaip meno lobynas, Vilnius gali lenktyniauti su gražiausiais Europos miestais“. Vilniuje pilniau ir ryškiau, negu bet kuriame kitame Lietuvos mieste, atsispindėjo mūsų istorinė praeitis, tik reikią išmokti regėti pačius paminklus. Todėl šiame leidinyje patiekama nors maža dalis Vilniaus meno paminklų vaizdų, kad nors labai bendrais bruožais atvaizduotų Vilniaus meno veidą per keturis šimtmečius. Toliau knygoje aprašoma: Miestas ir gamta, Gotika, Renesansas,

Barokas, Vėlybaxis barokas, Klasicizmas. Be to, įdėtas atitinkamų terminų žodynelis ir esamų paveikslų sąrašas. Kaip matome iš turinio, čia nagrinėjami visų didžiųjų Vilniaus meno paminklų architektūros stiliai ir jų atsiradimas Vilniaus statiniuose, kuriant amžinąją Didžiosios Lietuvos kunigaikštystės sostinę. Visa ši medžiaga yra labai vertinga ir vaizdus įnašas į lietuviškojo meno literatūrą, kuri yra būtina pažinti kiekvienam šviesesniai tautiečiui, o ypač dabar, stengiantis kuo geriau pažinti mūsų tikrąją sostinę Vilnių.

Toliau visą didžiąją veikalą užima paveikslai, kurių viso yra 80. Paveikslai atspausti ant tiek pat atskirų lapų ir sudaro puikų meninį albumą. Didžiąją paveikslų dalį sudaro puikiosios Vilniaus bažnyčios. Taip pat randame nemažą miesto vaizdų, rūmų, gatvių, Vilniaus universiteto ir jų detalių meninių nuotraukų, kurių čia neįmanoma išvardinti.

Taigi trumpai ir tvirtai reikia pasakyti, jog kiekvieno bent kiek šviesesnio lietuvių pareiga, kad ši pirmoji puošni, imponuojanti knyga apie Vilniaus meną puoštų mūsų namų biblioteką ir mūsų stalą. Ją atidžiai išskaitę ir išžiūrėję, dar labiau pamilsime ir įvertinsime savo senąją sostinę ir pažinsime jos didžiųjų meno paminklų kūrėjus.

Sm.

GALVOSŪKIAI

GALVOSŪKIO Nr. 18 SPRENDIMAS

Stačiai: 1. Auksas. Balkis. 2. Arbata. Toledo. 3. Senkus. Amfora. Talijs. 4. Amok. Lėja. 5. Sara. 6. Oras. 7. Alka. Ūkis. 8. Raktas. Sirena. Uranas. 9. Birutė. Astora. 10. Soštas. Galėra.

Gulsčiai: 1. Amatsu. Krabas. 2. Kabinas. Skėrys. 3. Aštrus. Ankara. Kairas. 4. Amoy. Akis. 5. Para. 6. Aras. 7. Ales. Ikra. 8. Amonas. Amalas. Krosna. 9. Ksenia. Antosė. 10. Stogas. Ispana.

Išsprendė: 1) ats. j. psk. J. Zapkus (Pl.), 2) ats. j. psk. Adukevičius (Pj.), 3) T. Kairiūkštis (K.). Po 1 tašką gauna: 1) psk. Kelmelis, 2) psk. M. Antaniškis ir 3) K. Narvidas.

GALVOSŪKIS Nr. 22 (Vrt. 3 tšk.)

Peteliškės skrajojimu perskaityti aktualų posakį. RoMas

ŠACHMATAI

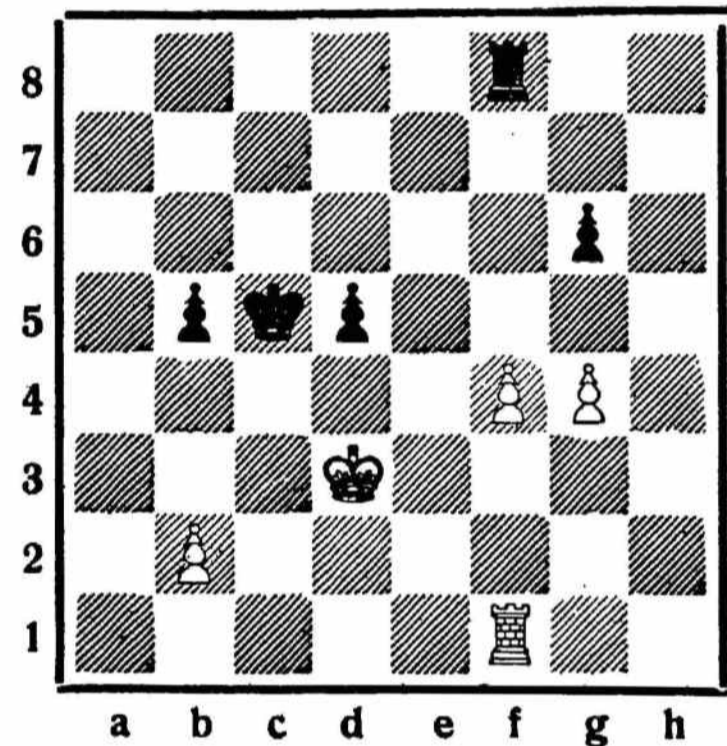
ISIDĖMĖTINI BOKŠTŲ ENDŠPILIAI IS PASAULINIŲ MEISTERIŲ PRAKTIKOS.

Nors ir didelis turnyrinių partijų nuosimtis baigiasi bokštų endšpiliais (pabaigomis), tačiau vis dėlto jei dėl savo tūly specifinių variantų sunkiau duodasi tiksliam partijos pabaigos analizei ir todėl šachmatininkams suteikia dažnai nelauktų netikėtumų. To neišvengia net ir tie žaidėjai, kurie lengvai gali matematiškai tikslumu laviruoti kitų figūrų endšpiliuose.

Žemiau pateikiame keletą pavyzdžių, kur pasauliniai meisteriai sugebėjo gražiai pademonstruoti savo žaidimo aukštąją techniką ir talentą, nugalėdami sunkiai įkandamą bokštų endšpilį.

Kovoje prieš visų pripažintą bokštų endšpilio žinovą didmeisterį Rubinšteiną, Laskeris 1914 metais Petrapily, didmeisterių turnyre, išlošia gražiai ir tiksliai pravestą bokštų endšpilį (žiūr. diagramą).

Rubinšteinas

Laskeris

1. f4—f5... Kuriamas praeinantis pėstininkas g6:f5 2. g4:f5 Bf8—f6. Vienintelis juodiesiems galimumas — blokuoti praeinantį pėstininką. 3. Bf1—f4 b5—b4. Galima buvo ir 3... d4 4. Ke4 Bd6 5. Bf3!, bet ir tada baltieji turėtų išlošti. Tekstiniu ėjimu juodieji patenka cugcvangan. 4. b2—b3 Bf6—f7 5. f5—f6 Kc5—d6 6. Kd3—d4 Kf6—e6 7. Bf4—f2! Šis apgalvotas bokšto perkėlimas į priešų užnugarį greitai lemia partijos likimą. 7... Ke6—d6. Pėstininkų endšpilis po 7... B:f6 taip juodiesiems pralošimas. 8. Bf2—a2 Bf7—c7 9. Ba2—a6+ Kd6—d7 10. Bab—b6. Juodieji pasidavė, nes savo pėstininkams jau nemato jokios išsigelbėjimo vilties. (B. d.)

UŽDAVINIŲ SPRENDIMAI

Užd. Nr. 29. Savižudys matas per 3 ėjimus. 1. Vb7:b5! Zh3—g1 (arba Žf4), 2. Vb5—e5+ Zg1—e2 3. Ve3—c3+ Ze2:c3X. Jei 1... Zh3—f2 2. Vb5—e5+ Zf2—e4 3. Ve5—c3+ Ze4:c3X.

Užd. Nr. 30. Baltieji pradeda ir duoda sau savižudį matą penkiais ėjimais. 1. Rc8—d7 Ze7—c8 2. Vf1—f5 Ve3—kur nors 3. Vf5—f3+ arba e4, d5+ V:V 4. Rd7—c6+ V:c6+ 5. Ža4—b6+ Vc6:b6X. Jei 2... Žf8:d7 3. Ža4—b6+ Žd7:b6 4. Vf5—d5+ Žb6:d5 5. Žb5—c7+ Žd5:c7X. Jei 2... Bd2:d4, tai 3. Vf5—d5+ Bd4:d5 4. Ža4—b6+ ir t. t.

Bocmano ikvėpimas

(Feljetonas)

Inkaras, tai nemaloniausias jūreivio dalykas. O jeigu tai dar pasitaiko leidžiamom į miestą dienom ir gražiuoju vasaros laiku, kada saulė įkaitina laivo šarvus, o vilioją savo pavėsiais ir linksmomis po baltą smėlį vaikstančiomis ar žalsvose bangose bežaidžiančiomis nimfomis krantai, traukte traukia širdį kiekvieno į save, tai tikrai darosi skaudu trokšti ir negalėti. Tais atvejais ant tiltelio netrūksta laisvų nuo tarnybos smalsuolių, nes vachta pamatęs ką, kas galėtų sukelti draugų susidomėjimą, tuoj mikliai praneša. Na, ir prasideda varžytynės dėl žiūronų ir ginčai, kuriam gi buvo skirtas tas gracingas nosinaitės mostelėjimas, kol galiausiai paaiškėja, kad tai visai ne jiems, bet kažkam krante esančiam jis buvo nukreiptas. It ispanų gaidžiukai po kautynių, flegmatiškai nusirita nuo tiltelio į jūrininkų patalpą, perspėdami vachtą sąžiningai toliau eiti savo pareigas.

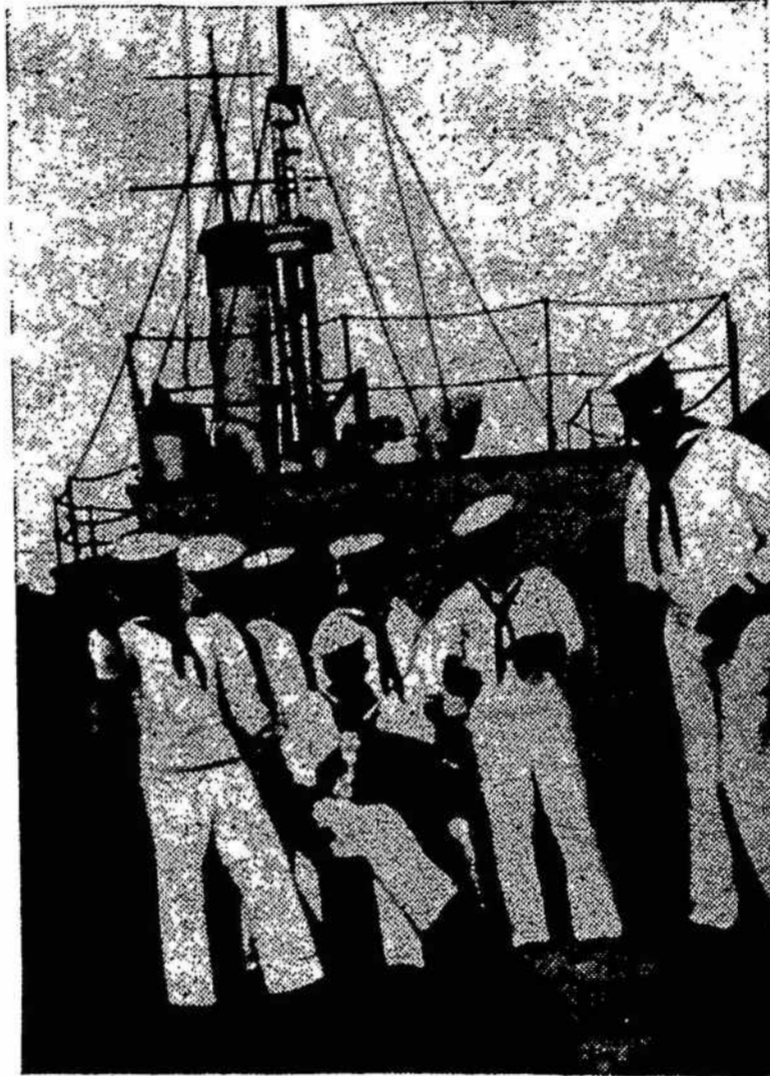
Tiltelyje vėl ramu. Vachta, nuobodžiai vaikščiodamas, seka tai jūrą, tai inkarų dreifą, tai krantus. Tuo tarpu apačioj vieni sugula poilsiui, kiti, prisikimšę pypkę olandiškos tabakos, leidžia ją ratu ir audžia panegirikas Puškino garbei, dar kiti tyliai, monotoniškai švilpaujami „O Rose Marie I love you“, sėdi prie kampinio stalo ir sunkiai parėmę galvas, lošia šachmatais. Švelnios, ilgos bangos ritmingai supa laivą, kas kažkaip migdančiai visus veikia. Tik atklydęs iš kranto kokios nors viliojančios dainos stipresnis garsas, ar pro šalį praplaukias pilnas vasarotojų kuteris išjudina vyrus iš apsnūdimo. Tuoj visi iluminatoriai prisipildo jau pagyvėjusių veidų. Atsikelia snaudusieji, uždaro Puškino sąskaitą „linksmieji broliai“ palieka viską, ir vėl varžos dėl stebėjimo punktu. Pasikeičiama keliais nuoširdžiais ženklais, pakritikuojamas vienas kitas veidelis ir kadangi tą dieną ekskursijų neleidžiama, kuteris patraukia aukštyn į jūrą. O mūsų vyrai vėl grįžta prie nutraukto darbo. Vieni išeina į tarnybą, kiti ateina iš jos, ir laikas vėl slenka kažkokioj prislėgto nuotaikoj. Tai pastebėjo ir bocmanas, sėdėdamas savo kajutėje ir rašydamas kažkokį laišką.

— Kažkodėl mano vyrai šiandien tokie ramūs, kas gi jiems pasidarė? Visad trepsėjo, stumdės, tiesiog virš mano galvos, o šiandien, kaip ruoniai gerai pririję silkių, sėdi ir nei krust.

Reikia pasakyti, kad prie to daužymosi į geležines grindis, arba kitaip sakant, į jo kajutės lubas, jis taip buvo pripratus, jog dabar toj tyloj jautės kažkaip klaikiai, lyg kokiam „Skrajojančio olando“ laive.

— Eisiu ir išjudinsiu juos...

— Na, ir vyrai, ką gi, visai subobėjot! Tai man ir jūrininkai. Prie merginų tai tikri Neptūnai, o čia kaip pelų maišai. Anksčiau būdavo ir padainuoja, ir pagriežia, ir patriukšmauja, iš visko būdavo matyti, kad čia jūreivių gyvenama. Dabar gi atrodo, kad čia laikomi uždaryti visų nelaimingiausi padarai...

— Kaip manot, ką kombinuosim? — Matyt, labiausiai bocmano žodžių sujau dintas, pirmasis prabilo svarbiausias tuoj po virėjo asmuo — laivo kurpius.

— Eik kilbukam šerų pešti, — atsiliepė iš kampo dar mieguistas balsas, kurį palydėjo bendras juokas. Bet išgirdę tokį patrauklų kurpiaus pasiūlymą sudaryti džiasą, visi susidomėjo, ir trumpai pasitarę griebės kuriamojo darbo, kuris nebuvo iš lengvųjų, nes viską reikėjo iš piršto išlaužti.

Tuoj buvo apieskoti visi laivo užkampiai, net kuryklų užpečkiai. Pagaliau buvo sudarytas toks originalus instrumentais, o dar labiau žmonėmis orkestras, kad vien pažiūrėjus būtų galima sprogti iš juoko.

Laivo gyvenime yra daug krikštų. Pasi-stengus kai kurių galima išvengti, bet titulų krikšto neišvengia ne vienas, nesvarbu, kas jis bebūtų.

Kurpius, kaip viso to iniciatorius ir kūrėjas, iškilmingai gavo dirigento lazdele, seną švabros kotą. Pajacas, taip pramintas todėl, kad dažnai vaikščiodavo išsipaišęs, skambino senu elektriniu skambučiu, nudžiautu iš mašinų laivūno ir kurį pačiam gražiajam simfonijos momente tas pat laivūnas negailestingai jam

atėmė, tuo būdu išvesdamas vargšą iš garsių menininkų rikiuotės. Žuvėdra, ypatingas rūkytų menkių ir šiaip žuvų mėgėjas, mušė būgną — geležinės drabužių spintos duris. Tėvas mušė būgnelį — didelę, gerus laikus primenančią spirito skardinę. Papūnis pūtė kažkokį iš kuryklos atneštą varinį vamzdį. Patį gi pagrindą sudarė sena, pro kampus orą leidžianti armonika, kurią tampė Širmonėlis.

Jau niekas beveik nebesnaudė. Visų veiduose spindėjo kita nuotaika, smalsumas ir pritarimas. Didokas ratelis supo muzikantus, kurie po pirmųjų pasisekusių bandymų įėjo į tokį azartą, kad visiškai užmiršo, kur esą. Paskendo kažkokioj simfonijos ekstazėj ir tik greitai krutancios rankos, plėšiančios vis naujus diskordus, liudija, kad jie tebėra dar gyvi. Į entuziazmą įsitraukė ir žiopsojotai. Visi mušė taktą į grindis, kurios, kaip didžiausias būgnas, skambėjo.

Velniška muzika prižadino apačioj miegančius kelis puskarininkius, kurie tuoj įsispyrę į kurpes atsidūrė laiptelių viršuje ir nutraukę džiasbandistų ekstazę, išvijo juos iš kampo.

Muzikantai persikėlė kitur, bet čia toks pat likimas. Baisusis geležinių grindų būgnas nedavė ramybės mašinų laivūnui, kuris, padaužęs šluota į lubas ir matydamas, kad anie ponai visai nieko nema į pakaušį, kyštelėjo savo plikę ir nuvijo vargšus muzikantus.

— Tai miduzos. Tegul juos šimtas. Sėdi, sėdi ir nieko neveikia, bet kai pasakai ką, tai net persistengia.

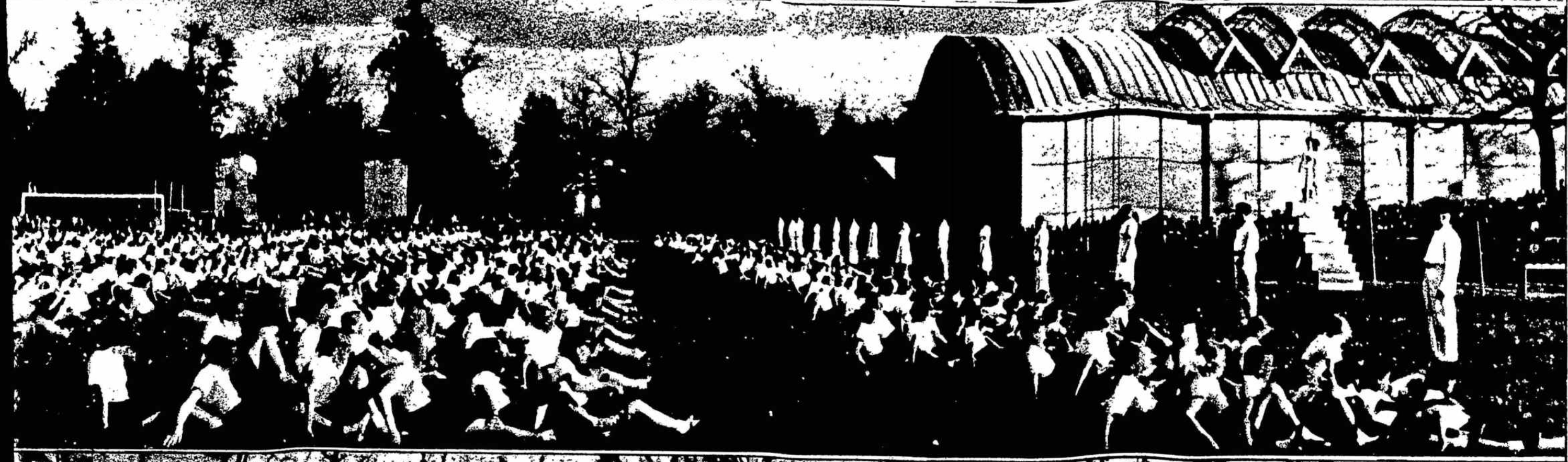
Bocmanas kentė. Surūkė vieną cigaretę, kitą, trečią, galiausiai cizą susuko, bet taktas ir triukšmas ne mažėjo, o dar labiau didėjo. Nenorėjo savęs kompromituoti. Bet kai iš lubų ir kniedės su dažais pradėjo birėt, jo nervai neišlaikė. Tuo tarpu jūreiviai džiaugėsi radę vietą, kur gali niekieno nekliudomi išlieti visą savo muzikalinę sielą.

Kaip žaibas giedram danguj, bocmanas atsidūrė linksmosios publikos tarpe. Nieko jis nepasakė, bet visi gerai suprato, kad jau baigta. Bet pralaimėdami jie laimėjo, nes nuo tos dienos jau niekad neišgirdo iš bocmano lūpų juos bobomis vadinant.

Z. P.

Kai cirkinis ruonis sužvejoja jūrų miną...

JAUNIAUSIOJI LIETUVA Didysis mūsų mažųjų pasirodymas Kaune, birželio 5 d., I. Girčio ir L. Venkevičiaus nuotraukos

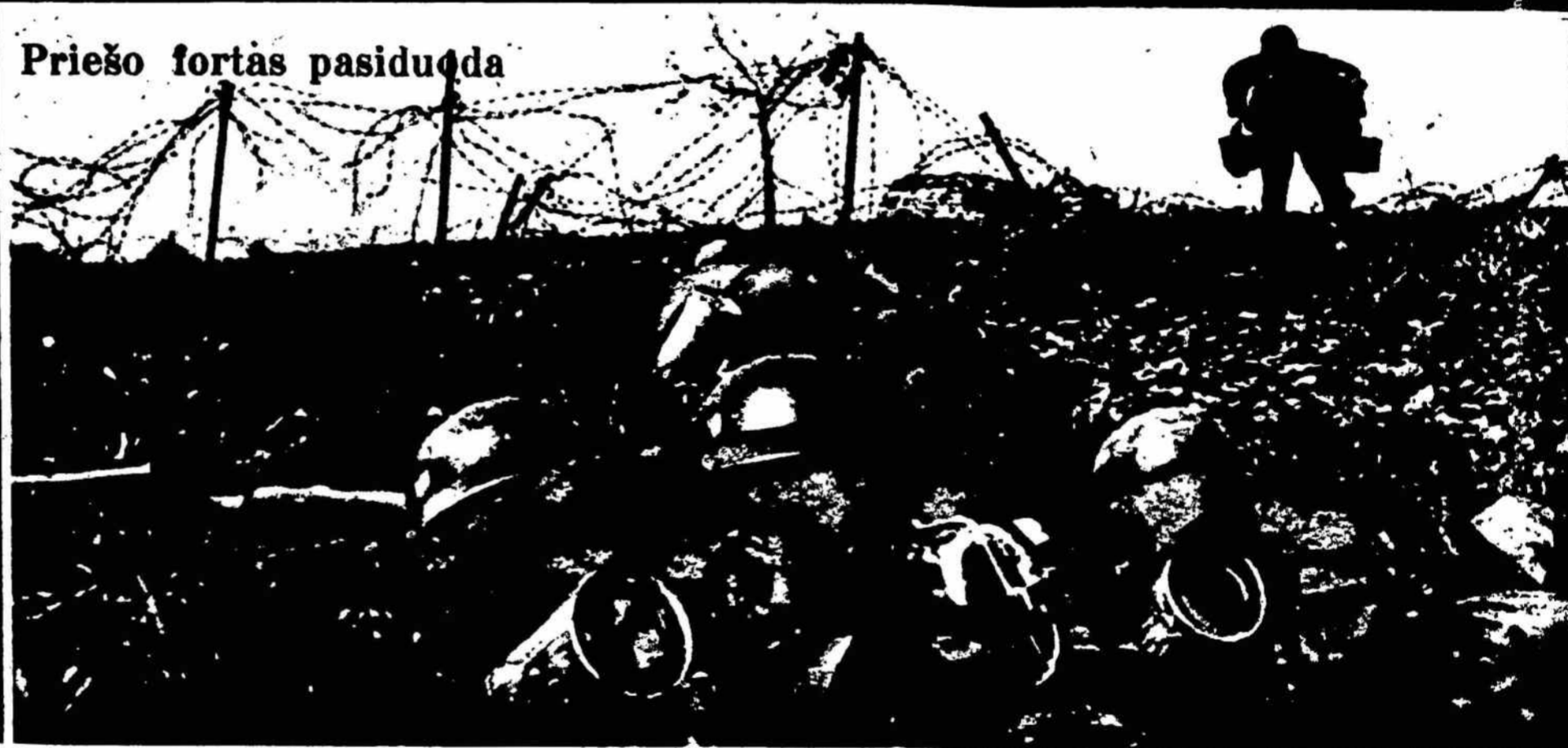

JIE SPRENDŽIA ŠIMTMEČIAM PASAULIO LIKIMĄ:

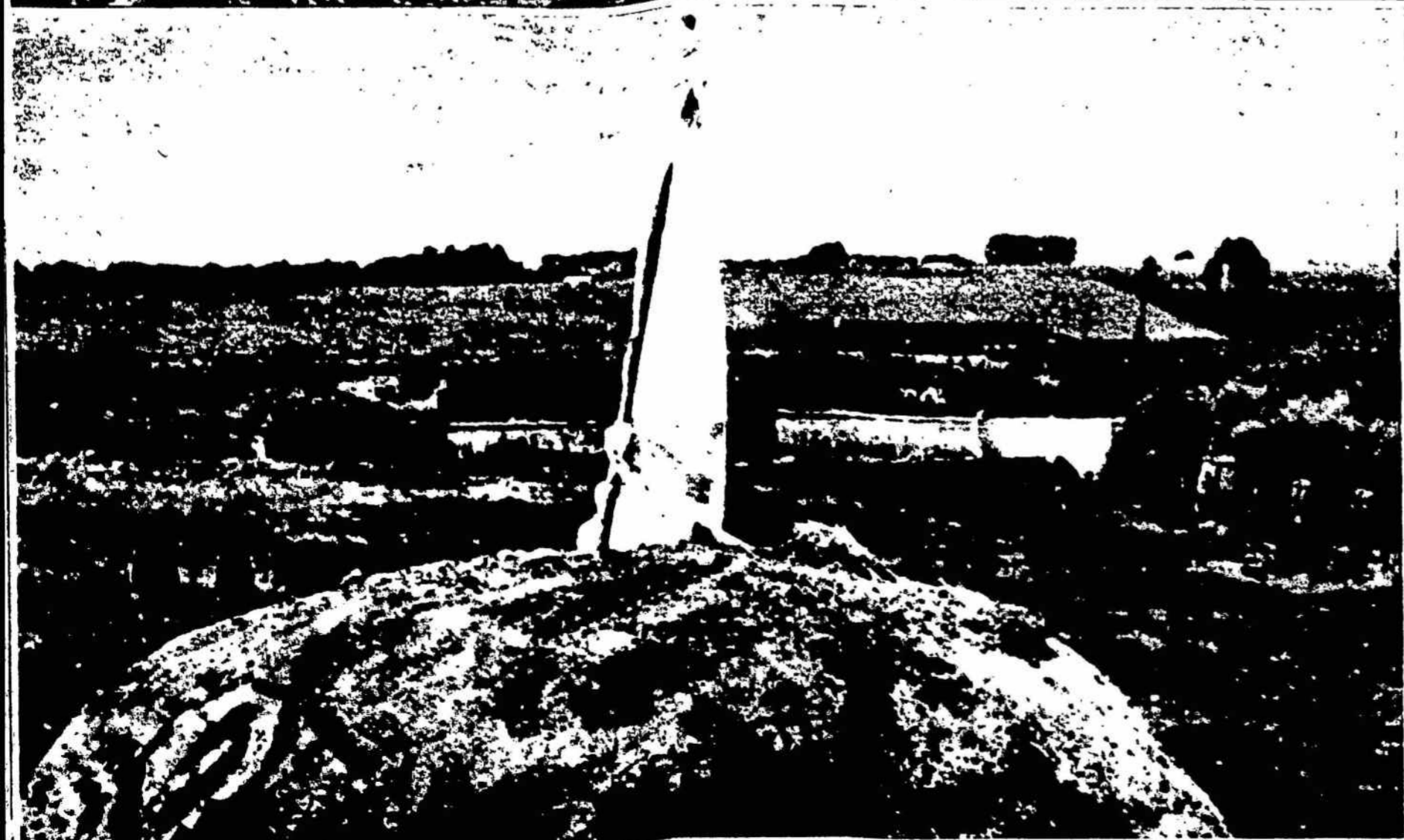
Kairėje — Gen. Sir Edmond Ironside, Didžiosios Britanijos vyriausias ginkluotųjų pajėgų vadas metropolijoje. — Viduryje — Vokietijos kancleris Adolfas Hitleris, su savo vyriausiojo štabo generolais. — Dešinėje — Gen. Weygand, Prancūzijos kariuomenės vadas.

Vokiečių puolimas prieš fortą

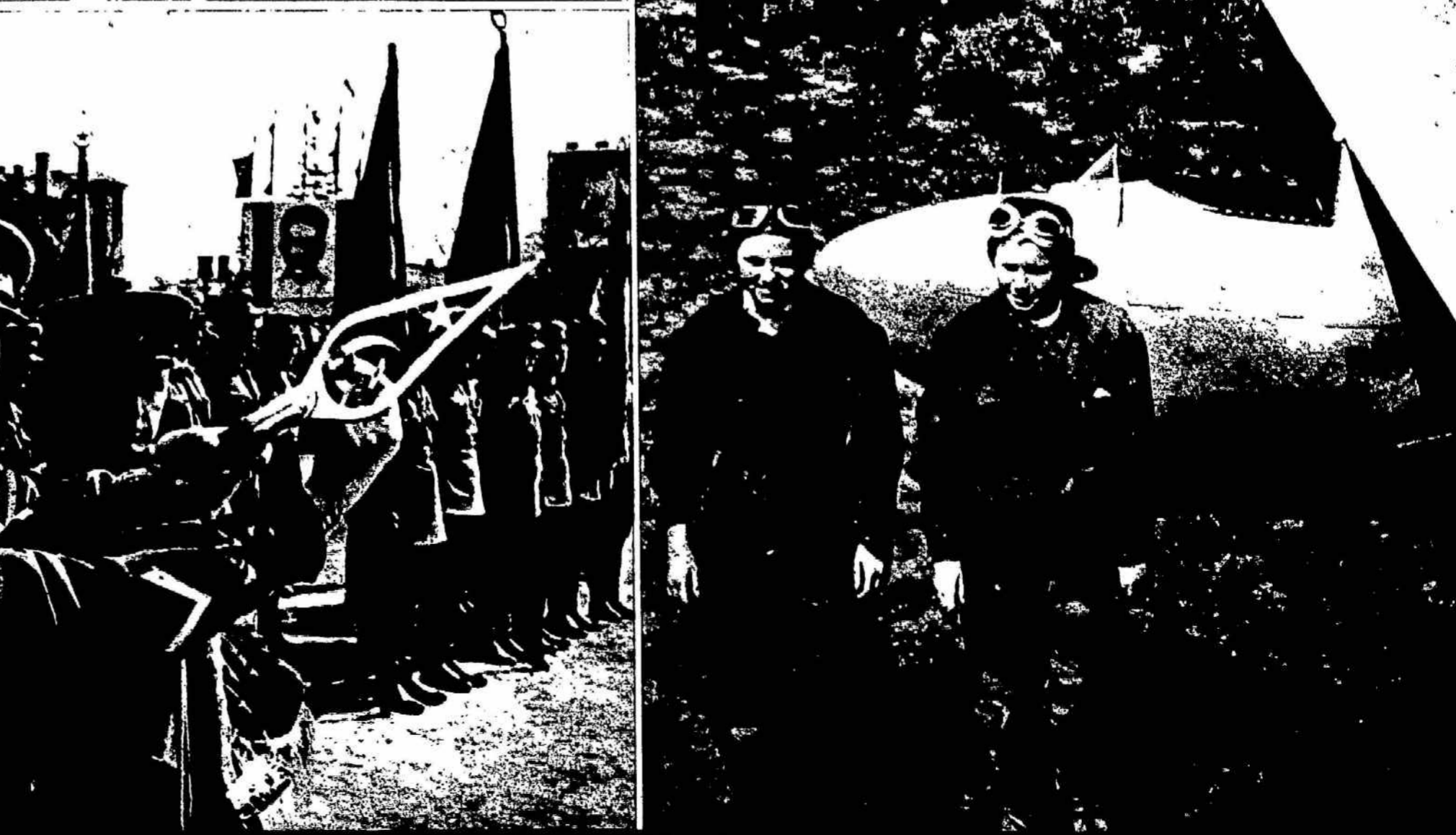
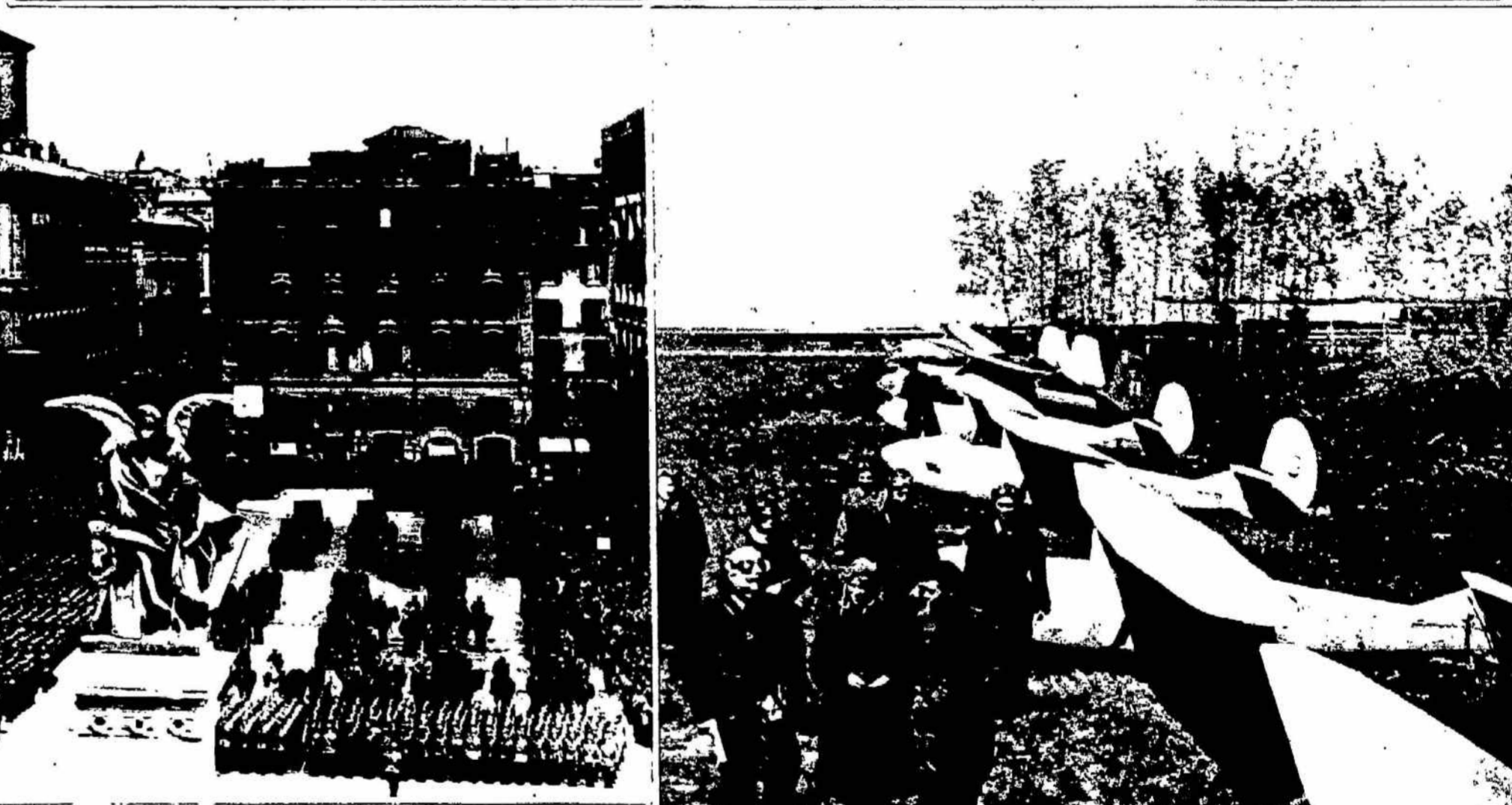
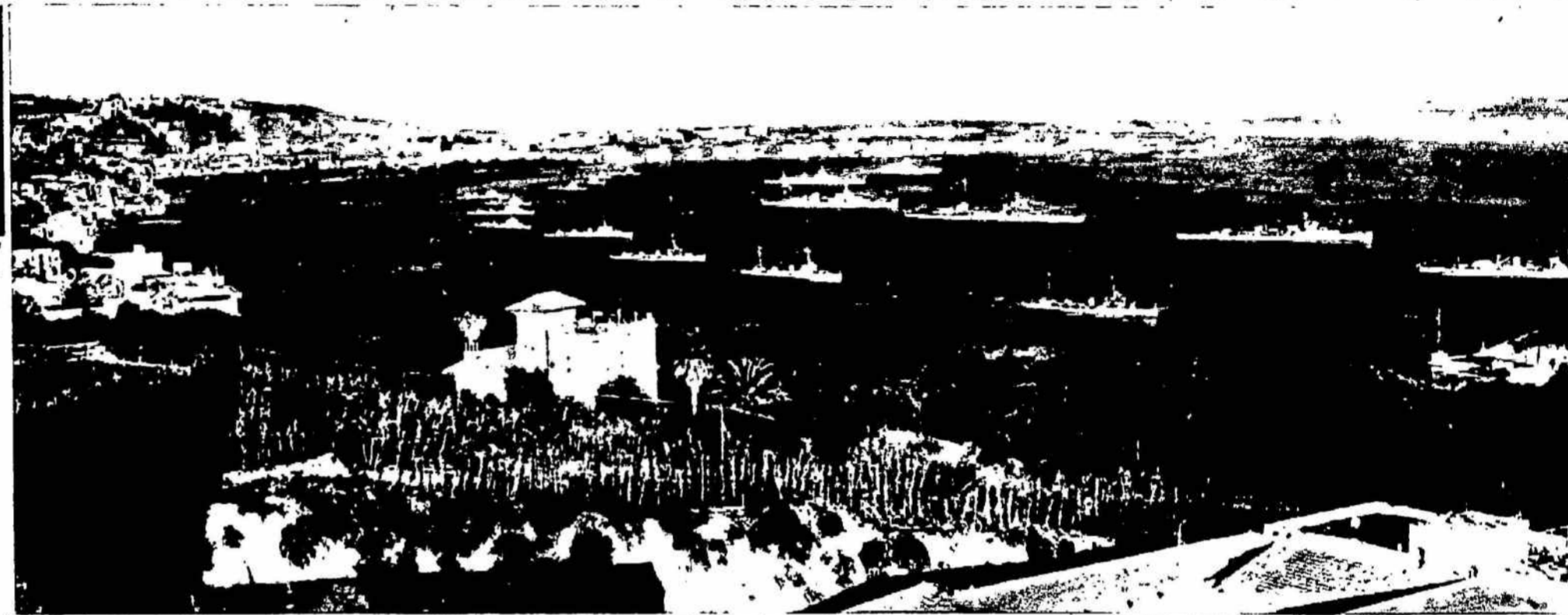

Priešo fortas pasiduoda

Viršuje: Italų ginkluotosios jėgos: bombonešiai, karo laivų bazė ir kariuomenės paradas Romoje. Žemiau: Auksčiausiųjų ordinu apdovanojimas kariuomenės dalies Sovietų Sąjungoje. Dešinėje: SSSR sklandymo mokykloje.

„Spindulio“ giliaspaudė

VASARA

Šventoji Anykščių apylinkėse,

Vytautas Maščilo nuotrauka

§§ 39 316